

ORDIN nr. 3393 din 28 februarie 2017 privind aprobarea programelor școlare pentru învățământul gimnazial

Având în vedere Nota Institutului de Științe ale Educației nr. 217 din 27 februarie 2017, înregistrată la Ministerul Educației Naționale nr. 27.206 din 27 februarie 2017, privind finalizarea procedurilor de elaborare a programelor școlare, în baza Hotărârii Guvernului nr. [26/2017](#) privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației Naționale,
În temeiul art. 65 alin. (4) din Legea educației naționale nr. [1/2011](#), cu modificările și completările ulterioare,
ministrul educației naționale emite prezentul ordin.

Art. 1

Se aprobă lista programelor școlare pentru învățământul gimnazial, cuprinsă în anexa nr. 1, care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 2

Se aprobă programele școlare pentru clasele a V-a - a VIII-a, cuprinse în anexa nr. 2*), care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 3

(1) Programele școlare pentru clasa a V-a, cuprinse în anexa nr. 2 a prezentului ordin, se aplică în sistemul de învățământ începând cu anul școlar 2017-2018.

(2) Programele școlare pentru clasa a VI-a, cuprinse în anexa nr. 2 a prezentului ordin, se aplică în sistemul de învățământ începând cu anul școlar 2018-2019.

(3) Programele școlare pentru clasa a VII-a, cuprinse în anexa nr. 2 a prezentului ordin, se aplică în sistemul de învățământ începând cu anul școlar 2019-2020.

(4) Programele școlare pentru clasa a VIII-a, cuprinse în anexa nr. 2 a prezentului ordin, se aplică în sistemul de învățământ începând cu anul școlar 2020-2021.

Art. 4

Direcția generală evaluare și monitorizare învățământ preuniversitar, Direcția generală management preuniversitar, Direcția minorități, institutul de științe ale educației, inspectoratele școlare județene, respectiv inspectoratul școlar al municipiului București și unitățile de învățământ duc la îndeplinire prevederile prezentului ordin.

Art. 5

Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Ministrul educației naționale,
Pavel Năstase

*)- Anexa nr. 2 se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 164 bis, care se poate achiziționa de la Centrul pentru relații cu publicul al Regiei Autonome "Monitorul Oficial", București, șos. Panduri nr. 1.

ANEXA nr. 1: LISTA programelor școlare pentru învățământ gimnazial

Nr. crt.	Disciplina
1.	Limba și literatura română, clasele a V-a - a VIII-a

2.	Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară, clasele a V-a - a VIII-a
3.	Limba și literatura maternă bulgară, clasele a V-a - a VIII-a
4.	Limba și literatura maternă cehă, clasele a V-a - a VIII-a
5.	Limba și literatura maternă croată, clasele a V-a - a VIII-a
6.	Limba și literatura maternă germană, clasele a V-a - a VIII-a
7.	Limba și literatura maternă germană, clasele a V-a - a VIII-a - versiune în limba germană
8.	Limba și literatura maternă italiană, clasele a V-a - a VIII-a
9.	Limba și literatura maternă maghiară, clasele a V-a - a VIII-a
10.	Limba și literatura maternă maghiară, clasele a V-a - a VIII-a - versiune în limba maghiară
11.	Limba și literatura maternă neogreacă, clasele a V-a - a VIII-a
12.	Limba și literatura maternă polonă, clasele a V-a - a VIII-a
13.	Limba și literatura maternă rromani, clasele a V-a - a VIII-a
14.	Limba și literatura maternă rusă, clasele a V-a - a VIII-a
15.	Limba și literatura maternă sârbă, clasele a V-a - a VIII-a
16.	Limba și literatura maternă slovacă, clasele a V-a - a VIII-a
17.	Limba și literatura maternă turcă, clasele a V-a - a VIII-a
18.	Limba și literatura maternă ucraineană, clasele a V-a - a VIII-a
19.	Limba modernă 1 (engleză, franceză, italiană, spaniolă), clasele a V-a - a VIII-a
20.	Limba modernă 1 (engleză, franceză, italiană, spaniolă) - studiu intensiv, clasele a V-a - a VIII-a
21.	Limba modernă 2 (chineză, engleză, franceză, italiană, spaniolă, turcă), clasele a V-a - a VIII-a
22.	Limba modernă 1/Limba modernă 2/Limba modernă 1 - intensiv (germană, rusă, japoneză), clasele a V-a - a VIII-a
23.	Elemente de limbă latină și de cultură romanică, clasa a VII-a
24.	Matematică, clasele a V-a - a VIII-a
25.	Fizică, clasele a VI-a - a VIII-a
26.	Chimie, clasele a VII-a - a VIII-a
27.	Biologie, clasele a V-a - a VIII-a
28.	Educație socială, clasele a V-a - a VIII-a
29.	Istorie, clasele a V-a - a VIII-a
30.	Istoria și tradițiile minorității bulgare, clasele a VI-a - a VII-a
31.	Istoria și tradițiile minorității cehe, clasele a VI-a - a VII-a
32.	Istoria și tradițiile minorității croate, clasele a VI-a - a VII-a
33.	Istoria și tradițiile minorității germane, clasele a VI-a - a VII-a
34.	Istoria și tradițiile minorității italiene, clasele a VI-a - a VII-a
35.	Istoria și tradițiile minorității maghiare, clasele a VI-a - a VII-a
36.	Istoria și tradițiile minorității maghiare, clasele a VI-a - a VII-a - versiune în limba maghiară
37.	Istoria și tradițiile minorității elene, clasele a VI-a - a VII-a
38.	Istoria și tradițiile minorității poloneze, clasele a VI-a - a VII-a
39.	Istoria și tradițiile minorității rromane, clasele a VI-a - a VII-a
40.	Istoria și tradițiile minorității rușilor lipoveni, clasele a VI-a - a VII-a
41.	Istoria și tradițiile minorității sârbe, clasele a VI-a - a VII-a
42.	Istoria și tradițiile minorității slovace, clasele a VI-a - a VII-a
43.	Istoria și tradițiile minorității turce, clasele a VI-a - a VII-a
44.	Istoria și tradițiile minorității ucrainene, clasele a VI-a - a VIII-a
45.	Geografie, clasele a V-a - a VIII-a
46.	Religie - Cultul Adventist de Ziua a Șaptea, clasele a V-a - a VIII-a
47.	Religie - Cultul Baptist, clasele a V-a - a VIII-a
48.	Religie - Cultul Creștin după Evanghelie, clasele a V-a - a VIII-a
49.	Religie - Cultul Evanghelic CA, clasele a V-a - a VIII-a
50.	Religie - Cultul Greco-Catolic, clasele a V-a - a VIII-a
51.	Religie - Cultul Musulman, clasele a V-a - a VIII-a
52.	Religie - Cultul Ortodox, clasele a V-a - a VIII-a
53.	Religie - Cultul Ortodox de Rit Vechi, clasele a V-a - a VIII-a
54.	Religie - Cultul Ortodox Ucrainean, clasele a V-a - a VIII-a
55.	Religie - Cultul Penticostal, clasele a V-a - a VIII-a
56.	Religie - Cultul Reformat, clasele a V-a - a VIII-a
57.	Religie - Cultul Reformat, clasele a V-a - a VIII-a - versiune în limba maghiară
58.	Religie - Cultul Romano-Catolic de limbă română, clasele a V-a - a VIII-a

59.	Religie - Cultul Romano-Catolic de limbă maghiară, clasele a V-a - a VIII-a
60.	Religie - Cultul Romano-Catolic de limbă maghiară, clasele a V-a - a VIII-a - versiune în limba maghiară
61.	Religie - Cultul Unitarian, clasele a V-a - a VIII-a
62.	Educație plastică, clasele a V-a - a VIII-a
63.	Educație muzicală, clasele a V-a - a VIII-a
64.	Teorie - Solfegiu - Dicteru, clasele a V-a - a VIII-a
65.	Educație muzicală pentru minoritatea germană, clasele a V-a - a VIII-a
66.	Educație muzicală pentru minoritatea italiană, clasele a V-a - a VIII-a
67.	Educație muzicală pentru minoritatea maghiară, clasele a V-a - a VIII-a
68.	Educație muzicală pentru minoritatea maghiară, clasele a V-a - a VIII-a - versiune în limba maghiară
69.	Educație muzicală pentru minoritatea poloneză, clasele a V-a - a VIII-a
70.	Educație muzicală pentru minoritatea rromă, clasele a V-a - a VIII-a
71.	Educație muzicală pentru minoritatea sârbă, clasele a V-a - a VIII-a
72.	Educație muzicală pentru minoritatea slovacă, clasele a V-a - a VIII-a
73.	Educație muzicală pentru minoritatea turcă, clasele a V-a - a VIII-a
74.	Educație muzicală pentru minoritatea ucraineană, clasele a V-a - a VIII-a
75.	Educație fizică și sport, clasele a V-a - a VIII-a
76.	Pregătire sportivă practică-Atletism, clasele a V-a - a VIII-a
77.	Pregătire sportivă practică - Badminton, clasele a V-a - a VIII-a
78.	Pregătire sportivă practică - Baschet, clasele a V-a - a VIII-a
79.	Pregătire sportivă practică - Baseball, clasele a V-a - a VIII-a
80.	Pregătire sportivă practică - Canotaj, clasele a V-a - a VIII-a
81.	Pregătire sportivă practică - Dans sportiv, clasele a V-a - a VIII-a
82.	Pregătire sportivă practică - Fotbal, clasele a V-a - a VIII-a
83.	Pregătire sportivă practică - Gimnastică artistică feminină, clasele a V-a - a VIII-a
84.	Pregătire sportivă practică - Gimnastică artistică masculină, clasele a V-a - a VIII-a
85.	Pregătire sportivă practică - Gimnastică ritmică, clasele a V-a - a VIII-a
86.	Pregătire sportivă practică - Haltere, clasele a V-a - a VIII-a
87.	Pregătire sportivă practică - Handbal, clasele a V-a - a VIII-a
88.	Pregătire sportivă practică - Hochei pe gheață, clasele a V-a - a VIII-a
89.	Pregătire sportivă practică - Hochei pe iarbă, clasele a V-a - a VIII-a
90.	Pregătire sportivă practică - Înot, clasele a V-a - a VIII-a
91.	Pregătire sportivă practică - Judo, clasele a V-a - a VIII-a
92.	Pregătire sportivă practică - Kaiac-canoe, clasele a V-a - a VIII-a
93.	Pregătire sportivă practică - Karate, clasele a V-a - a VIII-a
94.	Pregătire sportivă practică - Lupte greco-romane, clasele a V-a - a VIII-a
95.	Pregătire sportivă practică - Lupte libere, clasele a V-a - a VIII-a
96.	Pregătire sportivă practică - Orientare sportivă, clasele a V-a - a VIII-a
97.	Pregătire sportivă practică - Patinaj artistic, clasele a V-a - a VIII-a
98.	Pregătire sportivă practică - Patinaj viteză, clasele a V-a - a VIII-a
99.	Pregătire sportivă practică - Polo pe apă, clasele a V-a - a VIII-a
100.	Pregătire sportivă practică - Rugby, clasele a V-a - a VIII-a
101.	Pregătire sportivă practică - Sanie, clasele a V-a - a VIII-a
102.	Pregătire sportivă practică - Sărituri în apă, clasele a V-a - a VIII-a
103.	Pregătire sportivă practică - Schi alpin, clasele a V-a - a VIII-a
104.	Pregătire sportivă practică - Schi biatlon, clasele a V-a - a VIII-a
105.	Pregătire sportivă practică - Schi fond, clasele a V-a - a VIII-a
106.	Pregătire sportivă practică - Schi orientare, clasele a V-a - a VIII-a
107.	Pregătire sportivă practică - Schi sărituri, clasele a V-a - a VIII-a
108.	Pregătire sportivă practică - Scrimă, clasele a V-a - a VIII-a
109.	Pregătire sportivă practică - Softball, clasele a V-a - a VIII-a
110.	Pregătire sportivă practică - Sport aerobic, clasele a V-a - a VIII-a
111.	Pregătire sportivă practică - Șah, clasele a V-a - a VIII-a
112.	Pregătire sportivă practică - Tenis, clasele a V-a - a VIII-a
113.	Pregătire sportivă practică - Tenis de masă, clasele a V-a - a VIII-a
114.	Pregătire sportivă practică - Volei, clasele a V-a - a VIII-a
115.	Pregătire sportivă practică - Yachting, clasele a V-a - a VIII-a

116.	Educație tehnologică și aplicații practice, clasele a V-a - a VIII-a
117.	Informatică și TIC, clasele a V-a - a VIII-a
118.	Consiliere și dezvoltare personală, clasele a V-a -a VIII-a

ANEXA nr. 2:

*)- Anexa nr. 2 se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 164 bis, care se poate achiziționa de la Centrul pentru relații cu publicul al Regiei Autonome "Monitorul Oficial", București, șos. Panduri nr. 1.

Publicat în Monitorul Oficial cu numărul 164 din data de 7 martie 2017

Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393 /28.02.2017

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

**Programa școlară
pentru disciplina**

**EDUCAȚIE SOCIALĂ
Clasele a V-a – a VIII-a**

București, 2017

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Educație socială* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a V-a - a VIII-a din învățământul gimnazial. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ aprobat prin OMENCS nr. 3590/05.04.2016, în aria curriculară *Om și societate*, având un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe durata fiecăruia dintre cei patru ani școlari. În conformitate cu prevederile planului-cadru de învățământ, în cadrul disciplinei *Educație socială* sunt studiate: la clasa a V-a - *Gândire critică și drepturile copilului*, la clasa a VI-a - *Educație interculturală*, la clasa a VII-a - *Educație pentru cetățenie democratică*, la clasa a VIII-a - *Educație economico-financiară*.

Programa disciplinei *Educație socială* continuă aplicarea modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe, utilizat și la nivelul învățământului primar. Modelul de proiectare curriculară corespunde cercetărilor din psihologia cognitivă, conform cărora prin competență se realizează transferul și mobilizarea cunoștințelor și a abilităților în situații noi. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite orientarea către latura pragmatică a aplicării programei școlare prin accentuarea scopului pentru care se învață, precum și prin accentuarea dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Prezenta programă școlară vizează competențele din profilul de formare al absolventului de clasa a VIII-a, contribuind la formarea progresivă a competențelor cheie pentru educația pe parcursul întregii vieți; această contribuție vizează atât susținerea nemijlocită a competențelor sociale și civice, a competenței cheie spirit de inițiativă și antreprenariat, cât și sensibilizarea cu privire la celelalte competențe cheie.

La clasa a V-a, disciplina *Educație socială - Gândire critică și drepturile copilului* urmărește dezvoltarea gândirii critice în raport cu/prin orientare către problematica drepturilor copilului. Abordarea gândirii critice și a drepturilor copilului se realizează, într-un mod integrat, pornind de la competențele specifice definite în cadrul programei. Activitățile de învățare propuse urmăresc să susțină elevii în efortul de a reflecta critic asupra propriilor drepturi și responsabilități; oferă astfel, contexte pentru formularea de întrebări, construirea unui punct de vedere argumentat sau pentru examinarea opiniilor, explicațiilor și argumentelor formulate de alte persoane. În egală măsură, activitățile de învățare urmăresc să stimuleze și implicarea directă a elevilor în promovarea și apărarea propriilor drepturi.

La clasa a VI-a, disciplina *Educație socială - Educație interculturală* propune un demers didactic centrat pe valorile și principiile interculturalității, în contextul societății românești contemporane. Disciplina urmărește formarea elevilor ca persoane capabile să valorizeze propria cultură și să aprecieze pozitiv diferitele alte culturi ce se regăsesc într-o societate interculturală.

La clasa a VII-a, disciplina *Educație socială - Educație pentru cetățenie democratică* este centrată pe valorile și principiile cetățeniei democratice. Prin această disciplină se continuă educația civică a elevilor, inițiată în învățământul primar, dobândindu-se noi competențe referitoare la înțelegerea funcționării statului democratic, ca stat de drept, și la practicarea cetățeniei active.

La clasa a VIII-a, disciplina *Educație socială - Educație economico-financiară* este orientată pe dimensiunea economico-financiară și antreprenorială a exercitării cetățeniei. Raportarea elevilor de gimnaziu la aspecte care țin de domeniul economico-financiar este realizată în mod firesc, fiind vizate aspecte esențiale cu care aceștia vin în contact direct sau prin intermediul familiei din care fac parte. În mod similar, în deplină concordanță cu vârsta elevilor, este avută în vedere dezvoltarea spiritului de inițiativă și antreprenariat; accentul este pus pe realizarea unor planuri de acțiune (personale/ de familie) pentru realizarea unui scop, pe abilitatea persoanei de a transforma ideile în acțiune.

Structura programei școlare include, pe lângă Nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt competențele dezvoltate prin studiul unei discipline în învățământul gimnazial.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de exemple de

activități de învățare, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul formării competențelor la elevi. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care integrează strategii didactice și care valorifică experiența concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le propune programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare personalizate, pornind de la specificul dezvoltării elevilor.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește formarea competențelor la elevi.

Sugestiile metodologice includ recomandări referitoare la proiectarea didactică, la strategiile didactice care contribuie predominant la realizarea competențelor, precum și elemente de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare pentru realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei și cu particularitățile de vârstă ale elevilor.

Demersurile propuse prin actuala programă sunt concordante cu spiritul și cu recomandările cuprinse în documente naționale, europene și internaționale, astfel:

- **Documente naționale**
 - HG nr. 1113/2014 privind aprobarea Strategiei naționale pentru protecția și promovarea drepturilor copilului pentru perioada 2014-2020
 - OMECT nr. 1529/18.07.2007 privind dezvoltarea problematicii diversității în curriculumul național
- **Documente europene și internaționale**
 - Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948)
 - Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului (1989)
 - Strategia Consiliului Europei privind Drepturile Copilului: 2012-2015 (Council of Europe Strategy for the Rights of the Child: 2012-2015)
 - Cartea albă privind dialogul intercultural, *Trăind împreună egali în demnitate*, adoptată de Consiliul Europei (Strasbourg, 2008)
 - Educație pentru democrație (Education for democracy), Rezoluția Națiunilor Unite A/67/L.25 (2012)
 - Carta Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului (2010)
 - Declarația privind promovarea cetățeniei și a valorilor comune ale libertății, toleranței și nediscriminării prin educație (Declarația de la Paris, 2015)
 - Rezoluția Parlamentului European din 8 septembrie 2015 privind promovarea antreprenoriatului în rândul tinerilor prin educație și formare (European Parliament Resolution on promoting youth entrepreneurship through education and training 2015/2006(INI))
 - Principiile generale privind protecția consumatorului în domeniul financiar (The Final High-level Principles on Financial Consumer Protection), document promovat de miniștrii de finanțe G20 și guvernatorii Băncilor Centrale, octombrie 2011

În spiritul implicării elevilor în propria învățare, programa școlară consacră un rol special proiectului educațional. Este creat, în acest fel, un cadru educațional care apropie procesul de predare-învățare-evaluare de viața reală, în care proiectul este un instrument de lucru necesar pentru desfășurarea activității în toate domeniile social-economice. Acest cadru educațional permite *învățarea participării prin participare* și nu doar discutând *despre participare*; este facilitată, de asemenea, dezvoltarea abilităților necesare secolului al XXI-lea: creativitate, gândire critică și sistemică, abilități de comunicare și de colaborare, capacitate de adaptare, responsabilitate, spirit de echipă. Bugetul de timp alocat proiectului reprezintă 25-30% din bugetul total de timp alocat, pe an de studiu, disciplinei.

Programa școlară depășește astfel *învățarea despre ...* (care din perspectiva elevului corespunde nivelului cognitiv, informativ al învățării, nivel necesar, dar nu și suficient); *învățarea este realizată ca învățare prin ...* (nivel care corespunde participării, implicării active a elevului) și ca *învățare pentru ...* (cea ce corespunde unui nivel al reflectării învățării în valorile promovate, în atitudini și în comportamente).

Programa școlară se adresează atât profesorilor, cât și autorilor de manuale.

Lectura integrală și personalizată a programei școlare și înțelegerea logicii interne a acesteia reprezintă condiții indispensabile atât în vederea proiectării întregii activități didactice, cât și în procesul de elaborare a manualelor școlare alternative.

Profesorii și autorii de manuale își pot concentra atenția în mod diferit asupra activităților de învățare și asupra practicilor didactice. Diversitatea situațiilor concrete face posibilă și necesară o diversitate de soluții didactice. Din această perspectivă, propunerile programei nu trebuie privite ca rețetare inflexibile. În planul activității didactice, echilibrul între diferite abordări și moduri de lucru trebuie să fie rezultatul proiectării didactice personale și al cooperării cu elevii fiecărei clase în parte. În ceea ce privește manualele școlare, echilibrul între diferite abordări, modul de structurare și susținere a învățării trebuie să se concretizeze în realizarea unui instrument de lucru util pentru fiecare elev. Programa școlară este astfel concepută, încât să încurajeze creativitatea didactică și adecvarea demersurilor didactice la particularitățile elevilor.

Competențe generale

- 1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social**
- 2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice**
- 3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ**

EDUCAȚIE SOCIALĂ - CLASA a V-a

Gândire critică și drepturile copilului

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

Clasa a V-a – Gândire critică și drepturile copilului

1.1. Manifestarea interesului pentru formularea de întrebări cu privire la propriile drepturi și responsabilități

- participarea la discuții de grup ce oferă elevilor ocazia de a formula întrebări referitoare la preocupările lor actuale sau la probleme concrete privind drepturile copilului (de exemplu, pornind de la întrebările „Ce? Cine? Unde? Când? De ce?”)
- jocuri de rol care stimulează interesul pentru formularea de întrebări: de exemplu, elevi-jurnaliști se întâlnesc cu susținători ai drepturilor copilului
- formularea de întrebări pornind de la o situație de încălcare a drepturilor copilului, ca punct de plecare (documentare) în elaborarea unui articol pentru revista școlii
- realizarea unui exercițiu de reflecție critică plecând de la întrebarea: „ce s-ar întâmpla dacă de mâine copiii nu ar mai avea nici drepturi și nici responsabilități?”

1.2. Formularea unor opinii, explicații, argumente simple pentru promovarea propriilor drepturi și responsabilități

- analizarea unor fișe cu imagini/secvențe video care ilustrează respectarea/încălcarea unor drepturi ale copilului și formularea unor puncte de vedere personale cu privire la situațiile analizate
- elaborarea unui proiect individual privind o problemă referitoare la drepturile copilului, pe baza unui plan de documentare; observarea, prin discuții de grup, a deosebirilor între opiniile bazate pe convingeri personale și cele bazate pe argumente/documente
- redactarea unui text care să includă argumente simple pe tema importanței respectării drepturilor copiilor
- participarea la dezbateri pornind de la întrebări propuse de elevi (de exemplu, „Drepturile și responsabilitățile copiilor se schimbă în mediul online?”) și prezentarea sintetică a rezultatelor discuțiilor

1.3. Raportarea critică la opiniile, explicațiile și argumentele formulate de alte persoane în contextul unor dezbateri privind asigurarea și promovarea drepturilor copilului

- observarea unor asemănări și deosebiri între explicațiile și argumentele formulate de elevi cu privire la situațiile de promovare a drepturilor copilului
- ilustrarea unor moduri de participare a copiilor la soluționarea problemelor care îi privesc
- implicarea în activități de grup în care elevii exemplifică situații în care își pot manifesta drepturile (de exemplu, dreptul la joc și dreptul la educație)
- analiza, în echipă, a unui caz de încălcare a drepturilor copilului, reflectat în mass-media

2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice

Clasa a V-a – Gândire critică și drepturile copilului

2.1. Formularea unor probleme care vizează drepturile copilului, ca punct de plecare în rezolvarea lor

- simularea/realizarea unei activități de informare a autorităților locale cu privire la asigurarea unor condiții pentru exercitarea unor drepturi de către copii (de exemplu, amenajarea unor locuri de joacă publice pentru asigurarea dreptului la joc și la activități recreative)
- facilitarea întâlnirii între elevii clasei și reprezentanții consiliului elevilor pentru discutarea unor probleme incluse în agenda consiliului elevilor, relevante pentru problematica drepturilor copiilor

Clasa a V-a – Gândire critică și drepturile copilului

- *identificarea, prin activități în perechi, a problemelor cu care se confruntă unii copii, din perspectiva asigurării dreptului la educație (de exemplu, copii din medii dezavantajate socio-economice, copii cu dizabilități, copii care aparțin unor minorități, copii din mediul rural) și discutarea la nivel de clasă a ceea ce apare comun în analizele elevilor*

2.2. Identificarea, prin lucru în echipă, a unor măsuri de intervenție posibile pentru cazuri semnalate de încălcare a drepturilor copilului sau de promovare a acestora

- *realizarea unor jocuri de rol în care elevii formulează soluții alternative la probleme specifice problematicii drepturilor copilului (de exemplu, organizarea unui concurs de soluții creative la problemele privind asigurarea dreptului la educație și a unui mini-referendum pentru alegerea unei soluții la nivelul clasei)*
- *analizarea, în cadrul activităților pe grupe, a unor cazuri care privesc drepturile copilului, soluționate de școală, de primărie, autoritățile locale sau de alte organizații; inițierea unor evenimente în cadrul cărora elevii pot prezenta propriile soluții*
- *dezbateri de cazuri de încălcare a drepturilor copiilor, din mediul lor de viață sau prezentate în mass-media și identificarea unor posibile măsuri de intervenție*
- *elaborarea, în echipe, a unui pliant/ afiș/ secțiuni pe website-ul școlii care reflectă activitățile de voluntariat la nivelul școlii sau al comunității locale pentru promovarea drepturilor copilului; identificarea problemelor și a soluțiilor promovate în cadrul acestor activități*

2.3. Realizarea, în echipă, a unui proiect de promovare a drepturilor copiilor pentru investigarea/soluționarea unor probleme specifice

- *implicarea elevilor, la nivel de clasă, școală sau la nivelul comunității locale, în elaborarea unei propuneri de proiect de intervenție pentru promovarea unui/unor drepturi ale copilului*
- *participarea activă (individuală/ pe perechi/ pe echipe) la punerea în practică a proiectelor propuse, potrivit sarcinilor de lucru asumate/atribuite*
- *participarea activă la elaborarea unor instrumente de monitorizare/evaluare a rezultatelor și impactului proiectului*
- *elaborarea unor materiale informative pentru comunicarea rezultatelor proiectului unor grupuri relevante (pliante, broșuri, materiale online)*
- *dezbateri în grup și identificarea unor măsuri de sustenabilitate, inclusiv prin implicarea unor parteneri din afara școlii*

3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ

Clasa a V-a – Gândire critică și drepturile copilului

3.1. Exercițierea drepturilor și a responsabilităților în luarea unor decizii personale și de grup, în condițiile respectării drepturilor celuilalt

- *implicarea în dezbateri privind corelarea drepturilor cu responsabilitățile asociate și evidențierea relației între acestea*
- *examinarea consecințelor încălcării unor drepturi (condiții, cauză și efect), de exemplu, a dreptului la familie*
- *realizarea, în grup, a unui afiș/colaj care să illustreze ideea „drepturile mele nu trebuie să limiteze/îngrădească exercitarea drepturilor tale”; promovarea rezultatelor activității la nivelul școlii*
- *exercitarea drepturilor și a responsabilităților în situații date, de exemplu, în organizarea unui grup de inițiativă care să sprijine dreptul copiilor dintr-o școală la protecție împotriva violenței*
- *identificarea unor situații de încălcare a unor drepturi ale colegilor de clasă prin exercitarea drepturilor personale sau neasumarea responsabilităților asociate*

3.2. Participarea la decizii de grup privind implicarea în promovarea și apărarea propriilor drepturi

- *participarea la realizarea unui regulament (de exemplu, regulamentul clasei, care să prezinte drepturi și responsabilități ale elevilor la nivel de clasă, regulamentul comunicării pe internet)*

Clasa a V-a – Gândire critică și drepturile copilului

- formularea de propuneri și implicarea în activități specifice de celebrare a „Zilei Internaționale a Drepturilor Copilului” (20 noiembrie)
- exersarea luării în comun a unor decizii pentru rezolvarea unei probleme din școală sau din comunitate, în condițiile respectării drepturilor copilului și asumării unor responsabilități la nivel individual și de grup
- realizarea, pe echipe, a unui portofoliu referitor la respectarea/încălcarea drepturilor copilului, prin utilizarea unor surse diferite de informare, în scopul stabilirii unor modalități de implicare în promovarea drepturilor copilului
- compararea unor mesaje cuprinse în texte (orale și scrise), programe de televiziune, pagini web, filme, publicitate, muzică, în care sunt promovate drepturile copilului/în care sunt încălcate unele drepturi

Notă: Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a competențelor specifice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi*
Formularea de întrebări	<ul style="list-style-type: none">▪ Capacitatea de a ne mira; valoarea întrebărilor – de ce nu luăm totul ca fiind cunoscut▪ Formularea întrebărilor; cui putem adresa întrebări și modalități alternative de a formula întrebări
Argumentarea unui punct de vedere personal	<ul style="list-style-type: none">▪ Fapte și opinii▪ Susținerea părerii/opinieii proprii▪ Formularea răspunsurilor; modalități alternative de a formula răspunsuri▪ Schimbul de opinii. Compararea opiniilor▪ De ce avem nevoie de argumente▪ Condiții pentru acceptarea unui argument formulat de o altă persoană▪ Stereotipii și prejudecăți▪ Persuasiunea
Drepturi și responsabilități ale copilului	<p>Convenția ONU cu privire la drepturile copilului</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Principiile generale ale convenției: prioritatea intereselor copilului, non-discriminarea, participarea copiilor la problemele care îi privesc <p>Drepturi ale copilului; responsabilități asociate acestora</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Exemplificarea unor drepturi în contexte concrete (de exemplu, dreptul la identitate, dreptul la familie, dreptul la educație, dreptul la joc și activități recreative, dreptul la protecție împotriva violenței, abuzului și exploatării, dreptul la securitate și protecție socială, protecția mediului – condiție a vieții)▪ Corelarea drepturilor cu responsabilitățile asociate <p>Modalități de exercitare a drepturilor și de asumare a responsabilităților</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Copiii, promotori ai propriilor drepturi▪ Școala ca spațiu de exprimare/exercitare/asumare de către copii a drepturilor și responsabilităților
Respectarea, apărarea și promovarea drepturilor copilului	<p>Respectarea și apărarea drepturilor copiilor. Categoriile de copii în situații de risc și/sau cu cerințe educative speciale (copii din medii dezavantajate socio-economic, copii cu dizabilități, copii care aparțin unor minorități, copii din mediul rural)</p>

Domenii de conținut	Conținuturi*
	<p>Instituții guvernamentale, interguvernamentale și nonguvernamentale cu rol în respectarea, apărarea și promovarea drepturilor copilului</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Instituții guvernamentale: rolul statului; securitate și protecție socială ▪ Organizații interguvernamentale și nonguvernamentale; rolul societății civile
<p>Proiectul educațional</p>	<p>Elaborarea și derularea unui proiect educațional pentru promovarea unui/unor drepturi ale copilului</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Alegerea temei ▪ Elaborarea fișei de proiect ▪ Derularea proiectului propus ▪ Evaluarea proiectului propus

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice.

EDUCAȚIE SOCIALĂ - CLASA a VI-a

Educație interculturală

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

Clasa a VI-a – Educație interculturală

1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici educației interculturale cu referire la fapte / evenimente / procese din societatea contemporană

- exerciții de descoperire și de clarificare, în contexte relevante, a unor termeni specifici domeniului, precum: identitate culturală, diversitate culturală, patrimoniu cultural/moștenire culturală, societate interculturală, societate multiculturală, comunicare interculturală
- redactarea unui text plecând de la un număr de termeni dați, specifici domeniului
- exerciții de completare/de continuare a unui text, de comentare a unor afirmații/enunțuri referitoare la diferite aspecte privind interculturalitatea
- realizarea unui glosar ilustrat cu termenii cheie din domeniul educației interculturale

1.2. Identificarea propriilor repere de identitate culturală, prin raportare la sisteme de referință culturale variate

- selectarea unor imagini (de exemplu, fotografii, postere, desene) în care se pot identifica vizual atât elemente specifice culturii românești, cât și elemente specifice altor culturi din Europa și din lume; includerea imaginilor selectate în cadrul unui portofoliu tematic, în format letric sau electronic
- realizarea unor desene, colaje, filme, interviuri, scenete, obiecte confecționate de către elevi care ilustrează tradiții, obiceiuri comune culturii românești cu diferite culturi/ comunități din România, din Europa și din lume
- realizarea unor audiții muzicale care ilustrează muzica tradițională/populară românească cât și muzica tradițională/populară a diferitelor culturi/ comunități din România, din Europa și din lume
- realizarea unei scurte compuneri în care elevii își imaginează că locuiesc, timp de o zi, într-o comunitate care aparține unei culturi diferite/merge la o școală într-o comunitate care aparține unei culturi diferite; analiza unor provocări care vizează referințe culturale diferite de propria cultură

1.3. Analizarea unor situații în acord/dezacord cu valorile și principiile societății interculturale

- recunoașterea principiilor și valorilor specifice societății interculturale, pornind de la imagini date, lectura unor povești, fabule, vizionarea unor filme adecvate vârstei elevilor, relatări din mass-media, observarea unor comportamente ale copiilor și ale adulților în contexte familiare de viață
- exemplificarea unor situații care implică toleranță/intoleranță
- prezentarea și discutarea unor studii de caz privind manifestări de intoleranță, discriminare, excludere la nivelul persoanelor/al societății pe diferite criterii etnice, religioase, de gen, de statut social
- realizarea unor colaje/postere, jocuri de rol, scenete, scurte filme realizate de elevi care ilustrează diferite situații de comunicare interculturală adecvată, dialog intercultural/bariere ale comunicării interculturale

2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice

Clasa a VI-a – Educație interculturală

2.1. Elaborarea, în echipă, a unui proiect intercultural pentru rezolvarea unor probleme cu caracter intercultural

- implicarea fiecărui elev, la nivel de clasă, școală sau la nivelul comunității locale, în echipele

Clasa a VI-a – Educație interculturală

de proiecte, pe diferite teme dedicate educației interculturale, prin: alegerea temei, formularea unor alternative de soluționare, alegerea unei soluții dezirabile, identificarea unor resurse relevante

2.2. Participarea, prin derularea unui proiect intercultural, la rezolvarea problemelor comunității și la promovarea dialogului intercultural

- *participarea activă la realizarea proiectelor propuse, pe diferite teme (de exemplu: identificarea minorităților existente la nivel local, participarea civică a minorităților și/sau a imigranților, o problemă concretă privind relațiile interculturale locale, integrarea unei minorități defavorizate, personalități locale care ilustrează diversitatea și interferențele culturale, istoria locală)*
- *realizarea unor proiecte de diferite tipuri (de exemplu, „Proiectul cetățeanul/Project Citizen”, „Proiecte în beneficiul comunității”), prin care elevii să fie implicați în exerciții de luare a deciziei, de propunere a unor strategii de rezolvare a unor probleme privind incluziunea socială și manifestarea solidarității sociale, promovarea principiilor non-discriminării la nivelul clasei, al școlii, al comunității locale*

2.3. Rezolvarea în perechi/echipă a unor sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate interculturală

- *exerciții de identificare, prin activități în perechi/echipă, a valorilor și principiilor unei societăți interculturale, în imagini, texte sau în cazuri date*
- *studii de caz, în grupuri mici, pentru discutarea consecințelor care decurg din abaterea de la valorile și principiile societății interculturale*
- *realizarea, prin activități în perechi/echipă, a unui „Calendar intercultural”, în format letric sau electronic, astfel încât fiecare lună aleasă să fie dedicată unei minorități culturale din România (de exemplu, calendarul poate reprezenta diferite tradiții, obiceiuri, rețete gastronomice, porturi populare)*
- *participarea la jocuri de rol care valorizează relaționarea pozitivă cu copiii care provin din grupuri etnice, culturale, sociale diferite sau care au nevoi speciale*

3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor, prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ

Clasa a VI-a – Educație interculturală

3.1. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite

- *discuții, în grupuri mici sau la nivelul clasei, pe teme ca: „Avem nevoie de toleranță în societate?”, „Diversitatea este un rău sau un bine?”*
- *realizarea unor mini-interviuri cu personalități aparținând minorităților naționale, care ilustrează modele locale de succes*
- *elaborarea unui cod de conduită tolerantă la nivelul clasei/școlii*
- *inițierea de acțiuni de tipul „Împreună, pentru o lume mai bună!”, „Să învățăm să trăim împreună!”, „Să ne prezentăm specificul cultural și să cunoaștem alte culturi!” „Eu și tu, diferiți dar egali!”*
- *activități specifice de celebrare a „Zilei copilului” (1 iunie), a „Zilei Naționale” (1 decembrie), a „Zilei internaționale a toleranței” (16 noiembrie), a „Zilei Minorităților Naționale” (18 decembrie) prin concursuri, expoziții, postere, dezbateri sau prin realizarea de portofolii pe teme specifice educației interculturale, realizate în școală sau în afara școlii*

3.2. Participarea la rezolvarea problemelor comunității, manifestând empatie culturală în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite

- *simularea unor situații în care apar bariere în comunicarea interculturală și propunerea unor strategii de depășire a acestora*
- *prezentarea și discutarea unor informații din mai multe perspective, pentru a stimula conștiința diversității și a unității prin diversitate*
- *realizarea unor comparații care să pună în evidență asemănări și deosebiri culturale, pornind*

Clasa a VI-a – Educație interculturală

de la vizitarea unor muzee/spații expoziționale care reflectă patrimoniul cultural/moștenirea culturală, tradițiile și obiceiurile diferitelor comunități/minorități/culturi

Notă: Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a competențelor specifice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi*
Caracteristici ale societății contemporane	Identitate și diversitate culturală <ul style="list-style-type: none">▪ Diversitatea culturală - o caracteristică a societății contemporane▪ Complexitatea identității personale în prezent. Identitatea culturală proprie și identitatea culturală a celorlalți<ul style="list-style-type: none">- patrimoniul cultural/moștenirea culturală- tradiții și obiceiuri comune/diferite ale culturilor- patriotismul și manifestările sale▪ Raportul „eu” – „ceilalți”, „noi” – „ceilalți” în societatea multiculturală și în societatea interculturală
Persoana și societatea interculturală	Principii și valori ale societății interculturale <ul style="list-style-type: none">▪ Principiile și valorile unei societăți interculturale (dezvoltarea identității culturale proprii, acceptarea și respectarea diversității, valorizarea pozitivă a diferențelor, tratamentul egal al persoanelor, solidaritate, promovarea incluziunii sociale, dialogul intercultural)▪ Abateri de la valorile și principiile societății interculturale:<ul style="list-style-type: none">- forme de intoleranță (discriminare, segregare, rasism, xenofobie)- manifestări și efecte ale lipsei de solidaritate (marginalizare, excludere, izolare) Persoana în societatea interculturală <ul style="list-style-type: none">▪ Trăsături ale persoanei în societatea interculturală (spirit deschis, flexibilitate, cooperare, abilități relaționale și comunicaționale)▪ Comunicarea interculturală<ul style="list-style-type: none">- specificul comunicării interculturale- bariere ale comunicării interculturale (stereotipuri și prejudecăți)- reguli și principii pentru facilitarea comunicării interculturale
Proiectul educațional intercultural	Elaborarea și derularea proiectului educațional intercultural <ul style="list-style-type: none">▪ Alegerea temei▪ Elaborarea fișei de proiect▪ Derularea proiectului propus▪ Evaluarea proiectului propus

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice.

EDUCAȚIE SOCIALĂ - CLASA a VII-a

Educație pentru cetățenie democratică

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

Clasa a VII-a – Educație pentru cetățenie democratică

1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici educației pentru cetățenie democratică

- exerciții de clarificare, în contexte relevante, a înțelesului unor termeni specifici domeniului (drepturile omului, forme de guvernare, regim politic, constituție/constituționalism, cetățenie/cetățean, autoritate/autorități, principii democratice, pluralism, drept/responsabilitate, stat de drept, societate civilă, opinie publică)
- comentarea unor afirmații/enunțuri referitoare la diferite aspecte ale cetățeniei democratice
- realizarea unei hărți conceptuale cu termeni definitorii pentru domeniu
- conceperea unor rebusuri cu termeni care aparțin domeniului educației pentru cetățenie democratică
- realizarea unui mic dicționar cu termeni cheie din domeniul legislativ și juridic
- exerciții de redactare a unui text plecând de la un număr de termeni dați, specifici domeniului

1.2. Analizarea unor situații problematice determinate de abaterea de la valorile, principiile, practicile societății democratice

- recunoașterea principiilor și valorilor specifice societății democratice pornind de la imagini date, filme adecvate vârstei elevilor, relatări din mass-media
- exemplificarea unor situații care implică respectarea drepturilor omului, a legilor și, respectiv, nerespectarea drepturilor omului, a legilor
- exemplificarea unor situații în care practicile democratice referitoare la participarea cetățenilor la luarea deciziilor publice au fost respectate/încălcate
- analizarea corelațiilor dintre unele drepturi și îndatoririle fundamentale (de exemplu, corelația dintre asigurarea dreptului la educație și la ocrotirea sănătății și îndatorirea de a contribui financiar, prin plata taxelor și impozitelor, la susținerea cheltuielilor publice)
- identificarea drepturilor cetățenești în diferite situații juridice; exemplificarea unor situații de respectare/încălcare a drepturilor cetățenești
- prezentarea și discutarea unor studii de caz/cazuri, preluate din mass-media, privind delincvența, în general și/sau delincvența juvenilă, în particular

1.3. Argumentarea în favoarea respectării valorilor, principiilor, normelor și practicilor specifice unei societăți democratice și statului de drept

- formularea de avantaje/ posibile dezavantaje ale regimului democratic
- susținerea, cu argumente simple, a necesității respectării practicilor specifice societății democratice
- discutarea modalităților concrete în care se respectă valorile și principiile unei societăți democratice și ale statului de drept

2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice

Clasa a VII-a – Educație pentru cetățenie democratică

2.1. Elaborarea, în echipă, a unui proiect dedicat problemelor comunității educaționale/locale

- stabilirea temei proiectului, prin realizarea unei liste cuprinzând probleme de interes pentru comunitatea educațională/locală
- implicarea fiecărui elev, la nivel de clasă, școală sau la nivelul comunității locale, în echipele de proiecte, pe diferite teme dedicate rezolvării unor probleme ale comunității educaționale/locale, prin: alegerea temei, formularea unor alternative de soluționare, alegerea

Clasa a VII-a – Educație pentru cetățenie democratică

unei soluții dezirabile, identificarea unor resurse relevante

2.2. Participarea, prin derularea unui proiect, la rezolvarea problemelor comunității educaționale/locale

- realizarea unor activități tip proiect (de exemplu, „Proiectul cetățeanul/Project Citizen”, „Proiecte în beneficiul comunității”), prin care elevii să fie implicați în exerciții de luare a deciziei, de propunere a unor strategii de rezolvare a unor probleme ale clasei, școlii sau ale comunității locale
- participarea activă la realizarea proiectelor propuse, pe diferite teme (de exemplu, proiecte referitoare la prevenirea și combaterea violenței, incluziunea socială și educațională, proiecte privind influențarea deciziilor/politicilor publice locale în diferite domenii, proiecte legate de protecția mediului înconjurător/protejarea patrimoniului cultural)
- invitarea unor instituții publice și/sau organizații civice, ca parteneri, în realizarea proiectelor propuse

2.3. Rezolvarea, în perechi/echipă, a unor sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate democratică

- exerciții de identificare, în cadrul unor activități în perechi/echipă, a drepturilor universale ale omului și a responsabilităților care decurg din asumarea acestora, în imagini, texte sau în cazuri date
- analiza unor studii de caz, în grupuri mici, pentru discutarea unor consecințe care decurg din încălcarea drepturilor omului
- realizarea, prin activități în perechi/echipă, a unor afișe/colaje/desene în format letric sau electronic, care să exemplifice diferite forme de implicare civică
- participarea la dramatizări ale unor practici și procese democratice/activități ale unor autorități/instituții (spre exemplu, procesul de elaborare a legilor, activitatea într-o secție de votare, activitatea într-o instanță de judecată/proces)
- participarea la jocuri de rol care vizează desfășurarea democratică a unei campanii electorale (de exemplu, „Candidez pentru funcția de primar al localității mele”)
- simularea unor situații în care viața în societate/diferite grupuri/comunități nu ar mai fi reglementată de norme/legi
- exerciții de scriere/concepere a unor norme de conduită în școală

3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ

Clasa a VII-a – Educație pentru cetățenie democratică

3.1. Manifestarea disponibilității pentru participare civică și pentru exercitarea calității de cetățean

- participarea elevilor la luarea unor decizii la nivel de clasă (de exemplu, la alegerea șefului clasei, a reprezentanților clasei în consiliul elevilor), valorizând modul democratic de realizare a acestor activități
- invitarea unor reprezentanți ai unor instituții publice și organizații civice în cadrul activităților din clasă (de exemplu, reprezentanți ai autorității legislative, ai administrației centrale și locale, ai autorității judecătorești, ai organizațiilor civice cu reprezentare locală/ regională/ națională/ internațională), în vederea cunoașterii tipurilor de activitate/ proiectelor desfășurate de acestea, a posibilităților de implicare a elevilor în activități de voluntariat
- discuții referitoare la activitățile și proiectele unor instituții publice și ONG-uri, ca urmare a unor vizite realizate la sediul acestora, în vederea realizării unor acțiuni civice (de exemplu, instituții publice reprezentative ale autorității legislative, administrației centrale și locale, autorității judecătorești, organizații civice locale/regionale/naționale/internaționale)
- dezbaterile unor cazuri preluate din mass-media referitoare la problemele grupurilor de apartenență și ale comunității, ca punct de plecare pentru inițiative de participare civică

3.2. Aplicarea unor valori, norme și principii democratice în situații concrete care presupun decizie și acțiune

- identificarea unor contexte și modalități de acțiune pentru prevenirea și/sau reducerea, la nivel

Clasa a VII-a – Educație pentru cetățenie democratică

de clasă/școală, a manifestărilor violente (verbale și fizice) în rândul elevilor

- realizarea unei scurte compuneri în care elevii își imaginează că exercită, timp de o săptămână, o funcție într-o instituție publică (de exemplu, primar, parlamentar, judecător, președinte)
- analizarea, din diferite perspective, a unei situații concrete de viață comunitară (educațională/locală), pentru exersarea luării unor decizii în cunoștință de cauză

Notă: Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a competențelor specifice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi*
Sistemul politic în România	<ul style="list-style-type: none">▪ Drepturile omului▪ Forme de guvernământ și regimuri politice: regimuri democratice, autoritare și totalitare▪ Constituția României<ul style="list-style-type: none">- Structura Constituției- Valori și principii constituționale▪ Principii și instituții democratice<ul style="list-style-type: none">- Statul democratic și principiul pluralismului: dreptul de asociere și partidele politice- Statul democratic și principiul separării puterilor; autoritățile statului român:<ul style="list-style-type: none">a) autoritatea legislativă; legileb) executivul; administrația centrală și localăc) autoritatea judecătorească; aplicarea legilord) Președintele României- Statul de drept
Raportul cetățeni – autorități. Drepturi și responsabilități cetățenești în societatea democratică	<ul style="list-style-type: none">▪ Domnia legii și puterea cetățenilor<ul style="list-style-type: none">- Procesul de elaborare a legilor; participarea cetățenilor la elaborarea legislației- Drepturile și libertățile cetățenești și respectarea legilor; limite ale libertății- Justiția ca instituție de apărare și de îndeplinire a dreptății; egalitatea în fața legii și accesul la justiție al cetățenilor; copilul în procesul judiciar; delincvența juvenilă; consecințe ale nerespectării legii▪ Cetățenia activă. Participarea cetățenilor la luarea deciziilor publice și la controlul aplicării acestora<ul style="list-style-type: none">- Implicarea civică în contextul democrației reprezentative și al formelor de manifestare a democrației directe- Alegerile și votul; alegerea reprezentanților; evaluarea activității reprezentanților aleși- Societatea civilă, organizații nonguvernamentale, tipuri de inițiative cetățenești în comunitățile locale- Rolul îndeplinit de mass-media în societate și în formarea opiniei publice
Proiectul educațional dedicat problemelor comunității educaționale/locale	Elaborarea și derularea proiectului educațional dedicat problemelor comunității educaționale/locale <ul style="list-style-type: none">▪ Alegerea temei▪ Elaborarea fișei de proiect▪ Derularea proiectului propus▪ Evaluarea proiectului propus

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice.

EDUCAȚIE SOCIALĂ - CLASA a VIII-a

Educație economico-financiară

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

Clasa a VIII-a – Educație economico-financiară

1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici educației economico-financiare cu referire la fapte/ evenimente economico-financiare

- formularea unor întrebări care vizează domeniul economico-financiar, utilizând corect termeni specifici pentru acest domeniu
- elaborarea unui text scurt, utilizând corect termeni dați, specifici domeniului economico-financiar
- evaluarea informațiilor prezentate în mass-media cu privire la un anumit produs, la fapte/evenimente economico-financiare
- lectura unor texte prin utilizarea unor metode diferite (de exemplu, prin utilizarea unui sistem de notare cu rol de eficientizare a lecturii și gândirii)

1.2. Asumarea calității de consumator avizat de bunuri și servicii, de servicii financiare, care își exercită drepturile și responsabilitățile

- aplicarea unor metode de gândire critică pentru a reflecta asupra calității de consumator
- jocuri de rol/simulări în care elevii acționează în calitate de consumatori și producători, furnizori de servicii financiare bancare și nebankare
- discutarea rolului bonului fiscal în asigurarea protecției consumatorului
- discutarea principalelor etape pe care trebuie să le parcurgă un consumator atunci când se confruntă cu încălcarea drepturilor
- exerciții de redactare a unor sesizări/ sugestii/ reclamații către autorități competente, cu privire la calitatea produselor și a serviciilor achiziționate sau cu privire la nerespectarea drepturilor lor
- simularea alegerii unui tip de asigurare prin compararea unor oferte
- realizarea, pe echipe, a profilului unui consumator avizat

1.3. Manifestarea interesului pentru identificarea unor modalități de economisire și pentru reducerea risipei de resurse financiare

- explorarea/compararea unor modalități de economisire prin identificarea propriilor nevoi, pe termen scurt, mediu și lung și prin alocarea resurselor financiare necesare acestora
- consemnarea cheltuielilor personale realizate pe o perioadă determinată de timp
- explorarea unor instrumente de economisire pentru copii (de exemplu, contul de economii pentru copii, având în vedere: beneficiarii, drepturile de operare, avantajele pe care le oferă)
- exemplificarea unor situații în care resursele financiare sunt risipite; propunerea, pentru fiecare situație, a unor căi de reducere/eliminare a risipei

2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice

Clasa a VIII-a – Educație economico-financiară

2.1. Întocmirea, prin lucru în echipă, a unui buget lunar al familiei/personal în scopul exersării bunei gestionări a veniturilor

- elaborarea unui buget simplu pentru o familie, în funcție de veniturile fiecărui membru
- simularea alocării banilor în cadrul familiei, în condițiile existenței unor priorități/condiționări/limitări/amânări (analizând, de exemplu, diferența dintre nevoie și dorință sau dintre ceea ce se dorește și ceea ce este posibil, la un moment dat, dintre posibil și posibil imediat)
- exerciții/dezbateri pe tema „Cum alocăm resursele financiare personale?”

Clasa a VIII-a – Educație economico-financiară

- întocmirea unui buget personal, în funcție de nevoile care trebuie satisfăcute, stabilind veniturile și cheltuielile

2.2. Participarea, prin derularea unui proiect pe teme economico-financiare, la investigarea unor probleme specifice grupurilor și comunităților de apartenență

- implicarea elevilor, la nivel de clasă, școală sau la nivelul comunității locale, în elaborarea unor proiecte, pe diferite teme economico-financiare prin: alegerea temei, formularea unor alternative de soluționare, alegerea unei soluții dezirabile, identificarea unor resurse relevante
- participarea activă (pe perechi/ pe echipe) la realizarea proiectelor propuse, potrivit sarcinilor de lucru asumate/atribuite

3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor, prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ

Clasa a VIII-a – Educație economico-financiară

3.1. Elaborarea unui plan de acțiune personal/al familiei, manifestând inițiativă și responsabilitate

- realizarea unor planuri personale de acțiune, prin stabilirea resurselor financiare necesare și prin identificarea surselor de venit
- realizarea, individual, a unei hărți a dezvoltării profesionale („Traseul meu profesional”), în care fiecare elev își proiectează opțiunile pentru viitor, precizând pentru fiecare etapă, implicațiile în planul cheltuielilor/ veniturilor
- „Te provoc la creativitate!” – activitate pe echipe de propunere, pentru o familie, a unui scop și a unui plan de acțiune pentru atingerea scopului propus
- analiza posibilității de a economisi o sumă de bani la bancă de către o familie, în vederea realizării unui proiect/posibilității de a încheia o asigurare
- exerciții de recunoaștere a funcțiilor banilor și a elementelor de siguranță ale bancnotelor aflate în circulație

3.2. Alegerea responsabilă a unor produse de economisire/ de creditare, a unor mijloace de plată prin compararea avantajelor și riscurilor acestora

- utilizarea noilor medii pentru dobândirea unor informații despre bănci și despre produsele de economisire/ împrumut și/sau servicii și produse financiare nebancale
- compararea ofertelor diferitelor bănci, în scopul unei alegeri optime pentru deschiderea/închiderea unui cont bancar
- calcularea dobânzii unor depozite/ credite, pentru aprecierea avantajelor și a riscurilor acestora
- realizarea, pe echipe, a unui pliant cu tema „Cum aleg o bancă pentru primul meu cont de economii?”
- simularea achitării bunurilor și a serviciilor cumpărate cu diferite mijloace de plată; analiza avantajelor și a dezavantajelor utilizării acestora
- raportarea la exemple din viața reală pentru identificarea unor riscuri care vizează produsele și serviciile financiare bancare și nebancale

Notă: Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a competențelor specifice.

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi*
Cetățenia, dimensiunea economică	<p>Consumatorul</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Calitatea de consumator de bunuri și servicii; calitatea de consumator de servicii financiare ▪ Drepturi și responsabilități ale consumatorului. Protecția consumatorului <p>Producătorul</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Producerea de bunuri și servicii ▪ Producătorul și spiritul antreprenorial; inițiativă și risc
Banii și bugetul	<p>Planuri de acțiune personale/ de familie pentru realizarea unui scop</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Alegerea unui scop. Resurse necesare pentru atingerea scopului propus <p>Nevoi și dorințe versus resurse în cadrul bugetului familiei/bugetului personal</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Venituri ale familiei - cheltuieli ale familiei ▪ Venituri personale - cheltuieli personale <p>Rolul banilor în bugetul familiei/bugetul personal</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Forme actuale ale banilor. Valoarea și funcțiile banilor ▪ Moneda națională a României <p>Instrumente și mijloace de plată (prin numerar, prin card, prin internet și mobile banking)</p>
Relația consumatorului cu instituțiile bancare și financiare nebancale	<p>Relația consumatorului cu instituțiile bancare</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Produse și servicii bancare. ▪ Mijloace moderne de economisire. Instrumente de economisire pentru copii ▪ Alegerea ofertei bancare (termeni ai contractului; dobânda, comisioane). Avantaje și riscuri în raport cu instituțiile bancare <p>Relația consumatorului cu instituțiile financiare nebancale</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Produse și servicii de asigurare ▪ Alegerea ofertei. Avantaje și riscuri în raport cu instituțiile financiare nebancale
Proiectul educațional	<p>Elaborarea și derularea proiectului educațional pe teme economico-financiare</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Alegerea temei ▪ Elaborarea fișei de proiect ▪ Derularea proiectului propus ▪ Evaluarea proiectului propus

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice.

Sugestii metodologice

Programa școlară pentru disciplina *Educație socială* reglementează activitatea cadrului didactic în ceea ce privește atât formarea competențelor specifice la elevi, cât și planificarea și proiectarea unui demers didactic adecvat vârstei elevilor și contextelor de învățare diferite.

Planificarea și proiectarea didactică

În elaborarea planificării calendaristice anuale și a proiectării didactice, programa școlară reprezintă documentul de referință.

Elaborarea planificării calendaristice presupune parcurgerea următoarelor etape:

1. asocierea competențelor specifice și a conținuturilor prezentate în programa școlară;
2. stabilirea unităților de învățare;
3. stabilirea succesiunii parcurgerii unităților de învățare;
4. stabilirea bugetului de timp necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Planificarea calendaristică poate fi realizată potrivit tabelului de mai jos:

Unități de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Număr de ore alocate	Săptămâna	Observații/ Semestrul
[se menționează titluri/teme]	[se precizează numărul criterial al competențelor specifice din programa școlară]	[din conținuturile programei școlare]	[stabilite de către cadrul didactic]	[se precizează săptămâna sau săptămânile] *	[se menționează, de exemplu, modificări în urma realizării activității didactice la clasă și semestrul]

*notația se poate realiza prin precizarea explicită a săptămânii/săptămânilor, spre exemplu 12-16.09, sau se poate nota sub forma generică S1, pentru săptămâna 1 sau perioada S1-S3 pentru săptămânile 1-3

Proiectarea demersului didactic pentru o unitate de învățare începe cu lectura personalizată a programei școlare. Lectura se realizează în succesiunea următoare: de la competențe generale, la competențe specifice, la conținuturi, de la acestea din urmă la activități de învățare. Este necesar să se răspundă succesiv la următoarele întrebări:

- În ce scop voi face? (se identifică competențele specifice de format la elevi în cadrul respectivei unități de învățare);
- Ce conținuturi voi folosi? (sunt selectate conținuturi);
- Cum voi face? (sunt determinate activitățile de învățare);
- Cu ce voi face? (sunt analizate resursele, de exemplu, resursele materiale, de timp, forme de organizare a clasei de elevi);
- Cât s-a realizat? (se stabilesc instrumentele de evaluare).

Exemplificând, proiectarea demersului didactic pentru o unitate de învățare la clasa a VIII-a (*Bugetul familiei/bugetul personal*) implică următoarele posibile răspunsuri la întrebările formulate:

- În ce scop voi face? – poate fi vizată competența specifică 2.1. *Întocmirea, prin lucru în echipă, a unui buget lunar al familiei/personal în scopul exersării bunei gestionări a veniturilor*;
- Ce conținuturi voi folosi? – pot fi selectate, de exemplu, conținuturile:
 - *Venituri ale familiei - cheltuieli ale familiei*
 - *Venituri personale - cheltuieli personale*
 - *Nevoi și dorințe versus resurse*
- Cum voi face? – pentru exemplul considerat, pot fi alese următoarele trei activități de învățare, din cele patru, propuse de programa școlară:
 - *elaborarea unui buget simplu pentru o familie, în funcție de veniturile fiecărui membru*;
 - *simularea alocării banilor în cadrul familiei, în condițiile existenței unor priorități/ condiționări/ limitări/amânări (analizând, de exemplu, diferența dintre nevoie și dorință sau dintre ceea ce se dorește și ceea ce este posibil, la un moment dat, dintre posibil și posibil imediat)*;

- *întocmirea unui buget personal, în funcție de nevoile care trebuie satisfăcute, stabilind veniturile și cheltuielile.*

Cadrul didactic poate propune alte/și alte activități de învățare sau le poate modifica pe cele existente.

- Cu ce voi face? – pot fi utilizate, de exemplu:
 - resurse materiale: coli de flipchart, markere;
 - resurse de timp: 4 ore;
 - forme de organizare a clasei de elevi: pe grupe, individual.
- Cât s-a realizat? – autoevaluare, propusă elevilor, realizată prin intermediul unui set de enunțuri metacognitive, astfel:
 - *cea mai importantă lecție învățată a fost ...*
 - *mi-a plăcut ...*
 - *mi s-a părut mai puțin atractiv ...*
 - *voi ține cont de ...*
 - *nu am înțeles ...*

Proiectul unei unități de învățare stimulează creativitatea fiecărui profesor, iar din punct de vedere formal, poate fi realizat potrivit modelului de mai jos:

Conținuturi (detalii)	Competențe specifice	Activități de învățare	Resurse	Evaluare
[se menționează detalieri de conținut care explicitează anumite parcursuri]	[se precizează numărul criterial al competențelor specifice din programa școlară]	[vizate/recomandate de programa școlară sau altele adecvate pentru realizarea competențelor specifice]	[se precizează resurse de timp, de loc, material didactic, forme de organizare a clasei]	[se menționează metodele, instrumentele sau modalitățile de evaluare utilizate]

Strategii didactice

Pentru formarea competențelor specifice disciplinei *Educație socială* se recomandă strategii, metode, procedee, mijloace și forme de organizare a activității prin utilizarea cărora elevii să devină participanți la propria formare, iar învățarea să dobândească un pronunțat caracter practic-aplicativ, participativ și creativ.

În acest scop, se pot folosi strategii combinate:

- *strategii euristice* (bazate, de exemplu, pe jocul de rol, studiul de caz, analiza unor imagini, schimbul liber de opinii, dezbateri, conversație euristică, realizarea unor afișe, desene);
- *strategii algoritmice* (bazate, de exemplu, pe exerciții de identificare, redactare individuală sau pe echipe a unor scrisori);
- *strategii explicativ-demonstrative* (realizate, de exemplu, prin întâlniri ale elevilor cu reprezentanți ai comunității locale, elaborarea unor sesizări);
- *strategii mixte, inductiv-deductive și deductiv-inductive* (realizate, de exemplu, prin elaborarea unui mic dicționar de termeni, alcătuirea unor portofolii);
- *strategii algoritmice combinate cu strategii euristice* (realizate, de exemplu, prin inițierea și derularea unor proiecte, implicarea elevilor în activități de voluntariat).

Utilizarea acestor strategii pune accent pe:

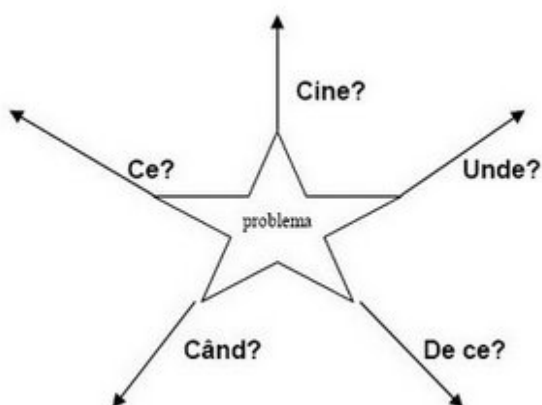
- realizarea unor parcursuri diferențiate de învățare și construcția progresivă a achizițiilor (cunoștințe, abilități, atitudini) dobândite prin studiul disciplinei;
- utilizarea unor metode active, care pot contribui la dezvoltarea capacității de comunicare, a spiritului critic, la crearea aceluia cadru educațional bazat pe încredere și respect pentru înțelegerea de către elevii de gimnaziu a drepturilor și responsabilităților ce le revin, la angajarea activă a elevului în procesul de formare a competențelor de participare în spațiul social;
- alternarea formelor de activitate (frontală, în echipe, pe grupe mici, în perechi, individuală);
- construirea unor exemple, exersarea achizițiilor specifice disciplinei, utilizarea acestora în contexte noi (de luare de decizii, de rezolvare de probleme, de rezolvare a unor situații dilematice);
- utilizarea calculatorului în activitatea didactică ca mijloc modern de învățare care să permită subordonarea utilizării tehnologiei informației și a comunicării, desfășurării unor lecții atractive, valorificarea dimensiunii interactive a activității de învățare, precum și a altor oportunități

- oferite de mediul electronic de învățare (filme didactice, prezentări cu ajutorul noilor tehnologii);
- valorificarea, în procesul învățării, a experienței pe care elevii au dobândit-o în contexte informale și nonformale.

Având în vedere rolul fundamental al metodelor utilizate în cadrul strategiilor didactice, determinant în raport cu activitățile de învățare propuse, sunt exemplificate, mai jos, metode ce pot fi utilizate în cadrul disciplinei *Educație socială*.

Pentru **Gândire critică și drepturile copilului**, este oferit un exemplu de metodă care vizează tema *Drepturi ale copilului; responsabilități asociate acestora și competența specifică 1.1. Manifestarea interesului pentru formularea de întrebări cu privire la propriile drepturi și responsabilități*. Metoda propusă este *explozia stelară*; utilizarea metodei are în vedere o activitate de învățare propusă de programa școlară, respectiv organizarea unor discuții de grup prin care elevii formulează întrebări referitoare la preocupări actuale sau probleme concrete privind drepturile copilului (de exemplu, pornind de la întrebările *Ce? Cine? Unde? Când? De ce?*).

Profesorul desenează pe tablă o stea (asemănătoare celei de mai jos); de asemenea, este formulată problema pusă în discuție (în centrul desenului) și întrebările la care trebuie să răspundă elevii.

Elevii lucrează în cinci grupuri. Fiecare grup trage la sorți sau i se atribuie un tip de întrebare (*Ce? Cine? Unde? De ce? Când?*). Elevii din fiecare grup au ca sarcină de lucru să formuleze, într-un interval de timp dat, cât mai multe întrebări utilizând respectivul tip de întrebare. Propunerile elevilor pot fi:

→ Pentru întrebarea: **ce?**: Ce înseamnă să ai drepturi? Ce drepturi are un copil? Ce responsabilități sunt asociate acestor drepturi? Ce ar dori colegii noștri să afle despre drepturile și responsabilitățile lor? Ce se întâmplă dacă drepturile copilului sunt încălcate? Ce putem face în aceste situații? Ce documente putem consulta pentru a ne cunoaște drepturile? Ce se întâmplă cu copiii înainte de a le fi recunoscute drepturile?

→ Pentru întrebarea: **cine?**: Cine se bucură de drepturi? Cine are și responsabilități? Cine trebuie să aibă grijă de respectarea drepturilor copilului? Cine ne poate ajuta să ne cunoaștem mai bine drepturile și responsabilitățile? Cine poate încălca drepturile copilului? Cine poate interzice unele drepturi? Cine ne poate informa despre cazurile în care unele drepturi ne sunt în pericol?

→ Pentru întrebarea: **unde?**: Unde ne putem adresa dacă ne este încălcat un drept? Unde ați întâlnit situații de încălcare a drepturilor copilului? Unde ne putem promova drepturile? Unde îmi pot exercita drepturile fără să îmi asum responsabilități? Unde pot afla mai multe despre drepturile mele?

→ Pentru întrebarea: **de ce?**: De ce avem drepturi? De ce este bine să ne cunoaștem drepturile? De ce nu pot exista drepturi fără responsabilități? De ce este important să ne fie respectate drepturile? De ce este consacrată o dată anume pentru a celebra Ziua Internațională a Drepturilor Copilului? De ce unele drepturi sunt mai dificil de apărat decât altele? De ce în unele țări copiilor nu le sunt respectate drepturile?

→ Pentru întrebarea: **când?**: Când trebuie să acționăm pentru apărarea drepturilor pe care le avem? Când trebuie să ținem cont de responsabilitățile ce derivă din drepturile noastre? Când trebuie să cerem ajutor dacă ne sunt încălcate drepturile? Când a adoptat Organizația Națiunilor Unite o convenție cu privire la drepturile copilului? Când a semnat și România acest document?

Toate întrebările sunt scrise pe o foaie de flip-chart și sunt prezentate de fiecare grupă celorlalți colegi. Foile sunt afișate în locuri vizibile din clasă. Se poate opta pentru o prezentare comună sau elevii își desemnează un reprezentant care va face o prezentare în numele grupului din care face parte. Cadrul didactic oferă în finalul activității un scurt feed-back cu privire la modul în care sarcina a fost rezolvată (respectarea regulilor de formulare a întrebărilor, modul de colaborare în cadrul grupului, varietatea și creativitatea întrebărilor, modul de prezentare, modul de încadrare în timpul alocat).

Capacitatea de a formula întrebări diverse presupune, de fapt, stimularea gândirii critice și stabilirea de conexiuni între achizițiile dobândite anterior. Întrebările inițiale sunt uneori punctul de plecare în formularea altor întrebări. Totodată, metoda stimulează creativitatea (individuală și de grup) și abilitățile de comunicare, ascultare activă și negociere.

Pentru **Educație interculturală** este exemplificată *metoda cadranelor*, este vizată tema *Diversitatea culturală - o caracteristică a societății contemporane* și competența specifică 3.1. *Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite*. Metoda propusă este aplicată după realizarea unei activități de învățare pe care o propune programa școlară, de tipul identificării unor elemente specifice culturii românești, precum și altor culturi din Europa.

În clasă, vizibilă pentru toți elevii, este afișată o foaie de flip-chart împărțită în patru cadrane rezultate din trasarea a două axe perpendiculare. În fiecare cadran este înscrisă o cerință la care trebuie să răspundă elevii.

Elevii lucrează în patru grupe. Fiecare grup primește mai multe file de post-it, pe care trebuie să noteze răspunsurile lor la o cerință înscrisă într-un cadran (sarcina de lucru poate fi atribuită de cadrul didactic, trasă la sorți etc.). Fiecare grup de elevi trebuie să noteze, pe file separate de post-it, cât mai multe răspunsuri.

Cadranele, sarcinile de lucru specifice fiecărui cadran și posibile răspunsuri ale elevilor sunt prezentate mai jos.

<p>Grupa 1 Diferențele sunt ...</p> <ul style="list-style-type: none"> - normale - firești - ceva de care nu trebuie să ne ferim - parte din viața noastră 	<p>Grupa 2 Atitudinea față de ceilalți, diferiți sau nu de noi, este de ...</p> <ul style="list-style-type: none"> - acceptare - înțelegere - respect față de tradițiile, obiceiurile lor - a comunica, a colabora cu ei
<p>Grupa 3 Legătura între ceea ce am aflat și experiența de fiecare zi este ...</p> <ul style="list-style-type: none"> - cei ce aparțin altor culturi sunt și ei oameni, ca și noi - diversitatea există pretutindeni - avem nevoie de diversitate - nu trebuie să ne respingem dacă suntem diferiți 	<p>Grupa 4 Lecția învățată este ...</p> <ul style="list-style-type: none"> - am întâlnit diversitatea în toate țările despre care am discutat - putem să lucrăm și să colaborăm cu cei care aparțin altor culturi - ne respectăm pe noi dacă îi respectăm pe cei diferiți de noi

La încheierea activității pe grupe, elevii afișează foile de post-it cu răspunsurile lor pe foaia de flip-chart, în cadranul corespunzător. Își prezintă răspunsurile.

Metoda facilitează reflecția elevilor asupra achizițiilor dobândite, precum și exprimarea unor puncte de vedere.

Pentru **Educație pentru cetățenie democratică** este exemplificată metoda pălăriilor gânditoare. Metoda poate fi utilizată la tema *Implicarea civică în contextul democrației reprezentative*

și al formelor de manifestare a democrației directe și competența specifică 1.3. Argumentarea în favoarea respectării valorilor, principiilor, normelor și practicilor specifice unei societăți democratice și statului de drept.

Metoda pălărilor gânditoare este o metodă interactivă, de stimulare a creativității participanților, și se bazează pe interpretarea de roluri, în funcție de culoarea pălăriei ce reflectă șase tipuri diferite de gândire.

Culoarea pălăriei are o valoare simbolică și propune asumarea unor roluri și unor sarcini de lucru distincte, după cum urmează:

- Pălăria albă: gândire obiectivă, bazată pe informații și fapte; oferă informațiile și materialele disponibile în legătură cu problema discutată.
- Pălăria roșie: gândire afectivă bazată pe emoții, sentimente, intuiții; ne cere să luăm în considerare emoțiile și intuiția.
- Pălăria neagră: gândire critică ce presupune a scoate în evidență greșelile, punctele slabe, pericolele sau riscurile; ne aduce în atenție problemele, evidențiază slăbiciunile fiecărei soluții, recomandă prudență.
- Pălăria galbenă: gândire pozitivă, constructivă a situațiilor și evenimentelor; ne cere să valorizăm beneficiile, să fim optimiști, încrezători, să gândim pozitiv și să sperăm.
- Pălăria verde: gândire creativă, generarea de idei noi, identificarea de alternative, flexibilitate, mobilitate; vizează soluțiile posibile.
- Pălăria albastră: gândire despre gândire, definirea clară a problemei, privire de ansamblu și extragerea de concluzii; supervizează, sistematizează concluziile, comentează, dirijează și conduce către pasul următor.

Aplicarea metodei debutează cu organizarea elevilor în șase grupuri; fiecărui grup i se va atribui o pălărie și i se va explica tipul de comportament așteptat din partea purtătorilor de pălărie, rolurile specifice fiecărei pălării. Se va preciza timpul alocat activității, modul în care vor fi folosite materialele didactice, precum și sarcina de lucru pentru fiecare pălărie, după cum urmează:

Pălăria	Sarcina de lucru
ALBĂ	Prezentarea succintă a caracteristicilor celor două forme ale democrației, directă și reprezentativă și exemplificarea contextului istoric al apariției lor (antichitate-democrația directă; epoca modernă-democrația reprezentativă)
ROȘIE	Exprimarea atașamentului emoțional față de fiecare dintre cele două forme ale democrației
GALBENĂ	Explorarea și prezentarea avantajelor/ beneficiilor fiecărei forme
NEAGRĂ	Explorarea și prezentarea dezavantajelor/slăbiciunilor fiecărei forme
VERDE	Explorarea și prezentarea formelor contemporane ale democrațiilor reprezentative și formelor de manifestare a democrației directe în cadrul democrației reprezentative
ALBASTRĂ	Prezentarea unui rezumat al discuțiilor și concluzionarea, pe baza actualei Constituții a României, a modului în care se manifestă democrația directă, în cadrul democrației reprezentative

După realizarea propriu-zisă a sarcinii de lucru, un raportor din fiecare grup prezintă tuturor participanților rezultatele la care au ajuns colegii din grupa sa.

Pentru **Educație economico-financiară** este oferit un exemplu de metodă care poate fi utilizată în activitatea cu elevii la tema *Consumatorul*. Este vizată competența specifică 1.2. *Asumarea calității de consumator avizat de bunuri și servicii, de servicii financiare, care își exercită drepturile și responsabilitățile*. Este utilizată o metodă de gândire critică *Știu, vreau să știu, am învățat*, pornind de la un exemplu de activitate de învățare recomandat de programa școlară - *aplicarea unor metode de gândire critică pentru a reflecta asupra calității de consumator*.

Metoda structurează întreaga activitate de învățare la tema menționată. Profesorul realizează pe tablă, iar elevii, pe caiete, un tabel cu 3 coloane. Profesorul solicită elevilor să spună ce știu despre subiectul discutat. Aceste idei sunt notate în prima coloană. În coloana a doua se notează ce doresc elevii să știe în legătură cu tema respectivă. La finalul activității se discută cu elevii și se notează, în coloana a treia, aspectele noi pe care le-au învățat.

Știu	Vreau să știu	Am învățat
Posibile răspunsuri date de elevi: <ul style="list-style-type: none"> - și eu sunt consumator - <i>sunt cetățean european și am drepturi</i> - să fiu atent la ce cumpăr, la cât plătesc, la calitatea bunului/serviciului cumpărat - să citesc termenul de valabilitate al alimentelor cumpărate 	Posibile întrebări formulate de elevi: <ul style="list-style-type: none"> - este bine să păstrez chitanța după ce plătesc un produs pe care l-am cumpărat? - ce drepturi am? - ce obligații am? 	Posibile răspunsuri date de elevi: <ul style="list-style-type: none"> - bonul fiscal este dovada plății; la o eventuală problemă, bonul fiscal dovedește plata făcută (suma, când, unde s-a realizat plata) - drepturile consumatorului sunt: dreptul de a fi informat, dreptul la siguranță, dreptul de a alege, dreptul la despăgubire - responsabilitățile consumatorului sunt: să se informeze, să citească eticheta produsului cumpărat, să solicite bonul fiscal, să citească un contract înainte de semnarea acestuia

Metoda presupune compararea individuală, în perechi sau în grup, a însemnărilor elevilor, a informațiilor din coloanele 1 – 3 (*știu – am învățat*), respectiv 2 – 3 (*vreau să știu – am învățat*).

Activități în contexte nonformale. Este necesar ca valoarea formativă a activităților de învățare realizate în clasă să fie susținută prin alte activități realizate în școală sau în contexte nonformale de educație, așa cum sunt:

- la clasa a V-a:
 - realizarea unor materiale (afișe, fluturași) de promovare a drepturilor copiilor în cadrul școlii;
 - campanii de promovare, în școală, a drepturilor și responsabilităților elevilor;
- la clasa a VI-a:
 - realizarea unei reviste școlare pe teme referitoare la patrimoniul cultural/ tradiții și obiceiuri comune/diferite ale unor culturi;
 - vizite la muzee, case memoriale;
- la clasa a VII-a:
 - realizarea unei pagini web referitoare la participarea elevilor școlii la activități civice/ de voluntariat în comunitatea în care trăiesc;
 - întâlniri ale elevilor cu reprezentanți ai comunității locale, pentru sesizarea și rezolvarea problemelor unor copii aflați în dificultate;
- la clasa a VIII-a:
 - concursuri gen „Cine știe, câștigă!”, pe tema drepturilor și responsabilităților consumatorului;
 - stabilirea unor legături cu reprezentanți ai comunității economice/de afaceri, în scopul discutării unor aspecte care privesc inițiative antreprenoriale la nivel local;
 - vizite la Banca Națională a României/sucursale ale Băncii Naționale a României, la bănci comerciale.

În desfășurarea activităților la clasă se recomandă tratarea temelor propuse prin apel la documente care constituie referințe fundamentale pentru problematica avută în vedere, astfel:

- la clasa a V-a:
 - Convenția ONU cu privire la drepturile copilului;
 - Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copiilor, cu modificările și completările ulterioare;
- la clasa a VI-a:
 - Declarația Universală a Drepturilor Omului;
- la clasa a VII-a:
 - Declarația Universală a Drepturilor Omului;
 - Constituția României;
- la clasa a VIII-a:
 - Ordonanța Nr. 21/1992 privind protecția consumatorilor, cu modificările și completările ulterioare.

Recomandăm autorilor de manuale ca Declarația *Universală a Drepturilor Omului*, *Convenția ONU cu privire la drepturile copilului*, *Constituția României* să fie incluse ca anexe în manualele realizate pentru respectivele discipline.

Proiectul educațional

Prezentă programă școlară prevede, în funcție de anul de studiu, realizarea de proiecte privind drepturile copilului, interculturalitatea, probleme ale comunității educaționale/locale, problematica economico-financiară. În acest fel se depășește nivelul de recomandare metodologică în ceea ce privește realizarea unor activități de tip proiect. Proiectul educațional este vizat explicit în cadrul disciplinei *Educație socială*, la nivelul competențelor specifice, activităților de învățare și conținuturilor, având alocat un buget de timp de 25-30% din bugetul total de timp, pe an de studiu. Activitatea fiecărui elev în cadrul echipei de proiect este evaluată și se finalizează prin notarea acestuia.

În elaborarea și derularea proiectului educațional, indiferent de anul de studiu, elevii, sub coordonarea profesorului, vor parcurge următoarele etape:

- Alegerea temei
- Elaborarea fișei de proiect
- Derularea proiectului propus
- Evaluarea proiectului propus

Alegerea temei – reprezintă o primă etapă, în cadrul căreia este necesar să fie identificate, în funcție de domeniul vizat, un set de nevoi/probleme, precum și să fie realizată o evaluare a posibilității de a răspunde acestor nevoi/probleme. Etapa este finalizată prin adoptarea unei decizii cu privire la tema proiectului.

În vederea alegerii temei proiectului pot fi realizate întâlniri sau discuții cu elevii din școală, invitarea la oră a unor personalități din comunitatea locală, aplicarea unor chestionare elevilor din școală. O metodă care poate fi utilizată, în această etapă, este *brainstormingul*, metodă care permite participarea activă și creativă a elevilor unei clase în alegerea temei și care contribuie la exersarea competențelor de lucru în echipă, argumentare și negociere.

Se recomandă ca, după alegerea temei, să se stabilească un Logo al proiectului, care să contribuie la identitatea acestuia. În acest sens, elevii pot decide criteriile de selecție și modalități de alegere a Logo-ului (de exemplu, prin vot secret, prin concurs la nivelul clasei).

Profesorul și elevii pot opta, în baza unei analize și evaluări realiste a resurselor, oportunităților existente și a posibilității de a finaliza proiectul, fie pentru varianta realizării proiectului fără partener (varianta A), fie pentru varianta proiectului cu partener (varianta B). În cazul opțiunii pentru varianta B, care este o variantă mai complexă, inclusiv din perspectiva elementelor care privesc comunicarea, recomandăm parcurgerea următorilor pași:

- Prezentarea reciprocă a claselor partenere (pot fi din aceeași localitate sau din altă localitate)
- Alegerea temei și elaborarea fișei de proiect (potrivit modelului de mai jos), pe baza acordului comun dintre parteneri
- Colaborarea și feed-backul permanent între parteneri pe parcursul derulării activităților din cadrul proiectului
- Reflecția comună și schimbul de impresii asupra întregii experiențe, asupra achizițiilor dobândite (cunoștințe, abilități, atitudini).

Indiferent de opțiunea pentru varianta A sau B, prezentăm mai jos, cu titlu orientativ, exemple de teme care pot fi abordate în cadrul proiectelor, în funcție de anul de studiu:

- **la clasa a V-a - *Gândire critică și drepturile copilului*:**
 - Să ne cunoaștem drepturile
 - Copiii promotori ai propriilor drepturi
 - Drepturi respectate – drepturi încălcate
 - Turnirul opiniilor – concurs argumentativ privind respectarea drepturilor copilului
 - Protecția mediului – condiție a vieții
- **la clasa a VI-a - *Educație interculturală*:**
 - Personalități locale care ilustrează diversitatea interferențelor culturale
 - Istorie locală – minimonografii ale interculturalității
 - Tradiții și sărbători locale
 - Participarea civică a minorităților și/sau a imigranților
 - O problemă/probleme privind relațiile și comunicarea interculturală

- la clasa a VII-a - *Educație pentru cetățenie democratică*:
 - Prevenirea și combaterea violenței
 - Incluziunea socială și educațională
 - Protejarea patrimoniului cultural
 - Mass-media și opinia publică
 - Apărarea și înfăptuirea dreptății
- la clasa a VIII-a - *Educație economico-financiară*:
 - Săptămâna globală a banilor (*Global Money Week*)
 - Campanie de protecție a consumatorului în școala și/sau în comunitatea noastră
 - Focus pe bugetul personal – cum ne cheltuim banii?
 - Influența reclamelor asupra comportamentului consumatorului
 - Să ne punem ideile în practică - să înființăm o bancă
 - Incursiune în istoria Băncii Naționale a României și a monedei naționale
 - Istoricul monedei euro. Pregătirea trecerii României la moneda euro
 - Publicație pe teme economico-financiare.

Elaborarea fișei de proiect – este etapa în care se realizează proiectarea întregii activități. În funcție de tema aleasă, se va realiza fișa proiectului, activitate care este necesar să fie precedată de o documentare/culegere de informații, dar și de o primă prelucrare și organizare a informațiilor legate de problema/tema aleasă.

Prin fișa proiectului elevii sunt puși în situația de a răspunde la o serie de întrebări, de genul: *Care sunt cele mai urgente nevoi ale elevilor/persoanelor din școala/clasa/comunitatea mea locală? Cu ce ne ajută acest proiect, de ce dorim să-l realizăm? Ce activități am putea realiza împreună, astfel încât să răspundem nevoilor identificate? Cine va fi responsabil cu organizarea fiecărei activități? Ce resurse/materiale sunt necesare pentru realizarea activităților? Cum ne vom da seama dacă proiectul nostru a avut succes? Cum facem vizibil proiectul nostru?*

Fișa de proiect poate avea următoarele secțiuni:

- a. Titlul proiectului, Logo-ul proiectului și varianta (A-fără partener; B-cu partener)
- b. Perioada de desfășurare
- c. Datele de identificare (școala, clasa)
- d. Grupul/grupurile țintă
- e. Scopul și utilitatea proiectului
- f. Activități (după caz, și subactivități)
- g. Produsul/produsele proiectului
- h. Resurse necesare în vederea realizării activităților și a produsului/produselor proiectului
- i. Responsabili de realizarea activităților (responsabili individuali/ subgrupuri)
- j. Termene de realizare pentru activități și/sau produsele proiectului
- k. Parteneri/colaboratori implicați
- l. Indicatori/criterii de evaluare a activităților și a produsului/produselor proiectului
- m. Elemente de vizibilitate și diseminare ale proiectului.

Pentru o mai bună operaționalizare a fișei de proiect, recomandăm ca elementele punctelor f-l să fie corelate și incluse în cadrul unui tabel (a se vedea mai jos, un model al *Fișei de proiect* care include prezentarea în cadrul unui tabel).

- Titlul proiectului, Logo-ul proiectului și varianta
- Perioada de desfășurare
- Datele de identificare (școala, clasa)
- Grupul/grupurile țintă
- Scopul și utilitatea proiectului

Activități/ subactivități	Produsul/ produsele realizate	Resurse	Responsabili	Parteneri/ colaboratori	Termen de realizare	Indicatori/ criterii de evaluare	Obs.

- Elemente de vizibilitate și diseminare ale proiectului.

Fiind o activitate complexă, recomandăm ca în realizarea fișei proiectului să fie alocat un buget suficient de timp (de exemplu, 3 ore), care să permită: discutarea opțiunilor pentru fiecare componentă/secțiune, dezbateri în grup și frontale privind justificarea alegerilor realizate, organizarea în modul sugerat mai sus a propunerilor elevilor etc.

Derularea proiectului propus. În această etapă se realizează activitățile propuse, conform termenelor de realizare și descrierii din fișa de proiect. Elevii trebuie să pună în practică, prin activitățile desfășurate în clasă, și/sau după caz, în afara clasei, proiecția inițială.

Activitățile realizate în cadrul proiectului se vor concretiza prin produsul/produsele proiectelor, care pot fi:

- o expoziție;
- o publicație (de exemplu, revistă, un număr tematic în revista școlii, un material informativ);
- o minimonografie;
- un website/secțiune a unui website;
- un material video;
- un memoriu către autorități;
- un spectacol de teatru/teatru forum etc.

Se recomandă ca prezentarea produsului/produselor proiectului să reprezinte o activitate/subactivitate distinctă, care să finalizeze etapa de derulare a proiectului. Elevii vor putea astfel să valorifice/promoveze proiectul în rândul unor categorii de actori interesați: părinți, reprezentanți ai comunității locale, colegi din alte școli, reporteri din media locală etc.

Evaluarea proiectului propus. Evaluarea proiectului propus este necesar să se realizeze pe parcursul, dar și la finalizarea acestuia, cu scopul de a oferi elevilor ocazia de a verifica raporturile calitative dintre ceea ce s-a realizat și ceea ce s-a proiectat, precum și pentru a-și îmbunătăți modul de învățare.

Evaluarea proiectului trebuie să reprezinte, în principal, o activitate de autoevaluare, în cadrul căreia elevii să aibă posibilitatea să reflecteze asupra măsurii în care proiectul a avut succes, să evalueze gradul de reușită și posibilitățile de îmbunătățire a unei asemenea activități.

În cadrul acestei etape, sub coordonarea profesorului, este necesar să se realizeze o analiză și a gradului de realizare a indicatorilor/criteriilor de evaluare a activităților și a produsului/produselor proiectului, incluși/incluse în *Fișa proiectului*.

Se recomandă realizarea unei reflecții, la nivelul clasei de elevi, asupra întregii experiențe: achiziții dobândite (cunoștințe, abilități, atitudini), dificultăți întâmpinate.

Pe parcursul proiectului și la finalul acestuia, elevii pot redacta un jurnal autoreflexiv, în cadrul căruia vor prezenta experiența dobândită, ghidați de încercarea de a răspunde la întrebări precum:

- Cât am reușit să mă implic?
- Ce rol mi s-a potrivit? Ce rol mi s-a părut greu de realizat?
- Ce mi-a plăcut astăzi în cadrul activității desfășurate? Ce dificultăți am întâmpinat?
- Cât de cooperant am fost?
- Ce am aflat despre colegii mei?
- Ce am aflat despre mine la finalul activității?

Elevii pot nota în cadrul jurnalului și alte aspecte, precum: unele întâmplări, la cine au apelat pentru diferite forme de sprijin, care au fost colegii cu care apreciază că au cooperat foarte bine și ce posibilități de îmbunătățire a activităților viitoare pot exista.

Evaluarea elevilor în cadrul activității. Este important ca elevii să distingă între procesul de evaluare a proiectului și cel de evaluare a elevului care participă la proiect. În acest sens, se recomandă profesorilor să utilizeze ca formă de evaluare, cu precădere, evaluarea formativă, în cadrul căreia se va utiliza, pe parcursul întregii activități de proiect, observarea sistematică a comportamentului fiecărui elev, pe baza unei fișe de observație (realizată de către profesor). În realizarea fișei de observație, cadrul didactic poate avea în vedere următoarele criterii:

- gradul de îndeplinire a sarcinilor stabilite;
- calitatea materialelor/activităților realizate;
- capacitatea de asumare a unui rol în cadrul grupului/subgrupului;
- spiritul de colaborare și de adaptare la activitatea în echipă;
- spiritul de inițiativă.

Pentru fiecare criteriu se acordă note de la 1 la 10, iar media notelor obținute constituie nota finală acordată fiecărui elev în cadrul activității de proiect. De asemenea, recomandăm utilizarea

autoevaluării și interevaluării, eventual prin completarea unui chestionar elaborat de profesor, adaptat nivelului de vârstă și particularităților claselor de elevi.

La finalul întregii activități se va realiza portofoliul proiectului, care va include:

- Fișa de proiect
- Produsul/produsele proiectului (după caz)
- Fișele de observare și de evaluare ale activității elevilor.

În afara acestor elemente pot fi incluse suplimentar, ca urmare a deciziei echipei de proiect și a profesorului coordonator, și alte materiale care exemplifică activitățile realizate în cadrul proiectului.

În practica educațională, la nivelul sistemului de învățământ preuniversitar, se realizează o serie de activități de tip proiect, consacrate inclusiv la nivel internațional, și care pot constitui modele de bună practică. Prezentăm succint, mai jos, 2 dintre acestea:

➤ *Proiectul Cetățeanul (Project Citizen)* reprezintă un tip de proiect bazat pe o metodologie în 6 pași, după cum urmează:

- identificarea problemelor politicilor publice din comunitate;
- selectarea unei probleme;
- culegerea informațiilor despre problema aleasă;
- realizarea unui portofoliu;
- prezentarea portofoliului;
- reflecții asupra experienței de învățare.

Astfel, sub coordonarea profesorului, elevii care aleg *Proiectul Cetățeanul* sunt puși în situația de a identifica o problemă a comunității locale ce presupune o politică publică, de a propune soluții pentru rezolvarea problemei, precum și de a interacționa cu instituții publice locale și cu reprezentanți ai acestora, cu funcționari publici sau aleși locali, precum și cu alte structuri publice și ale societății civile din comunitatea lor; elevii pot dobândi, astfel, cunoștințe, abilități și atitudini deosebit de utile pentru a deveni cetățeni activi și responsabili.

Metodologia care susține *Proiectul Cetățeanul* a fost adaptată pentru nivelul ciclului gimnazial (clasa a VII-a), începând cu anul 2004. Informații și materiale referitoare la *Proiectul Cetățeanul (Project Citizen)* sunt disponibile la adresa: http://www.intercultural.ro/carti/ghidul_profesorului_rev.pdf

➤ *Serviciile în beneficiul comunității* reprezintă activități de tip proiect care urmează cele 4 etape generale în elaborarea și derularea unui proiect educațional. Proiectele de servicii în beneficiul comunității pot fi consacrate unor probleme extrem de diverse, precum: ajutorarea colegilor și/sau a familiilor aflate în dificultate, derularea unor campanii anti-violență, a unor campanii de sensibilizare cu privire la degradarea mediului natural, realizarea unei campanii de sensibilizare cu privire la respectarea drepturilor copilului, monitorizarea modului în care sunt soluționate unele probleme ale comunității locale (spre exemplu, existența și amenajarea locurilor de joacă pentru copii, a spațiilor verzi din localitate sau a terenurilor de sport).

Indiferent de tematică, proiectele de servicii în beneficiul comunității:

- răspund unor nevoi ale comunității;
- se desfășoară în parteneriat școală-comunitate;
- stimulează inițiativa și asumarea responsabilității;
- contribuie la dezvoltarea individuală și la solidaritatea socială;
- extind învățarea dincolo de sala de clasă.

Cu referire la educația economico-financiară, deși de dată mai recentă, semnalăm apariția la nivel internațional a unor proiecte care vizează atât componenta educațională, cât și unele elemente concrete privind incluziunea financiară a copiilor și tinerilor (spre exemplu, proiectele de tip *SchoolBank*). Informații referitoare la acest tip de proiecte sunt disponibile la adresa: <http://www.childfinanceinternational.org/initiatives/schoolbank>

Alte recomandări privind evaluarea. Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățare. În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea cu preponderență a evaluării continue, formative. Alături de formele și instrumentele clasice de evaluare, precum și de formele și metodele de evaluare precizate în cadrul secțiunii privind proiectul educațional, recomandăm utilizarea unor forme și instrumente complementare, cum sunt: portofoliul, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor, evaluarea asistată de calculator/digitală, evaluarea în perechi, autoevaluarea.

Procesul de evaluare va pune accent pe:

- corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate de programa școlară;
- valorizarea rezultatelor învățării, prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev;
- recunoașterea, la nivelul evaluării, a experiențelor de învățare și a competențelor dobândite în contexte non-formale sau informale;
- oferirea unui feed-back personalizat, elevilor și părinților, cu privire la rezultatele și la progresul școlar; utilizarea unor forme variate de comunicare a rezultatelor școlare.

Grup de lucru

Stoica Eugen	Ministerul Educației Naționale
Teșileanu Angela	Institutul de Științe ale Educației
Fartușnic Ciprian	Institutul de Științe ale Educației
Spineanu Dobrotă Sorin Paul	Centrul Național de Evaluare și Examinare
Avram Marius	Centrul Național de Evaluare și Examinare
Bărăian Alina Monica	Colegiul Național „George Barițiu”, Cluj-Napoca, Cluj
Bălan Elena Lucia	Școala Superioară Comercială „Nicolae Kretzulescu”, București
Botici Irina	Colegiul Național Pedagogic „Regina Maria”, Deva, Hunedoara
Gîmbuță Alina	Liceul cu Program Sportiv Bistrița, Bistrița-Năsăud
Goloșoiu-Georgescu Ligia-Doina	Academia de Studii Economice București
Leleșan Loredana Liliana	Școala Gimnazială „Sarmizegetusa”, Hunedoara Școala Gimnazială Densuș, Hunedoara
Miclea Laura Maria	Casa Corpului Didactic Hunedoara
Moise Ortansa	Colegiul Național „Cantemir Vodă”, București
Pluteanu-Pleșca Elena Catinca	Liceul Teoretic „Onisifor Ghibu”, Sibiu Colegiul Național Pedagogic „Andrei Șaguna”, Sibiu
Ștefan Cristina Florentina	Colegiul Național „Spiru Haret”, București
Tîrnaucă Liliana Izabela	Școala Gimnazială „Geo Bogza”, Bălan, Harghita
Toderici Ovidiu Florin	Colegiul Național „Moise Nicoară”, Arad Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Arad
Vișan Lavinia	Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”, Moreni, Dâmbovița
Voinea Mihaela	Universitatea Transilvania Brașov
Vulpe Petre	Inspectoratul Școlar Județean Prahova

Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale și cercetării științifice nr. 3393 / 28.02.2017

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

**Programa școlară
pentru disciplina**

ISTORIE

Clasele a V-a – a VIII-a

București, 2017

Notă de prezentare

Disciplina *Istorie* face parte din cadrul disciplinelor obligatorii care definesc elementele centrale ale formării elevilor pe parcursul ciclului gimnazial.

Conform planului-cadru pentru învățământul gimnazial, aprobat prin OMENCS nr. 3590/2016, *Istoria* se predă ca disciplină de trunchi comun, cu o alocare de o oră/săptămână la clasele a VI-a și a VII-a și două ore/săptămână la clasele a V-a și a VIII-a.

Finalitățile disciplinei *Istorie* în gimnaziu se subsumează idealului educațional, așa cum este el definit în Legea 1/2011. În ciclul gimnazial *Istoria* își asumă:

- dezvoltarea unor elemente legate de gândirea critică;
- dezvoltarea competențelor de lucru cu surse istorice și de informare și plasarea lor în context;
- formarea capacității de analiză și evaluare a motivațiilor acțiunii umane, de decelare a relației dintre acțiunea umană și valorile unei societăți democratice;
- formarea unor mecanisme intelectuale care să prevină apariția de stereotipii, să combată discriminarea și xenofobia;
- să stimuleze asumarea multiculturalității și a perspectivelor multiple;
- să ofere suport factologic celorlalte discipline din aria curriculară *Om și societate* și să preia elemente legate de analiza instituțiilor, de evoluția sistemelor politice, de problematica mai largă a cetățeniei și valorilor democratice.

Disciplina *Istorie* este gândită ca o disciplină care asigură un echilibru între aspecte legate de dezvoltarea dimensiunilor cognitive și atitudinal-valorice ale elevilor de gimnaziu. În zona cognitivă, sunt câteva aspecte care trebuie subliniate: lucrul cu elemente abstracte (faptele istorice nu sunt direct accesibile, ci doar prin intermediul surselor istorice), dezvoltarea de modele interpretative, familiarizarea cu descrierea și interpretarea faptelor și proceselor istorice pornind de la sursele istorice, dezvoltarea capacităților analitice și de gândire critică. La nivelul elementelor atitudinal-valorice, accentul este pus pe diversitate (culturală, socială, politică, de gen, etc.) și pe acceptarea și valorizarea pozitivă a acesteia. Diversitatea definește lumea contemporană, iar înțelegerea, acceptarea și valorizarea diferențelor sunt fundamentale pentru dobândirea competențelor sociale și de comunicare, cu un rol semnificativ în evoluția ulterioară a elevilor. O parte din conținuturile propuse răspund direct acestei zone de interes prin abordarea unor teme controversate și sensibile, a unor teme legate de diversitatea culturală și/sau religioasă, de conflictul de idei dintre democrație și totalitarism. Acestea sunt elemente menite să stimuleze gândirea critică, să valorifice orizontul de experiențe extra-școlare ale elevilor, dar și să dezvolte o abordare pro-activă a unor teme actuale.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi/studii de caz
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt competențele dezvoltate prin studierea istoriei pe parcursul întregului ciclu de învățământ gimnazial.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape succesive în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de **exemple de activități de învățare**, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care integrează strategii didactice și care valorifică experiența concretă a elevului. În conformitate cu legislația în vigoare, cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le

propune programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă și particularităților colectivităților de elevi cu care lucrează. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare personalizate, pornind de la specificul dezvoltării elevilor.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare, oferind suport pentru proiectarea demersului didactic și pentru realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei și cu particularitățile de vârstă ale elevilor.

Competențe generale

- 1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor de timp și spațiu**
- 2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice**
- 3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale**
- 4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor de timp și spațiu

Clasa a V-a
1.1. Ordonarea pe criterii cronologice a faptelor/proceselor istorice <ul style="list-style-type: none">- plasarea unor evenimente/procese istorice pe axa cronologică- realizarea unor frize cronologice- utilizarea unităților folosite în măsurarea timpului
1.2. Identificarea diferențelor temporale dintre evenimente și procese istorice <ul style="list-style-type: none">- asocierea reperelor cronologice cu evenimente și procese istorice- recunoașterea și/sau precizarea unor relații cronologice în sursele istorice prezentate- utilizarea reperelor cronologice în descrierea faptelor/proceselor istorice
1.3. Localizarea în timp și în spațiu a faptelor și/sau a proceselor istorice <ul style="list-style-type: none">- exerciții de lectură a hărților istorice- plasarea pe hartă a unor evenimente și procese istorice- completarea pe hartă a unor informații

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a V-a
2.1. Folosirea termenilor de specialitate în descrierea unui eveniment/proces istoric <ul style="list-style-type: none">- identificarea termenilor istorici în texte diferite- elaborarea unor enunțuri simple/ texte utilizând termeni istorici- completarea unor texte lacunare folosind termenii adecvați dintr-o listă dată
2.2. Relatarea unui eveniment/proces istoric, utilizând informații din surse istorice <ul style="list-style-type: none">- identificarea informațiilor oferite de surse cu privire la un fapt istoric- descrierea unor surse referitoare la un fapt istoric, pe baza unui plan dat- alcătuirea planului descrierii unui eveniment/ proces/ personaj istoric
2.3. Stabilirea de asemănări și deosebiri referitoare la evenimente/procese istorice, pe baza unor surse diferite <ul style="list-style-type: none">- descrierea unor surse istorice în vederea stabilirii asemănărilor și deosebirilor pe baza unui plan dat- compararea informațiilor provenite din surse istorice diferite- realizarea unor texte despre fapte/procese/personaje istorice, pe baza unor surse diferite, subliniind asemănările și deosebirile

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

Clasa a V-a

3.1. Asumarea de roluri în grupuri de lucru

- utilizarea unor roluri specifice în activitatea de grup
- realizarea unor sarcini de lucru (documentare, redactare, prezentare etc.) în timpul participării la proiecte prin valorificarea experienței istorice pozitive
- folosirea jocului de rol pentru însușirea valorilor și comportamentelor cetățeniei democratice

3.2. Descrierea rolului unor personalități în desfășurarea evenimentelor istorice

- alcătuirea de biografii ale personalităților istorice studiate
- identificarea rolului unor personalități istorice, analizând surse diferite
- realizarea de produse finale (texte, imagini) despre personalitățile istorice și valorile asumate de-a lungul timpului

4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente

Clasa a V-a

4.1. Folosirea unor tehnici de învățare în rezolvarea sarcinilor de lucru

- construirea de rebusuri pe o temă istorică utilizând mesaje vizuale
- alcătuirea planului unui proiect
- selectarea obiectelor necesare realizării unei expoziții tematice
- relatarea vizitei la un muzeu, bibliotecă, expoziție pornind de la un plan dat
- extragerea mesajelor dintr-o sursă istorică

4.2. Utilizarea resurselor multimedia în scopul învățării

- accesarea informațiilor oferite de Internet
- rezolvarea unor sarcini de lucru utilizând prezentări multimedia
- realizarea de prezentări, grafice, tabele, pentru sistematizarea cunoștințelor învățate folosind resurse multimedia

Conținuturi clasa a V-a

Domenii de conținut	Conținuturi și studii de caz
1. Alfabetul istoriei - reconstituirea trecutului	<ul style="list-style-type: none"> - Izvoare istorice - Perceperea timpului și a spațiului; cronologia istoriei; periodizare; spațiul istoric
2. Preistoria	<ul style="list-style-type: none"> - Primii oameni - Revoluția neolitică – viața oamenilor: sedentarizare, economie - Inventarea metalurgiei – tehnologie și consecințe asupra vieții oamenilor
3. Orientul Antic	<ul style="list-style-type: none"> - Mediul natural și viața cotidiană: locuința, hrana, familia, așezări (sat și oraș), economia, practici sociale, credința <li style="padding-left: 20px;">Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Orașul-stat Babilon ▪ Temple și piramide - Popoare și civilizații pe harta Orientului Antic <li style="padding-left: 20px;">Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Chinezii ▪ Evreii - Inventarea scrierii – de la pictograme la alfabet <li style="padding-left: 20px;">Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Epopeea lui Ghilgameș ▪ Codul lui Hammurabi
4. Civilizația greacă și sinteza elenistică	<ul style="list-style-type: none"> - Mediul natural și ocupațiile grecilor <li style="padding-left: 20px;">Studiu de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ceramica: între utilitate și artă - Adevăr și legendă: legendele Olimpului; războiul troian - <i>Polis-ul</i> – organizarea internă: Atena și Sparta. Procesul de colonizare <li style="padding-left: 20px;">Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Histria, Tomis și Callatis - Războaiele grecilor: războaiele medice, războiul peloponezic <li style="padding-left: 20px;">Studiu de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bătălia de la Maraton - Alexandru Macedon și civilizația elenistică - Frumos și cunoaștere în lumea greacă <li style="padding-left: 20px;">Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Acropola ateniană ▪ Moștenirea lumii grecești (sculptura, teatrul, cunoașterea științifică) ▪ Jocurile Olimpice în Antichitate

Domenii de conținut	Conținuturi și studii de caz
5. Lumea romană	<ul style="list-style-type: none"> - Fondarea Romei: istorie și legendă - Statul roman: războaie și expansiune teritorială; decăderea - Viața cotidiană în lumea romană: familia și virtuțile romane; educația; jocurile <ul style="list-style-type: none"> Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Orașul și monumentele publice (forul, apeductele, termele etc.) ▪ Colosseum și gladiatorii ▪ Pompei ▪ Armata romană ▪ Zeii romanilor. Templele ▪ Creștinismul - Romanizarea
6. Geto-dacii	<ul style="list-style-type: none"> - Geții și dacii. Rânduieli, obiceiuri, credințe - Burebista și Decebal; războaiele daco-romane
7. Civilizația islamică	<ul style="list-style-type: none"> - Apariția Islamului; credința musulmană; expansiunea militară și culturală a Islamului
8. Europa medievală	<ul style="list-style-type: none"> - Formarea popoarelor europene. Etnogeneza românească - Europa creștină în mileniul I <ul style="list-style-type: none"> Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Creștinarea francilor. Carol cel Mare ▪ Imperiul Bizantin - Viața cotidiană în Evul Mediu: familia, așezările, alimentația, sărbătorile, economia și tehnologia, credința și biserica, proprietatea, libertatea și dependența <ul style="list-style-type: none"> Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Domeniul feudal ▪ Orașul medieval – spațiu al libertății; orașele italiene și orașele germane ▪ Cavalerism și onoare ▪ Cruciadele ▪ Catedrale și universități - Statele medievale: Franța, Anglia, Imperiul Romano-German <ul style="list-style-type: none"> Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lumea românească și statele medievale în secolele XIV-XV; Târgoviște, Suceava ▪ Diversitate culturală în lumea românească: Brașov și Cluj

CLASA a VI-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor despre timp și spațiu

Clasa a VI-a
1.1. Localizarea în spațiu a lumii cunoscute în diferite perioade istorice <ul style="list-style-type: none">- examinarea spațiilor istorice pe baza hărților- compararea „lumii cunoscute” în diferite perioade istorice- localizarea pe harta mută a spațiilor istorice pe măsura extinderii ariei de cunoaștere
1.2. Utilizarea coordonatelor temporale referitoare la faptele și procesele istorice <ul style="list-style-type: none">- alcătuirea unor axe cronologice pe diverse domenii (social, cultural, economic, politic etc.)- stabilirea unor reprezentări ale timpului în diferite epoci istorice- redactarea de texte cu informații oferite de surse

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a VI-a
2.1. Utilizarea adecvată a termenilor istorici/limbajului de specialitate în prezentarea unui fapt/proces istoric <ul style="list-style-type: none">- alcătuirea unui glosar de termeni specifici- folosirea termenilor istorici cunoscuți în situații noi de comunicare- realizarea unor texte folosind adecvat termenii istorici
2.2. Utilizarea gândirii critice în analiza surselor de informare <ul style="list-style-type: none">- analiza surselor scrise sau vizuale pe baza unor cerințe- alcătuirea unor fișe de personaj istoric pe baza unor surse diverse- compararea surselor istorice oficiale cu cele neoficiale
2.3. Identificarea elementelor de cauzalitate prezente în surse variate <ul style="list-style-type: none">- stabilirea elementelor de cauzalitate într-o sursă istorică- descoperirea cauzelor unui eveniment prin analiza contextului istoric- recunoașterea cauzelor unor evenimente istorice asemănătoare sau diferite

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

Clasa a VI-a
3.1. Utilizarea dialogului intercultural <ul style="list-style-type: none">- identificarea consecințelor interacțiunii culturale în evoluția comunităților umane- analiza unor evenimente istorice prin utilizarea surselor care oferă perspective multiple- identificarea valorilor comune ale religiilor pe baza surselor- realizarea unui produs care ilustrează contribuția diferitelor civilizații la dezvoltarea patrimoniului cultural comun

Clasa a VI-a

3.2. Asumarea cooperării în grupuri de învățare

- îndeplinirea unor sarcini/roluri diferite în cadrul grupului de lucru
- alcătuirea unor jurnale cu impresii, sentimente și rezultate ale activității personale/de echipă
- realizarea de produse care să fie rezultatul dialogului și negocierii în cadrul unei echipe de lucru

3.3. Descrierea consecințelor deciziei și acțiunii umane

- alcătuirea unui portofoliu care prezintă urmările unui eveniment/ act decizional pentru evoluția unor comunități umane
- completarea unor organizatori grafici, care să cuprindă decizii și consecințe ale acțiunii umane pe baza resurselor multimedia
- exerciții de descriere a consecințelor acțiunii umane din spații și perioade istorice folosind surse variate

4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente

Clasa a VI-a

4.1. Utilizarea informațiilor cu ajutorul resurselor multimedia

- alcătuirea unor liste cu site-uri de Internet pentru temele istorice studiate
- alcătuirea unor postere/afișe cu informații selectate din surse Internet
- realizarea unor prezentări pe o temă istorică utilizând mijloace digitale

4.2. Asumarea critică a unui set de valori recunoscute social

- identificarea ideilor și valorilor umane într-o operă literară, artistică, istorică
- compararea ideilor și valorilor umane analizând două surse
- alcătuirea unor liste personale a valorilor umane cu motivarea alegerii

Conținuturi clasa a VI-a

Domenii de conținut	Conținuturi și studii de caz
1. Călători și călătorii – Europa și Lumea Nouă	<ul style="list-style-type: none"> - Călătoriile și percepția spațiului în Evul Mediu; mijloace de transport - Marile descoperiri ale europenilor: drumuri și teritorii; consecințe asupra vieții oamenilor <li style="padding-left: 20px;">Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Lumea Nouă</i>: cunoaștere, misionarism și exploatare
2. Geneza spiritului modern	<ul style="list-style-type: none"> - Renașterea: geneza spiritului modern, umanismul <li style="padding-left: 20px;">Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Leonardo da Vinci și Michelangelo Buonarroti ▪ Niccolo Machiavelli ▪ Giordano Bruno și Galileo Galilei ▪ William Shakespeare - Reforma. Contrareforma. <li style="padding-left: 20px;">Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Barocul - Absolutismul <li style="padding-left: 20px;">Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Soliman Magnificul ▪ Ludovic al XIV-lea. Palatul de la Versailles ▪ Petru cel Mare
3. Spre o nouă societate	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Revoluția Glorioasă</i> - Iluminismul – rațiune, drepturi, implicarea oamenilor în viața publică <li style="padding-left: 20px;">Studiu de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Montesquieu, J.J. Rousseau, Voltaire - Viața cotidiană. Opinia publică în secolul al XVIII-lea - Constituirea SUA. <i>Declarația de Independență</i>. Constituția. - Revoluția franceză. De la supus la cetățean <li style="padding-left: 20px;">Studiu de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Declarația drepturilor omului și ale cetățeanului</i> - Napoleon I și răspândirea ideilor revoluției franceze în Europa - Revoluția industrială. Impactul în viața oamenilor
4. Secolul naționalităților	<ul style="list-style-type: none"> - Statele moderne: revoluție și emancipare națională <li style="padding-left: 20px;">Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ 1848 în Europa ▪ Românii și modernitatea ▪ Formarea statelor naționale în secolul al XIX-lea: Germania - Epoca victoriană. <i>La Belle Époque</i>

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor despre timp și spațiu

Clasa a VII-a
1.1. Utilizarea coordonatelor de timp și spațiu în prezentarea faptelor și proceselor istorice <ul style="list-style-type: none">- prezentarea evoluției unui anumit spațiu istoric în diverse situații de comunicare- realizarea de tabele cronologice pentru a fi utilizate în prezentări tematice- folosirea informațiilor oferite de hărți în examinarea/interpretarea unor evenimente și procese istorice
1.2. Compararea faptelor/proceselor istorice din perspectivă temporală și spațială <ul style="list-style-type: none">- recunoașterea modificărilor unui spațiu istoric în diferite perioade de timp- localizarea spațiilor pe harta mută în diferite contexte istorice- compararea dinamicii teritoriale a unor state raportată la diferite evenimente istorice

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a VII-a
2.1. Folosirea surselor istorice în vederea descoperirii elementelor de continuitate și schimbare în procesele istorice <ul style="list-style-type: none">- identificarea elementelor de continuitate în procese istorice asemănătoare pe baza surselor la prima vedere- recunoașterea elementelor de schimbare în evoluția unor comunități umane pe baza surselor istorice- compararea informațiilor provenite din surse istorice diferite, în vederea stabilirii unor asemănări și a unor deosebiri- realizarea unor interviuri din care să rezulte evoluția unor aspecte de viață cotidiană
2.2. Explorarea surselor istorice prin utilizarea instrumentelor specifice gândirii critice <ul style="list-style-type: none">- interpretarea critică a informațiilor oferite de surse istorice- dezbaterăa unor cazuri reale care implică prejudecăți și stereotipii- rezolvarea în echipă a unor situații-problemă pe baza surselor- prezentarea relațiilor de cauzalitate în evoluția evenimentelor/proceselor istorice

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

Clasa a VII-a
3.1. Determinarea relațiilor dintre personalitățile și grupurile umane în desfășurarea faptelor istorice <ul style="list-style-type: none">- realizarea unor proiecte de grup sau individuale despre relația dintre personalități și grupurile umane- elaborarea de afișe tematice: democrație, toleranță, cooperare, Holocaust, Gulag etc.- realizarea unor dezbateri care să promoveze valorile și principiile democratice
3.2. Prezentarea unor elemente de continuitate și schimbare în evoluția sistemului de valori <ul style="list-style-type: none">- realizarea unor investigații din care să rezulte aspecte de viață cotidiană- elaborarea unor jurnale care valorizează experiența participării la activități legate de trecutul unui spațiu istoric/al unei comunități umane: excursii tematice, vizite, comemorări, aniversări etc.- realizarea de prezentări/proiecte care să promoveze anumite valori în funcție de realitățile locale- alcătuirea unor proiecte pentru protejarea valorilor culturale din comunitate

4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente

Clasa a VII-a
4.1. Realizarea unor proiecte individuale sau de grup prin utilizarea resurselor multimedia <ul style="list-style-type: none">- realizarea unor dezbateri pornind de la vizionarea unor filme relevante pentru o tematică abordată- folosirea motoarelor de căutare pentru a realiza un portofoliu de imagini, filme, fotografii, referitoare la teme specifice istoriei recente- construirea unor mesaje publice pe o temă dată folosind resurse multimedia- realizarea unor studii de caz plecând de la informațiile oferite de multimedia
4.2. Aplicarea unor tehnici de muncă intelectuală care valorizează cooperarea, disciplina și perseverența <ul style="list-style-type: none">- realizarea în echipă a unei prezentări cu mijloace digitale pe o temă dată- elaborarea de eseuri și texte folosind termeni specifici, resurse diferite- utilizarea tehnologiilor de informare și comunicare pentru obținerea surselor necesare rezolvării unei situații-problemă- stabilirea de sarcini care favorizează învățarea prin cooperare
4.3. Folosirea perspectivelor multiple și a capacităților de analiză critică pentru luarea deciziilor pe bază de argumente și dovezi pertinente <ul style="list-style-type: none">- construirea și folosirea de argumente plecând de la surse în analiza unui fapt/proces/personaj istoric- realizarea unor dezbateri asupra unor situații-problemă folosind informații din surse care prezintă puncte de vedere diferite- alcătuirea unui eseu pe baza unui plan de idei

Conținuturi clasa a VII-a

Domenii de conținut	Conținuturi și studii de caz
1. Lumea la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea	<ul style="list-style-type: none"> - Marile alianțe politico-militare în lume - Primul Război Mondial. Evoluția alianțelor. Fronturile de luptă <li style="padding-left: 20px;">Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Revoluția industrială și războiul. Noul armament și victimele lui ▪ Viața în tranșee și <i>frontul de acasă</i> ▪ România și Primul Război Mondial - Tratatul de pace. Noua hartă a Europei
2. Perioada interbelică: o lume în schimbare	<ul style="list-style-type: none"> - Viața cotidiană: organizarea orașelor, lumea rurală, invențiile și viața casnică, divertismentul, sănătatea oamenilor, cultura <li style="padding-left: 20px;">Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Femeia în viața publică ▪ Cinematograful – artă și industrie ▪ Crize economice - Cetățean și stat în democrație și în totalitarism <li style="padding-left: 20px;">Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Un model democratic - SUA ▪ Comunismul. Nazismul
3. Lumea în război	<ul style="list-style-type: none"> - Relațiile internaționale. Agresiunea statelor totalitare - Al Doilea Război Mondial: alianțe militare și fronturile de luptă (1939-1945), România și Al Doilea Război Mondial, Conferința de pace <li style="padding-left: 20px;">Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Noile mijloace de distrugere în masă ▪ Viața pe front și în <i>frontul de acasă</i> ▪ Holocaustul
4. Lumea postbelică	<ul style="list-style-type: none"> - Reconstrucție și modele ale dezvoltării economice. Viața cotidiană – de la dramele războiului la prosperitate <li style="padding-left: 20px;">Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Declarația Universală a Drepturilor Omului</i> ▪ Protestul tinerei generații - Democrație <i>versus</i> comunism – modelele de organizare a statelor. Războiul Rece (1945 – 1991) - Uniunea Europeană: principii de organizare și funcționare - Lumea contemporană: o lume multipolară - globalizarea; noua diversitate culturală și revoluția informațională <li style="padding-left: 20px;">Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Noile forme de divertisment – jocurile și tehnologia. Consecințe ▪ Terorismul ▪ Migrații în lumea contemporană

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor despre timp și spațiu

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Utilizarea coordonatelor de timp și spațiu în rezolvarea unor situații-problemă</p> <ul style="list-style-type: none">- precizarea timpului și a spațiului identificate în texte la prima vedere- realizarea de portofolii individuale/pe echipe care să cuprindă materiale grupate pe coordonate de timp și spațiu, pentru rezolvarea unor situații-problemă- exerciții de localizare pe un suport cartografic dat și descrierea unor elemente observabile (localități, monumente și locuri de comemorare, locuri de bălăii etc.)- completarea unor hărți tematice însoțite de legendă utilizând simboluri și culori
<p>1.2. Analizarea faptelor istorice utilizând coordonate spațio-temporale în contexte diferite</p> <ul style="list-style-type: none">- exerciții de analiză comparativă a faptelor istorice din perspectivă temporală și spațială în contexte diferite de comunicare- realizarea unei investigații asupra unor fapte/ procese istorice, din perspective multiple selectate pe criterii cronologice și spațiale- alcătuirea unor proiecte de grup care să prezinte tema „imaginii celui alt” în diferite perioade istorice

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Prezentarea unei teme istorice prin valorificarea informațiilor oferite de diverse surse</p> <ul style="list-style-type: none">- realizarea de fișe de lectură după diverse surse scrise- elaborarea de referate care să valorifice informații oferite de surse diverse- alcătuirea unor repertorii de surse istorice pentru o anumită temă- realizarea unui discurs pe o temă de istorie pe baza informațiilor oferite de surse
<p>2.2. Argumentarea unei opinii referitoare la un fapt istoric prin utilizarea informațiilor provenite din diferite surse</p> <ul style="list-style-type: none">- elaborarea unor eseuri tematice argumentative referitoare la un fapt istoric, prin folosirea informațiilor din diferite surse- dezbateri referitoare la un fapt/proces/personaj istoric- exprimarea argumentată a unor opinii, puncte de vedere, convingeri referitoare la un fapt/proces/personaj istoric

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

Clasa a VIII-a
3.1. Valorificarea experiențelor istorice oferite de acțiunea personalităților/grupurilor în contexte istorice variate <ul style="list-style-type: none">- utilizarea instrumentelor de lucru/informare (exemplu: dicționare, culegeri de documente, enciclopedii, media, memorii etc.) pentru emiterea de judecăți de valoare asupra contribuției personalităților/grupurilor în istorie- realizarea de prezentări care să valorifice experiențele istorice oferite de acțiunea personalităților/grupurilor în contexte variate- realizarea unor dezbateri pe probleme sensibile și controversate
3.2. Realizarea de proiecte care promovează diversitatea socio-culturală <ul style="list-style-type: none">- realizarea de afișe tematice, benzi desenate etc. și valorificarea conținutului acestora prin activități de tip turul galeriei etc.- utilizarea instrumentelor de lucru/informare pentru înregistrarea referințelor bibliografice în vederea realizării unor referate- realizarea de investigații în urma unor vizite tematice la diferite obiective de interes pentru înțelegerea diversității socio-culturale la nivel local, regional, național (lăcașe de cult, muzee etc.)- realizarea de prezentări/portofolii individuale sau pe grupe care să conțină fotografii, mărturii etc. care să surprindă diversitatea socio-culturală la nivel local/regional/național- alcătuirea unor proiecte pentru dezvoltarea comunității locale/naționale valorificând diversitatea etnică, religioasă, culturală

4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente

Clasa a VIII-a
4.1. Realizarea unor investigații istorice prin utilizarea resurselor multimedia <ul style="list-style-type: none">- alcătuirea unei baze de date digitale (surse, fotografii, înregistrări video și audio) - portofoliu digital- realizarea planului unor investigații/cercetări prin constituirea unui grup de discuții pe o rețea de socializare- realizarea unor reportaje despre acțiuni sau persoane contemporane cu evenimente istorice folosind resurse multimedia
4.2. Inițierea, dezvoltarea și aplicarea de proiecte individuale și de grup valorificând diverse experiențe istorice <ul style="list-style-type: none">- realizarea unor fișe de lucru cu privire la activitatea de investigare a resurselor multimedia- elaborarea unor proiecte de istorie familială/locală valorificând resursele oferite de istoria orală- realizarea de activități cu tematică socială prin utilizarea metodelor nonformale (ex: „biblioteca vie”, „teatru-forum”, „cafeneaua publică”)
4.3. Adaptarea perspectivelor transdisciplinare în abordarea unor probleme sensibile și controversate în istorie și în viața cotidiană <ul style="list-style-type: none">- organizarea unor dezbateri asupra unor situații sensibile care implică stereotipuri și prejudecăți folosind surse diverse- elaborarea unor proiecte transdisciplinare cu privire la un eveniment/proces/personaj istoric folosind informații diverse- realizarea unui afiș/poster cu privire la respectarea drepturilor omului- alcătuirea unor proiecte individuale/ de grup care să prezinte tema „imaginii celuilalt”

Conținuturi clasa a VIII-a

Domenii de conținut	Conținuturi și studii de caz
1. Introducere	<ul style="list-style-type: none"> - Spațiul geografic natural - Periodizarea istoriei românilor
2. Preistoria în spațiul românesc	<ul style="list-style-type: none"> - Epoca pietrei - Epoca metalelor <li style="padding-left: 20px;">Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Culturile Cucuteni și Hamangia ▪ Cultura Sărata Monteoru
3. Geto-dacii	<ul style="list-style-type: none"> - Izvoare istorice despre geto-daci: Herodot, Strabon, Cassius Dio <li style="padding-left: 20px;">Studiu de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Histria - Burebista. Decebal; cucerirea Daciei de către romani <li style="padding-left: 20px;">Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Sarmizegetusa ▪ Podul de la Drobeta, Columna lui Traian, Monumentul de la Adamclisi
4. Etnogeneza românească	<ul style="list-style-type: none"> - Dacia romană. Romanizare. Creștinism - Așezarea slavilor la sudul Dunării. Romanitatea orientală. - Poporul român – popor romanic. <li style="padding-left: 20px;">Studiu de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Surse istorice despre români la sfârșitul mileniului I
5. Evul Mediu românesc	<ul style="list-style-type: none"> - Primele forme de organizare statală - Statele medievale în spațiul românesc: Transilvania, Țara Românească, Moldova, Dobrogea <li style="padding-left: 20px;">Studiu de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Diversitate etnică și confesională în spațiul românesc - Spațiul românesc și politica de <i>cruciadă târzie</i> de la Mircea cel Bătrân la Mihai Viteazul <li style="padding-left: 20px;">Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Cetăți medievale ▪ Biserica episcopală de la Curtea de Argeș
6. Modernitatea timpurie	<ul style="list-style-type: none"> - Constantin Brâncoveanu. Dimitrie Cantemir - Iluminism și reformism: Transilvania sub Habsburgi - Secolul fanariot <li style="padding-left: 20px;">Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Școala Ardeleană. <i>Supplex Libellus Valachorum</i>
7. Lumea românească până la jumătatea secolului al XIX-lea	<ul style="list-style-type: none"> - Români între Orient și Occident. Conservatorism și modernizare <li style="padding-left: 20px;">Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tudor Vladimirescu ▪ Generația pașoptistă. Programe și consecințe ale revoluției ▪ Rromii - de la robie la emancipare

Domenii de conținut	Conținuturi și studii de caz
8. România modernă	<ul style="list-style-type: none"> - Formarea statului român modern: domnia lui Alexandru Ioan Cuza; - Regatul României – Carol I <li style="padding-left: 20px;">Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Constituția din 1866 ▪ Războiul de Independență ▪ Opțiuni politice în România modernă ▪ Cultura în spațiul românesc
9. România secolelor XX-XXI	<ul style="list-style-type: none"> - România și Primul Război Mondial. Marea Unire din 1918 - România interbelică. Economie și societate – lumea urbană și lumea rurală <li style="padding-left: 20px;">Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Orașul: arhitectură modernă și tradiții rurale ▪ Minoritățile naționale în România ▪ Constituțiile din perioada interbelică ▪ Idei politice în lumea românească interbelică ▪ Monarhia după Primul Război Mondial - România în Al Doilea Război Mondial <li style="padding-left: 20px;">Studiu de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Holocaustul în România: evreii și rromii - România – stat comunist <li style="padding-left: 20px;">Studii de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rezistența anticomunistă ▪ Viața cotidiană în perioada regimului comunist ▪ Manipulare și propagandă. <i>Omul nou</i>. Consecințe ▪ <i>Epoca Nicolae Ceaușescu</i> - România în contextul Războiului Rece - Regimul politic democratic din 1989 până azi <li style="padding-left: 20px;">Studiu de caz: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Constituția României din 1991 - Integrarea euro-atlantică a României

Sugestii metodologice

Programele de istorie pentru gimnaziu contribuie la formarea elevilor în spiritul idealului educațional formulat în Legea nr. 1/2011, precum și la conturarea profilului de formare al absolventului de gimnaziu enunțat prin OMENCS 3590/05.04.2016.

Disciplina *Istorie* are ca ținte educaționale formarea și dezvoltarea următoarelor elemente care fac parte din profilul de formare al absolventului de gimnaziu:

- operarea cu valori și norme de conduită relevante pentru viața personală și pentru interacțiunea cu ceilalți;
- relaționarea pozitivă cu ceilalți în contexte școlare și extrașcolare, prin exercitarea unor drepturi și asumarea de responsabilități;
- manifestarea disponibilității pentru participare civică în condițiile respectării regulilor grupului și valorizării diversității (etno-culturale, lingvistice, religioase etc.);
- evaluarea calităților personale în vederea autocunoașterii, a orientării școlare și profesionale;
- identificarea unor parcursuri școlare și profesionale adecvate propriilor interese;
- aprecierea unor elemente definitorii ale contextului cultural local și ale patrimoniului național și universal;
- participarea la proiecte și evenimente culturale organizate în contexte formale sau nonformale;

Proiectarea unei unități de învățare are în vedere patru elemente care se asociază: competențe specifice, activități de învățare, conținuturi, evaluare.

Competențele

Competența reprezintă un ansamblu structurat de cunoștințe, abilități și atitudini. Ea reprezintă un set de operații intelectuale care contribuie la asimilarea de noi cunoștințe și dispune de multiple posibilități de aplicabilitate sau de transfer în operarea cu diverse informații. **Competența** se referă la delimitarea operațiilor intelectuale de tipul: capacitatea de a detecta, selecta, analiza și sintetiza date, informații sau relații, capacitatea de a învăța, de a acționa sau de a judeca.

Competențele generale și specifice elaborate pentru disciplina *Istorie* răspund direct elementelor care definesc profilul de formare al absolventului de gimnaziu, elemente ce au la bază competențele cheie stabilite la nivel european. Cu o singură excepție, competența de comunicare în limbi străine, toate competențele cheie sunt luate în considerare de către competențele generale formulate pentru disciplina *Istorie*.

Competențele generale și competențele specifice conțin mai multe cuvinte/sintagme-cheie care trebuie să se regăsească în gândirea/proiectarea oricărui demers pedagogic la disciplina *Istorie*: spațiu-timp, limbaj de specialitate, gândire critică și reflexivă, comportament civic raportat la valori general acceptate social, diversitate socio-culturală, autonomie, responsabilitate, instrumente intelectuale necesare dezvoltării și educației permanente. În funcție de aceste repere esențiale pot fi selectate strategiile didactice adecvate nivelului de evoluție și dezvoltare al copiilor (vârstă, context social-cultural, particularități ale grupului de elevi etc.) și se utilizează conținuturile considerate relevante. Exemplele de activități de învățare asociate competențelor specifice reprezintă sugestii care pot fi preluate, dezvoltate, adaptate sau înlocuite de către profesor cu cele mai potrivite situații și experiențe de învățare care să conducă la atingerea țăintelor educaționale propuse. Opțiunile, alegerile, deciziile sunt ale profesorului.

Conținuturile

Conținuturile sunt utilizate în activitatea de învățare desfășurată pentru formarea / consolidarea / dezvoltarea / exersarea unei competențe specifice. O competență specifică poate fi formată / consolidată / dezvoltată / exersată prin diferite conținuturi, în contextul în care competențele specifice se formează pe parcursul unui an de studiu și derivă din competențele generale.

Din punctul de vedere al conținuturilor, disciplina *Istorie* are în vedere următoarele elemente de structurare și abordare a acestora:

- ordonarea și selectarea conținuturilor pentru gimnaziu sunt în acord cu dezvoltarea structurilor de gândire disciplinară a copiilor;
- selecția conținuturilor are în vedere experiențele cotidiene de cunoaștere ale copiilor, raportate la vârsta acestora în ciclul gimnazial (10/11 - 14/15 ani);

- conținuturile propuse spre studiu solicită abordări transdisciplinare;
- ordonarea conținuturilor are în vedere principiul cronologic;
- conținuturile sunt grupate pe *domenii de conținut*. Fiecare domeniu de conținut poate să corespundă cu o unitate de învățare;
- toate conținuturile și studiile de caz sunt obligatorii; studiile de caz reprezintă, în unele situații, aprofundări ale temelor/subiectelor de studiu sau, în alte situații, elemente de conținut distincte;
- enunțarea conținuturilor în programă nu reprezintă o succesiune obligatorie pentru proiectarea didactică; utilizarea conținuturilor este determinată de logica demersului didactic individual și de adecvarea la competențele specifice vizate spre formare/dezvoltare;
- toate conținuturile și studiile de caz solicită abordări și din perspectiva educației civice;
- oferta de conținuturi creează posibilitatea proiectării din perspectiva dezvoltării personale a elevilor: educația pentru valori, atitudini și conduite adecvate social, dezvoltarea inteligenței emoționale;
- conținuturile sunt deschise oricăror dezvoltări în funcție de particularitățile grupului de elevi;
- oferă cadrelor didactice libertatea de a alege cele mai potrivite metode și mijloace de abordare a competențelor specifice și a conținuturilor;
- dimensiunea cantitativă a conținuturilor are în vedere numărul de ore rezervate disciplinei *Istorie* pentru fiecare clasă în planul-cadru.

Conținuturile propuse sunt grupate pe trei direcții de studiu a *Istoriei* și se parcurg în raport cu dezvoltarea copiilor și evoluția resurselor personale ale acestora:

1. *Reconstituirea trecutului*: timpul, spațiul, sursele istoriei, elemente de metodologia istoriei;
2. *Elemente de cultură și civilizație*: familia, locuința, demografia, așezările, hrana, vestimentația, credința, bolile, practici sociale, ocupații, tehnologie și economie, educația, arta;
3. *Relațiile sociale* (relațiile de proprietate, libertatea, legea, organizarea societății) și *politica* (statul).

Ponderea acestor domenii de cunoaștere pentru fiecare clasă este în acord cu principiile de structurare și abordare a conținuturilor enunțate. Fiecare domeniu de cunoaștere se află într-o relație directă cu competențele generale dezirabile pentru disciplina *Istorie* în ciclul gimnazial. Această relație nu este una exclusivă, ci are în vedere țintele educaționale dominante pentru care domeniile de conținut sunt adecvate.

Reconstituirea trecutului oferă instrumentele minime necesare pentru înțelegerea istoriei și are o pondere de aproximativ 5% pentru fiecare an de studiu. Domeniul oferă resurse de cunoaștere utile în formarea competențelor generale 1 și 2.

Elementele de cultură și civilizație au o pondere de aproximativ 70% pentru clasa a V-a și de 50% pentru clasa a VI-a. În clasele a VII-a și a VIII-a elementele de cultură și civilizație acoperă aproximativ 25% dintre conținuturi. Domeniul propune conținuturi care pot fi utile în realizarea competențelor generale 3 și 4.

Relațiile sociale și statul au o pondere cantitativă mai mică în clasele a V-a și a VI-a (25%, respectiv 45%) și este în creștere în clasele a VII-a și a VIII-a (aproximativ 70%). Domeniul oferă resurse de conținut pentru formarea și dezvoltarea Competenței Generale 3.

Distribuția pe clase a spațiilor istorice studiate este următoarea: în clasele a V-a - a VII-a elevii vor studia conținuturi care se referă la istoria europeană și universală; în clasa a VIII-a se studiază conținuturi care au în vedere istoria românilor. Conținuturile pentru istorie în ciclul gimnazial pot fi așezate sub semnul *călătoriei* prin viața oamenilor din trecut:

- în clasa a V-a: Călătoria către civilizație (din Preistorie până în secolul al XV-lea);
- în clasa a VI-a: Călătoria spre modernitate (secolele al XV-lea – al XIX-lea);
- în clasa a VII-a: Călătorie prin lumea contemporană;
- în clasa a VIII-a: Călătorie în lumea românească.

Semnificația *călătoriei* este descoperirea civilizației umane în sensul cel mai larg: de la primele unelte, așezări și manifestări ale spiritualității, până la complexitatea tehnologică, rafinamentul și deschiderea spirituală a lumii contemporane; sunt incluse formele de organizare a societății, de evoluție și dezvoltare instituțională pe care oamenii le-au exersat de-a lungul timpului; *călătoria* în trecut îi are ca subiect pe toți oamenii, indiferent de condiția socială sau de poziția lor în ierarhiile de putere. Impactul deciziei și acțiunii umane asupra evoluției societății este un criteriu important în alegerea conținuturilor.

Evaluarea

Specificul evaluării derivă din competențele de evaluat obținute prin operaționalizarea competențelor specifice, astfel încât să existe criterii măsurabile care să fie cunoscute și de către elevi. În stabilirea cerințelor specifice competențelor de evaluat un rol esențial revine comportamentului observabil stabilit de competență (*utilizarea, compararea, analizarea, argumentarea etc.*), dublat implicit de cunoștințe și de atitudini. Acest comportament urmează să fie evaluat prin intermediul oricărui conținut științific - decizia aparține judecății experte a profesorului evaluator care selectează competențele specifice care urmează a fi formate/dezvoltate prin conținutul științific pe care îl predă. Sarcinile de lucru trebuie să aibă un nivel de dificultate gradual pentru a putea fi depistate și remediate lacunele în formarea/dezvoltarea competenței respective, cu precizarea că pentru evaluarea unei competențe cu un nivel cognitiv ridicat (de exemplu: *analizați*) este necesară și formularea unor cerințe specifice nivelurilor cognitive inferioare (de exemplu: *precizați, stabiliți o asemănare/deosebire, prezentați*) pentru ca atât elevul, cât și profesorul să primească un feedback referitor la progresul înregistrat, situație în care procesul de învățare poate fi reorganizat, dacă este cazul.

Alte aspecte esențiale ale evaluării derivă din transparența și obiectivitatea acesteia. Astfel, în scopul obținerii unei evaluări transparente este necesară cunoașterea criteriilor de evaluare de către elevi, iar rezultatele obținute de către aceștia să fie explicate pentru a determina motivarea învățării. În ceea ce privește asigurarea obiectivității, un rol important revine baremului de evaluare și de notare care conține criterii clare și care punctează numai ceea ce s-a formulat prin cerințe.

Toate cele patru competențe generale reflectă posibilitatea combinării metodelor tradiționale de evaluare (itemi obiectivi, semiobiectivi și subiectivi care alcătuiesc probe scrise sau orale) cu metodele complementare/alternative de evaluare (investigația, portofoliul, referatul etc.) prin care se urmărește preponderent progresul elevilor în domeniul valorilor și atitudinilor. Totuși, se poate remarca faptul că primele două competențe generale - 1. *Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor de timp și spațiu* și 2. *Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice* – sunt relativ mai ușor de evaluat prin metodele tradiționale, în timp ce competențele 3. *Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale* și 4. *Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente* impun utilizarea metodelor complementare/alternative de evaluare.

Un rol esențial în cadrul procesului de evaluare revine utilizării surselor diverse. Astfel, în mod explicit competența generală 2, precum și competențele specifice care derivă din aceasta, determină profesorul evaluator să utilizeze sursele pentru înțelegerea mesajelor transmise atât de surse istorice scrise cât și de alte tipuri de surse (nescrise, surse audio-video, de istorie orală etc) cu scopul de a forma/dezvolta abilitățile elevilor pentru situații de viață concrete, pentru formarea/dezvoltarea gândirii critice, pentru înțelegerea multiperspectivității, pentru renunțarea la prejudecăți și stereotipii etc.

O componentă a competenței, la fel de importantă precum abilitatea și cunoștințele, este reprezentată de valori și atitudini. Evaluarea acesteia se poate realiza, cu precădere, prin metodele complementare/alternative de evaluare care oferă elevului posibilitatea să demonstreze colaborare, încredere în sine, spirit de inițiativă, respect pentru alții, apreciere critică și curiozitate, voința de a lua decizii, utilizare responsabilă a mijloacelor interactive, respect pentru valori. Metodele complementare/alternative de evaluare, deși cronofage, asigură individualizarea sarcinilor de lucru, valorificând și stimulând creativitatea și originalitatea elevilor, pun în valoare abilitățile practic-aplicative ale elevilor și favorizează învățarea prin cooperare precum și implicarea personală a elevului în activitatea de învățare, dezvoltând motivația intrinsecă a acestuia.

Grup de lucru

Doru DUMITRESCU	Ministerul Educației Naționale
Carol CĂPIȚĂ	Institutul de Științe ale Educației
Rozalia DOICESCU	Centrul Național de Evaluare și Examinare
Mihai STAMATESCU	Institutul de Științe ale Educației
Aurel Constantin SOARE	Colegiul Național Militar <i>Dimitrie Cantemir</i> , Breaza
Ana PREDĂ-TUDOR	Colegiul Național <i>B.P. Hașdeu</i> , Buzău
Liviu-Constantin VĂDEANU	Liceul <i>Traian Vuia</i> Craiova, Dolj
Iulian NECHIFOR	Colegiul Economic <i>Octav Onicescu</i> Botoșani
Ferezia STANCU	Colegiul Național <i>Constantin Cantacuzino</i> Târgoviște, Dâmbovița
Minodora Ralitica TASCU-STAVRE	Școala Profesională Specială Craiova, Dolj
Bogdan-Florin ROMANDAȘ	Colegiul Național <i>Dimitrie Cantemir</i> Onești, Bacău
Adriana Elena DUMITRESCU	Liceul Tehnologic <i>A. Saligny</i> , Brăila
Sabina-Alexandra TEODORESCU	Liceul de Arte <i>Bălașa Doamna</i> Târgoviște, Dâmbovița
Adrian ILIE	Școala Gimnazială <i>Constantin Brâncuși</i> Medgidia, Constanța
Dragoș-Lucian CURELEA	Liceul Tehnologic <i>Avram Iancu</i> Sibiu
Aspazia Zîna MARINCU	Liceul Tehnologic <i>Penticostal Logos</i> Timișoara, Timiș
Mariana SIMA	Colegiul Tehnic <i>Gheorghe Lazăr</i> , Plopeni, Prahova
Daniel DIEACONU	Școala Gimnazială <i>Grigore Ungureanu</i> , Comuna Ceahlău, Neamț
Mirela ROTARU	Liceul <i>Ștefan Odobleja</i> , București

Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393 / 28.02.2017

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

**Programa școlară
pentru disciplina**

GEOGRAFIE

Clasele a V-a – a VIII-a

București, 2017

Notă de prezentare

Programa școlară de *Geografie* reprezintă o componentă esențială a Curriculumului național pentru clasele a V-a – a VIII-a din învățământul gimnazial, având un buget de timp de 1 oră/săptămână (clasele a V-a – a VII-a) și de 2 ore/săptămână (clasa a VIII-a). Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ în aria curriculară Om și societate.

Elaborată în conformitate cu prevederile Legii Educației Naționale, programa școlară pentru clasele a V-a – a VIII-a reprezintă un document reglator, coerent, care are în vedere finalitățile învățământului și profilul general de formare a elevului. Programa cuprinde sistemul de cunoștințe, abilități și atitudini necesare participării active la viața cotidiană. Pe baza acestor repere, precum și a altor componente ale mediului educațional, a fost stabilit un sistem de competențe generale pentru ciclul gimnazial, din care au fost derivate competențele specifice.

Programa școlară fundamentează activitatea profesorilor de geografie, facilitează identificarea și abordarea temelor de interes disciplinar, precum și a celor de tip pluri-, inter- și transdisciplinar, reglementând, totodată, demersurile de proiectare a resurselor educaționale pentru procesul de predare - învățare - evaluare.

Pornind de la specificul ei științific, *Geografia* este o știință care se raportează atât la componentele naturale cât și la cele sociale ale Terrei, obiectul său de studiu implicând și interacțiunea dintre om și mediul său de viață.

Geografia, ca disciplină fundamentală de studiu, prin dimensiunea ei reflexivă este responsabilă pentru înțelegerea lumii înconjurătoare și asumarea valorilor, iar prin dimensiunea sa acțională și aplicativă oferă posibilitatea identificării de soluții și rezolvării de probleme. Sistemul metodologic propriu de investigare a realității (în special metoda cartografică), precum și posibilitatea de ancorare a demersului explicativ în actualitate, în realitatea lumii contemporane, au determinat reconstruirea programei școlare din perspectiva satisfacerii nevoilor de dezvoltare ale elevilor.

Geografia abordează atât problematica specifică domeniilor „clasice” (geografie fizică și geografie umană), cât și problematica rezultată din interacțiunea acestor două domenii, respectiv din interacțiunea geografiei cu alte științe. Principalele componente ale geografiei școlare sunt: elemente, procese, fenomene, structuri, sisteme și interacțiuni. Aceste componente sunt utilizate în forme și asocieri diferite în raport cu specificul disciplinei școlare, cu competențele și conținuturile propuse, precum și cu disponibilitățile educaționale ale elevilor.

Pentru elevi, *Geografia* contribuie la:

- construirea unui referențial obiectiv (format din sistemul cartografic, planeta ca întreg, geosfere, continente, regiuni, țări, spațiu, teritoriu etc.), la care pot fi raportate elemente, fenomene, procese, sisteme și structuri din alte discipline școlare și domenii ale cunoașterii;
- identificarea și explicarea unor constatări (și adevăruri), rezultante ale interacțiunii dintre componentele mediului terestru natural și cele ale societății omenești, precum și ale interacțiunii globale om-natură;
- investigarea într-o formă specifică, adaptată la niveluri diferite de înțelegere, a realității oferite de orizontul local, planetă ca întreg, geosfere, țări și regiuni în contextul existențial zilnic;
- identificarea unor răspunsuri și soluții care au la bază exemple din viața cotidiană.

În concordanță cu direcțiile de dezvoltare ale Curriculumului național, programa școlară pentru disciplina *Geografie* are în vedere:

- conceptualizarea și transpunerea competențelor-cheie în curriculum într-o abordare unitară pe parcursul fiecărui an de studiu și pe parcursul învățământului gimnazial;
- definirea unui set adecvat de competențe generale și specifice, competențe ce pot fi formate la elevi prin conținuturile propuse, prin metodologia didactică folosită, care vizează accentuarea dimensiunii aplicative a cunoașterii;
- construirea demersului educațional pornind de la nevoile de dezvoltare ale elevului;
- utilizarea unor conținuturi și activități de învățare cât mai variate pentru dezvoltarea întregului potențial de care dispune fiecare elev;
- abordarea interdisciplinară a conceptelor și a fenomenelor, în vederea oferirii unei perspective complexe asupra realității.

Programa școlară cuprinde următoarele componente: nota de prezentare, competențele generale, competențele specifice și exemple de activități de învățare (pe clase), conținuturi și sugestii metodologice.

Competențele generale se dezvoltă prin studierea disciplinei *Geografie* în învățământul gimnazial.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de **exemple de**

activități de învățare, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă informații științifice fundamentale, validate în decursul cunoașterii umane, prin care se urmărește realizarea competențelor. S-a avut în vedere dimensionarea optimă a conținuturilor și selectarea riguroasă a informației, astfel încât acestea să nu ducă la supraîncărcare.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare.

Competențe generale

- 1. Prezentarea realității geografice, utilizând mijloace și limbaje specifice**
- 2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice**
- 3. Studiarea spațiului geografic, realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare**
- 4. Elaborarea unui demers investigativ din perspectiva educației permanente și pentru viața cotidiană**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Prezentarea realității geografice utilizând mijloace și limbaje specifice

Clasa a V-a
1.1. Utilizarea termenilor geografici în contexte diferite <ul style="list-style-type: none">- pronunțarea corectă a termenilor și a denumirilor geografice- identificarea termenilor geografici din surse diferite: manual, lecturi geografice, texte literare, mass-media etc.- completarea textelor lacunare cu termeni geografici specifici- gruparea unor termeni geografici pe baza unor criterii propuse- corelarea termenilor geografici cu elemente geografice specifice observate direct/indirect (teren/suporturi grafice/imagini)- procesarea de informații geografice din diferite surse de documentare
1.2. Descrierea unor elemente, fenomene sau procese geografice observate direct sau indirect <ul style="list-style-type: none">- prezentarea elementelor și a fenomenelor geografice percepute direct (în orizontul local) sau indirect reprezentate pe diferite suporturi (animații video, filme documentare)- caracterizarea unor aspecte ale elementelor și fenomenelor geografice reprezentate pe suporturi variate (schițe, imagini, animații video), pe baza unui algoritm dat- precizarea etapelor succesive de desfășurare a unor fenomene geografice pe baza unor scheme/seturi de imagini- exerciții de completare a termenilor geografici în scheme simple de prezentare a unor elemente și fenomene geografice

2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice

Clasa a V-a
2.1. Utilizarea tehnicilor de orientare pe hartă/teren <ul style="list-style-type: none">- identificarea pe suporturi cartografice a unor puncte/trasee definite de coordonate geografice date- reprezentarea pe schițe de hartă a unor puncte/trasee definite de coordonate geografice date- descrierea unor trasee scurte parcurse în orizontul local, prin raportare la repere, puncte cardinale, pe baza unui algoritm dat- exprimarea poziției elementelor identificate în teren/pe hartă, cu ajutorul punctelor cardinale/coordonatelor geografice- descrierea poziției relative a unor obiecte/elemente geografice dintr-un anumit spațiu prin raportare la un suport cartografic- utilizarea elementară a tehnologiilor moderne (Sistemul Informațional Geografic - GIS; Sistemul de navigație - GPS)
2.2. Relaționarea scării de proporție cu realitatea geografică <ul style="list-style-type: none">- exerciții de calculare a distanțelor dintre repere/puncte reprezentate pe suporturi cartografice utilizând scara de proporție- recunoașterea unei imagini de la sol și aeriene- corelarea imaginilor de la sol și aeriene cu suporturi cartografice- poziționarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice la scări de proporție date- exerciții de calculare a suprafețelor/ariilor delimitate pe hărți cu scări de proporție diferite- exerciții de reprezentare, pe o schiță de hartă, a unor elemente geografice din orizontul local

Clasa a V-a

2.3. Citirea reprezentărilor grafice și cartografice simple

- *precizarea etapelor succesive de desfășurare a unor procese geografice pe baza unor scheme*
- *identificarea succesiunii cronologice a unor procese și fenomene geografice pe baza unor imagini grafice/cartografice*
- *descrierea repartiției spațiale a unor procese și fenomene geografice pe baza observațiilor directe/indirecte pe suporturi geografice*
- *exerciții de ierarhizare a unor procese și fenomene geografice după criterii date*

3. Studiarea spațiului geografic, realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare

Clasa a V-a

3.1. Descrierea unor elemente, fenomene și procese geografice folosind noțiuni din matematică, științe și tehnologii

- *măsurarea distanțelor în orizontul apropiat/local cu instrumente de măsură adecvate (riglă, ruletă, compas, instrumente/dispozitive electronice/informatic etc.)*
- *utilizarea scării de proporție pentru descrierea extinderii spațiale a unor elemente geografice*
- *prezentarea desfășurării unor procese și fenomene geografice, utilizând noțiuni din domeniul științelor*
- *prelucrarea datelor geografice utilizând operații matematice la nivel elementar*
- *determinarea unor caracteristici ale elementelor geografice prin calcule matematice simple*
- *prelucrarea datelor geografice cu ajutorul diferitelor instrumente TIC*
- *prezentarea fenomenelor și proceselor observate direct/indirect cu ajutorul diferitelor aplicații digitale*
- *prezentarea, cu ajutorul unor instrumente TIC, a elementelor mediului din orizontul apropiat / local*
- *prezentarea, cu ajutorul unor suporturi geografice/instrumente TIC, a impactului mediului natural asupra omului*

3.2. Precizarea legăturilor dintre realitatea geografică și fenomene din domeniul științe și tehnologii

- *explicarea, prin enunțuri simple, a cauzelor producerii unor fenomene geografice observate direct/indirect, prin mijloace informatice*
- *menționarea unor efecte/influențe ale producerii unor fenomene geografice asupra activității personale*
- *identificarea unor corelații între fenomenele naturale observate și evenimente din viața cotidiană*
- *descrierea unor fenomene din realitatea geografică prin utilizarea unor aplicații digitale*

3.3. Descrierea diversității naturale a realității geografice realizând corelații cu informațiile dobândite la alte discipline școlare

- *exerciții de relaționare între elemente și fenomene geografice observate direct sau indirect*
- *identificarea deosebirilor dintre spații geografice diferite (localitate, regiune, continent) din perspectiva diversității naturale*
- *identificarea unor particularități ale diferitelor regiuni ale lumii din perspectiva cunoașterii lor geografice*
- *elaborarea unor proiecte simple pe tema conservării și protecției diversității naturale, pentru formarea unor atitudini civice pozitive*

4. Elaborarea unui demers investigativ din perspectiva educației permanente și pentru viața cotidiană

Clasa a V-a
4.1. Utilizarea metodelor simple de investigare <ul style="list-style-type: none">- observarea directă/indirectă a unor elemente, fenomene și procese geografice- selectarea caracteristicilor unor elemente geografice descoperite prin observare directă / indirectă- descoperirea unor legături simple pe baza unor date geografice comparabile- analizarea unor situații-problemă din realitatea înconjurătoare în vederea identificării de soluții- utilizarea informațiilor geografice referitoare la diferite fenomene/procese geografice în contexte noi (explicarea unor aspecte ale realității înconjurătoare)- elaborarea unei schițe de proiect pentru soluționarea unei probleme geografice- derularea unui demers investigativ simplu pentru verificarea unei ipoteze de lucru
4.2. Ordonarea elementelor geografice după anumite criterii <ul style="list-style-type: none">- ordonarea elementelor geografice după criterii cantitative- selectarea elementelor geografice după criterii calitative- organizarea elementelor geografice după modul lor de succesiune- organizarea elementelor după caracteristici spațiale- ordonarea elementelor în funcție de criterii de timp
4.3. Aplicarea cunoștințelor și a abilităților dobândite în contexte noi/situații reale de viață <ul style="list-style-type: none">- elaborarea de planuri simple de învățare în realizarea unor sarcini de lucru- aplicarea metodelor de măsurare și de gestionare a timpului necesar învățării- aplicarea metodelor/tehnicilor de orientare în spațiu în activitatea cotidiană- elaborarea unui plan simplu de măsuri privind combaterea / diminuarea efectelor unor fenomene naturale în orizontul local- prezentarea corelației dintre succesiunea unor fenomene naturale și succesiunea activităților cotidiene/personale- precizarea unor reguli de comportament ce trebuie respectate în diferite situații ipotetice de risc din orizontul local- descrierea unor situații de risc în care se impune respectarea anumitor reguli specifice- completarea unor fișe tematice cu reguli de comportament, pentru diferite situații ipotetice de risc

Conținuturi clasa a V-a

Terra – Elemente de geografie fizică

Domenii de conținut	Conținuturi *
Terra – o planetă a Universului	<ul style="list-style-type: none"> • Universul și Sistemul Solar – aspecte generale • Terra - o planetă a Sistemului Solar (formă și dimensiuni) • Aplicație practică: Călătorie virtuală în Univers
Terra – o planetă în mișcare	<ul style="list-style-type: none"> • Globul geografic și harta. Coordonate geografice • Mișcările Pământului și consecințele lor • Orientarea în spațiul terestru (elemente naturale și instrumente clasice și moderne) • Aplicații practice: Măsurarea timpului (zi, săptămână, lună, anotimp, an, calendar), Orizontul local – orientare, măsurare și reprezentare, Construirea unor forme simple de reprezentare grafică și cartografică.
Terra – o planetă în transformare	<p>Geosferele Terrei</p> <p>Litosfera</p> <ul style="list-style-type: none"> • Caracteristici generale și importanță • Structura internă a Terrei • Relieful: continente și bazine oceanice; forme majore de relief • Vulcanii și cutremurele • Aplicații practice: Relieful orizontului local, Reguli de comportare și măsuri de protecție în cazul producerii de fenomene și procese în orizontul local (prăbușiri, alunecări de teren, cutremure etc.) <p>Atmosfera</p> <ul style="list-style-type: none"> • Caracteristici generale și importanță • Elemente și fenomene meteorologice • Vremea și clima • Zonele climatice ale Terrei. Influența climei asupra geosferelor • Aplicații practice: Clima, vremea și activitatea umană în orizontul local, Modalități de avertizare, reguli de comportare și măsuri de protecție în cazul producerii de fenomene extreme în orizontul local (grindină, polei, furtuni, secetă, caniculă, viscol, tornade etc.) <p>Hidrosfera</p> <ul style="list-style-type: none"> • Caracteristici generale și importanță • Oceanul Planetar – componente și localizare. Dinamica apelor oceanice • Apele continentale • Ghețarii • Aplicații practice: Apele din orizontul local, Resurse de apă potabilă, Măsuri de protecție a apelor, Modalități de avertizare, reguli de comportare și măsuri de protecție în cazul producerii de fenomene extreme în orizontul local (viitură/revărsare/inundație, pod de gheață etc.) <p>Biosfera și solurile</p> <ul style="list-style-type: none"> • Caracteristici generale și importanță • Plantele și animalele – repartiția lor geografică • Solul - resursă a vieții • Aplicație practică: Protecția plantelor, a animalelor și conservarea solului
Zonele naturale ale Terrei	<ul style="list-style-type: none"> • Diversitatea peisajelor terestre naturale

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe.

CLASA a VI-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Prezentarea realității geografice utilizând mijloace și limbaje specifice

Clasa a VI-a
1.1. Precizarea prin cuvinte proprii a sensului termenilor geografici <ul style="list-style-type: none">- prezentarea prin cuvinte proprii a caracteristicilor elementelor observate direct sau indirect- denumirea unor procese și fenomene socio-economice- definirea unor termeni geografici- descrierea unor fenomene/procese geografice observate direct sau indirect- elaborarea unor definiții proprii- argumentarea definițiilor construite
1.2. Descrierea relațiilor dintre elementele și fenomenele geografice utilizând termeni specifici <ul style="list-style-type: none">- redarea, prin cuvinte proprii, a caracteristicilor unor elemente, procese, fenomene de geografie umană/regională, observate direct sau indirect- descrierea, prin cuvinte proprii, a unor elemente de geografie umană/regională, după un algoritm dat- descrierea, prin cuvinte proprii, a unui sistem (regiune, țară, oraș)- completarea unui text lacunar cu termeni dați- construirea unui text coerent și corect cu ajutorul unor termeni geografici

2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice

Clasa a VI-a
2.1. Poziționarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice <ul style="list-style-type: none">- identificarea elementelor de reper ale reprezentărilor cartografice: rețea cartografică, puncte cardinale, orientarea hărții, scară- exerciții de localizare a elementelor de geografie umană și regională pe hărți la scări diferite- exerciții de poziționare corectă a unor elemente geografice pe suport grafic și cartografic
2.2. Ordonarea spațială și/sau cronologică a elementelor, fenomenelor și proceselor geografice după criteriile date <ul style="list-style-type: none">- stabilirea caracteristicilor spațiale ale unor procese și fenomene observate pe suporturi cartografice- exerciții de precizare corectă a timpului și de apreciere a intervalelor de timp- ordonarea fenomenelor/proceselor după repartiția lor spațială
2.3. Utilizarea informațiilor oferite de suporturile cartografice, grafice și alte materiale vizuale în contexte/situații diferite <ul style="list-style-type: none">- construirea unui text utilizând informații obținute din diverse suporturi cartografice- elaborarea unui text explicativ pe baza unui suport grafic- realizarea unui rezumat pe baza unui material audio-video

3. Studiarea spațiului geografic realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare

Clasa a VI-a
3.1. Utilizarea informațiilor cu caracter geografic obținute cu ajutorul instrumentelor TIC/GIS și al elementelor din matematică și științe <ul style="list-style-type: none">- accesarea unor aplicații informatice pentru determinarea/caracterizarea unor elemente, fenomene și procese geografice- exerciții de grupare a informațiilor, elementelor, fenomenelor și proceselor geografice pe baza unor criterii/tematici științifice sau de interes personal- realizarea unui dicționar/glosar de termeni, denumiri, elemente de interes geografic, în format scris sau electronic, pe diferite criterii/tematici

3.2. Prezentarea caracteristicilor elementelor, fenomenelor și proceselor geografice prin utilizarea instrumentelor TIC/GIS

- realizarea unor scheme logice privind relațiile dintre diferite elemente geografice și elemente din matematică și științe utilizând aplicații TIC
- calcularea, compararea, analizarea și interpretarea unor date statistice
- caracterizarea unor elemente, fenomene și procese geografice folosind tehnici de lucru TIC/GIS
- reprezentarea procentuală a unor elemente/structuri geografice, prin elaborarea de diagrame, utilizând TIC

3.3. Prezentarea diversității naturale, umane și culturale realizând corelații interdisciplinare

- identificarea cauzelor de natură socio-economică în explicarea diferitelor fenomene caracteristice geografiei umane și regionale
- evidențierea legăturii dintre mediul geografic și evoluția societății omenești pe baza informațiilor obținute din diferite surse
- explicarea deosebirilor dintre spații geografice diferite (stat, regiune, continent) din perspectiva diversității naturale și socio-economice

3.4. Descrierea patrimoniului local, național, european și mondial utilizând diverse surse

- identificarea particularităților diferitelor regiuni/teritorii/continente din perspectiva cunoașterii geografice, istorice și culturale
- identificarea categoriilor de patrimoniu local, național, european și mondial folosind diferite surse de documentare
- elaborarea de proiecte privind diversitatea patrimoniului local, național, european și mondial
- propunerea unor măsuri/soluții de conservare și protecție a diversității patrimoniului local, național, european și mondial pentru formarea de atitudini și comportamente civice

4. Elaborarea unui demers investigativ din perspectiva educației permanente și pentru viața cotidiană**Clasa a VI-a****4.1. Construirea unui demers investigativ dirijat**

- formularea unor întrebări sau probleme geografice cu privire la o situație reală
- enunțarea unor ipoteze pentru rezolvarea unor situații-problemă
- colectarea informațiilor care să răspundă situațiilor-problemă
- explicarea elementelor reprezentate pe imagini provenite din diferite surse
- propunerea unor soluții la întrebări sau probleme geografice

4.2. Caracterizarea elementelor, fenomenelor și proceselor după un algoritm dat

- interpretarea datelor rezultate din observare directă sau mediată pentru explicarea unei realități teritoriale
- descrierea unui element geografic după un algoritm dat
- prezentarea fenomenelor și proceselor geografice după un algoritm dat

4.3. Compararea elementelor, fenomenelor și proceselor după caracteristicile geografice

- identificarea unor asemănări/deosebiri dintre elemente geografice
- compararea cantitativă a elementelor observate direct sau pe materiale vizuale
- precizarea unor asemănări/deosebiri privind modul de manifestare a fenomenelor și proceselor
- compararea calitativă a unor fenomene pe baza unor caracteristici observate sau sugerate

Conținuturi clasa a VI-a

Terra – Elemente de geografie umană. Europa

Domenii de conținut	Conținuturi*
Cunoașterea lumii în care trăim	<ul style="list-style-type: none"> • Repere ale cunoașterii Terrei – de la marile descoperiri geografice la explorarea modernă • Continente și țări – reprezentări cartografice. Harta politică a lumii • Aplicații practice: Exerciții de apreciere a distanțelor și suprafețelor pe suporturi cartografice clasice și/sau digitale
Antroposfera - omul și activitățile umane	<ul style="list-style-type: none"> • Populația Terrei: evoluția numerică, răspândirea geografică, diversitatea umană, mobilitatea teritorială • Așezările omenești – forme de locuire și diferențieri teritoriale • Resursele naturale și valorificarea acestora • Domeniile activităților economice pe Terra: agricultura, industria, serviciile (caracteristici generale) • Efectele activităților umane asupra mediului și calitatea vieții • Aplicații practice: Analiza și interpretarea caracteristicilor demografice și de locuire din orizontul local și apropiat, Provocări locale în context mondial, Trasee turistice aplicate pe domenii de interes, Regiuni turistice
Europa - identitate geografică	<ul style="list-style-type: none"> • Mediul natural ca suport al locuirii umane <ul style="list-style-type: none"> - Poziția geografică. Țărmurile: golfuri, insule, peninsule și strâmtoni - Caracteristici generale ale reliefului. Unități majore - Hidrografia - Diferențieri climatice și biogeografice • Oameni și locuri <ul style="list-style-type: none"> - Harta politică – state și regiuni - Răspândirea geografică a populației. Elemente de diversitate umană (diversitate etnică, lingvistică, confesională și culturală) - Mari orașe europene • Economia <ul style="list-style-type: none"> - Resursele naturale și valorificarea lor - Activitățile economice: agricultura, industria, serviciile • Uniunea Europeană • Caracterizarea geografică a unor state (cel puțin un stat din fiecare regiune geografică)
Europa în lumea contemporană	<ul style="list-style-type: none"> • Valori culturale și umane europene • Calitatea vieții în Europa

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe.

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Prezentarea realității geografice utilizând mijloace și limbaje specifice

Clasa a VII-a
<p>1.1. Precizarea, în cuvinte proprii, a sensului termenilor geografici identificați în contexte diferite</p> <ul style="list-style-type: none">- construirea unor enunțuri simple, corecte și coerente (descrieri, argumentări, explicații, texte etc.), utilizând termeni, denumiri, informații specifice din surse diferite- recunoașterea termenilor și denumirilor geografice în texte diferite, surse grafice și cartografice- definirea/explicarea realității geografice utilizând limbajul specific- exprimarea/argumentarea unei opinii privind problematica specifică spațiilor geografice studiate- analizarea/interpretarea unor date statistice cuprinse în tabele și grafice- realizarea unor prezentări/proiecte geografice cu tematică specifică- prezentarea unor aspecte privind influența problematicii geografice globale asupra vieții personale- descrierea unor situații redată prin imagini statice sau dinamice
<p>1.2. Elaborarea unui text pe o temă geografică dată, utilizând termeni dați</p> <ul style="list-style-type: none">- elaborarea unui text pe baza studierii realității geografice, utilizând termeni și denumiri geografice date- completarea unui text lacunar cu termeni și denumiri geografice adecvate- exprimarea în cuvinte proprii a caracteristicilor elementelor observate direct sau indirect- descrierea/prezentarea/caracterizarea unor elemente, fenomene și procese geografice urmărite pe un profil/traseu sau întâlnite într-o sursă informatică/mass-media- construirea unor scheme logice între diferite elemente, fenomene, procese geografice- identificarea/explicarea unor legături spațiale, cronologice, cauzale și funcționale între diferite elemente, fenomene, procese geografice- construirea unor texte pe baza informațiilor oferite de hărți, grafice, imagini și alte surse

2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice

Clasa a VII-a
<p>2.1. Localizarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice</p> <ul style="list-style-type: none">- fixarea/determinarea poziției unor elemente cu ajutorul punctelor cardinale, a coordonatelor geografice și a altor repere cartografice- localizarea elementelor, proceselor și fenomenelor geografice prin poziționare reciprocă- descrierea unor trasee parcurse pe un suport cartografic, utilizând punctele cardinale, coordonatele geografice sau alte elemente de reper- localizarea elementelor pe hărți la scări diferite- transpunerea elementelor de pe reprezentări cartografice pe hărți mute/de contur- identificarea unor caracteristici ale elementelor și fenomenelor geografice rezultate din poziția geografică/matematică a acestora- identificarea consecințelor geografice rezultate din poziționarea spațială a elementelor- folosirea hărților și graficelor în activități cotidiene

2.2. Interpretarea fenomenelor și proceselor geografice pe baza reprezentărilor grafice și cartografice

- elaborarea unui text pe baza interpretării/transferării informațiilor grafice și cartografice
- realizarea unor reprezentări/desene schematice simple utilizând semnele convenționale
- poziționarea corectă pe un suport cartografic a unor elemente sau areale utilizând semne convenționale
- citirea și interpretarea unor hărți tematice (a unui element, fenomen, proces sau sistem)
- citirea și înțelegerea unor reprezentări convenționale specifice (altitudini, adâncimi, limite, areale, tipuri climatice, zone de vegetație, resurse naturale, activități economice, căi de comunicație etc.)
- interpretarea unor realități geografice pe baza utilizării reprezentărilor grafice și cartografice și a semnelor convenționale
- utilizarea reprezentărilor cartografice în situații reale (măsurarea distanțelor, stabilirea unor itinerarii, localizarea unor fenomene, procese, evenimente, manifestări, alte situații de interes personal)

2.3. Corelarea elementelor și fenomenelor geografice date prin raportare la suporturi grafice și cartografice

- asocierea semnelor convenționale cu caracteristicile reale ale elementelor și fenomenelor geografice pe care le reprezintă
- identificarea relațiilor cauzale dintre elementele și fenomenele geografice pe baza suporturilor grafice și cartografice
- compararea elementelor și fenomenelor geografice din realitate prin raportare la suporturi grafice și cartografice

3. Studiarea spațiului geografic realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare

Clasa a VII-a

3.1. Ierarhizarea elementelor cu caracter geografic cu ajutorul instrumentelor TIC/GIS și al elementelor din matematică și științe

- folosirea tehnicilor TIC/GIS în ierarhizarea unor elemente geografice
- structurarea datelor obținute de pe site-uri cu informații geografice
- prezentarea unei teme cu problematică geografică, utilizând și cunoștințe dobândite la alte discipline/științe și respectiv informații din diferite baze de date TIC/GIS

3.2. Realizarea proiectelor/studiilor de caz utilizând instrumente TIC/GIS

- realizarea unui text/referat/lucrare independentă pe baza datelor accesate pe internet
- ilustrarea grafică și cartografică a unui text utilizând resurse informatice
- realizarea unei baze de date cu informații/materiale din surse TIC/GIS
- accesarea informațiilor privind fenomene și procese geografice cu impact în viața cotidiană din diferite materiale/surse informatice

3.3. Explicarea diversității naturale, umane și culturale a realității geografice realizând corelații interdisciplinare

- prezentarea orală sau în scris a unor date/informații referitoare la diversitatea naturală, culturală și umană
- analiza/explicarea/prezentarea unor elemente de diversitate și identitate geografică pe baza informațiilor dobândite la alte discipline sau din experiențe anterioare
- relaționarea/corelarea unor elemente, procese și fenomene geografice specifice spațiilor studiate
- prezentarea caracteristicilor geografice identificate în diferite desene, imagini, materiale video etc.
- evidențierea rolului unor factori geografici, istorici, sociali în particularizarea caracteristicilor grupurilor umane și teritoriilor
- realizarea unor studii de caz

3.4. Prezentarea patrimoniului mondial utilizând diverse surse

- identificarea unor componente semnificative ale patrimoniului mondial, utilizând diferite surse
- selectarea și gruparea, pe diferite criterii/tematici, a unor elemente ale patrimoniului mondial
- evidențierea unor elemente specifice de cultură și civilizație națională/regională/continentală în descrierea patrimoniului universal

Clasa a VII-a

- formularea unor enunțuri argumentative privind importanța culturală universală a unor elemente și spații geografice
- analizarea diferitelor spații studiate din perspectiva conservării și valorificării patrimoniului cultural
- identificarea unor destinații sau trasee turistice cu ajutorul mijloacelor cartografice și informatice
- realizarea unor călătorii imaginare pe baza unor aprecieri/considerente personale

4. Elaborarea unui demers investigativ din perspectiva educației permanente și pentru viața cotidiană

Clasa a VII-a

4.1. Utilizarea unor metode de investigare

- identificarea unor situații-problemă prin observare directă, liberă sau dirijată
- stabilirea unor etape în colectarea informațiilor care să răspundă situațiilor-problemă
- analizarea unor date, grafice, texte sau a unor situații reale
- prelucrarea și interpretarea datelor primare
- utilizarea datelor secundare rezultate din observare și analiză directă sau mediată pentru explicarea realității teritoriale
- realizarea unui text/proiect/scenariu pe o problematică investigată/analizată/studiată
- formularea unei opinii personale privind evoluția ulterioară a elementelor investigate

4.2. Ierarhizarea unor elemente, fenomene și procese după caracteristicile lor geografice

- interpretarea datelor rezultate din observare directă sau mediată pentru explicarea unei realități teritoriale
- descrierea/caracterizarea unor elemente, fenomene, procese geografice după un algoritm însușit
- prezentarea comparativă a elementelor, fenomenelor și proceselor geografice după un algoritm dat

4.3. Explicarea relațiilor între grupuri de elemente, fenomene și procese ale mediului geografic

- observarea liberă sau dirijată a componentelor mediului geografic
- stabilirea relațiilor cauzale/de intercondiționare între elemente, fenomene și procese geografice
- identificarea elementelor, fenomenelor și proceselor supuse transformărilor la nivel local, regional sau global
- descrierea efectelor transformărilor la nivel local, regional sau global

4.4. Identificarea soluțiilor de protecție a mediului geografic

- identificarea unor probleme existente în mediul înconjurător
- formularea unor soluții sustenabile pentru rezolvarea unor probleme de mediu
- argumentarea soluțiilor de rezolvare a unor probleme specifice mediului înconjurător
- realizarea unei lucrări independente/studiu de caz/proiect pe baza unui algoritm și a unei bibliografii indicate
- prezentarea unor exemple de bună practică/inițiative privind dezvoltarea sustenabilă

Conținuturi clasa a VII-a

Geografia continentelor extraeuropene

Domenii de conținut	Conținuturi*
Asia	<p>Caracterizare geografică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poziția geografică • Relieful - caracteristici generale, unități majore. Munții Himalaya • Hidrografia - caracteristici generale. Fluvii și lacuri • Diferențieri climatice. Musonii • Contraste biogeografice • Elemente de diversitate umană (diversitate etnică, lingvistică, culturală, confesională) • Harta politică și marile aglomerări umane • Resursele naturale • Activitățile economice. Contraste economice regionale <p>Studii de caz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Particularități geografice ale unor state (la alegere), Asia în lumea contemporană
Africa	<p>Caracterizare geografică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poziția geografică – simetrie latitudinală • Relieful Africii – caracteristici generale. Riftul african • Hidrografia, clima și biogeografia – caracteristici generale • Specificul demografic • Harta politică și marile orașe <p>Studii de caz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Problemele Africii în lumea contemporană, Sahara, Caracterizarea geografică a unor state (la alegere)
America de Nord și America de Sud	<p>Caracterizare geografică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poziția geografică • Relieful – caracteristici generale. Sistemul muntos cordiliero-andin • Hidrografia – caracteristici generale. Fluvii și lacuri • Diferențieri climatice și biogeografice • Elemente de diversitate umană (etnică, lingvistică, confesională și culturală) • Harta politică și contraste teritoriale între state • Forme de aglomerare urbană • Diferențieri economice regionale <p>Studii de caz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Particularități geografice ale unor state (la alegere)
Australia și Oceania. Antarctica	<p>Australia și Oceania – caracterizare geografică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Australia – caracterizare geografică generală • Oceania – particularități geografice <p>Antarctica – elemente de identitate geografică</p> <p>Studiu de caz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Unicitatea biogeografică australiană
Elemente de geografia mediului înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> • Componentele mediului înconjurător și relațiile dintre acestea • Degradarea mediului înconjurător, o problemă a lumii contemporane. Schimbări globale ale mediului

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare propuse oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe.

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Prezentarea realității geografice utilizând mijloace și limbaje specifice

Clasa a VIII-a
1.1. Utilizarea limbajului specific în explicarea unor elemente, fenomene și structuri geografice <ul style="list-style-type: none">- folosirea limbajului geografic pentru explicarea unui fenomen pornind de la studierea unui text, film documentar/surse mass-media- formularea de întrebări pe baza unui document sau material audio-video- utilizarea termenilor specifici pentru explicarea unor fenomene/procese geografice, pe baza observațiilor directe și indirecte- explicarea legăturilor dintre mediul natural și activitățile umane folosind terminologia adecvată- transpunerea unui text într-un tabel sintetic recapitulativ
1.2. Prezentarea structurată a informației geografice <ul style="list-style-type: none">- caracterizarea geografică a unor unități teritoriale- evidențierea particularităților unei regiuni geografice- enunțarea, într-o frază, a ideii principale dintr-un text citit/audiat- elaborarea schemei logice de producere/manifestare a unui proces sau fenomen- formularea concluziilor după lectura unui text- realizarea fișelor bibliografice- elaborarea unui eseu restrâns sau extins pe o temă dată

2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice

Clasa a VIII-a
2.1. Reprezentarea unor elemente geografice pe un suport cartografic dat <ul style="list-style-type: none">- utilizarea semnelor convenționale pentru reprezentarea unor elemente pe o hartă (fizică, topografică, tematică)- construirea/desenarea unei schițe de hartă pe o temă dată- compararea reprezentărilor cartografice realizate la scări de proporție diferite- realizarea unor suporturi cartografice utilizând date colectate într-o aplicație practică
2.2. Explicarea fenomenelor și proceselor geografice utilizând reprezentări grafice și cartografice <ul style="list-style-type: none">- relaționarea/corelarea/determinarea legăturilor reciproce dintre procese și fenomene geografice naturale și umane pe baza analizei localizării și ordonării acestora pe suporturi cartografice- stabilirea unor asemănări/deosebiri dintre fenomene și procese geografice prin compararea unor reprezentări grafice/cartografice/imagini- interpretarea unor profile geografice pe anumite direcții reprezentative- interpretarea unor diagrame de distribuție cantitativă- identificarea unor procese din orizontul local folosind suporturi cartografice- precizarea relațiilor cauzale dintre fenomene și procese geografice cu ajutorul reprezentărilor grafice și cartografice
2.3. Construirea de reprezentări grafice și cartografice pe baza datelor și/sau suporturilor date <ul style="list-style-type: none">- amplasarea semnelor convenționale pe suporturi cartografice date- construirea unor reprezentări grafice utilizând instrumente TIC- elaborarea unor reprezentări cartografice folosind instrumente TIC/GIS

3. Studiarea spațiului geografic realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare

Clasa a VIII-a
3.1. Explicarea unor elemente, fenomene și procese geografice folosind noțiuni din matematică, științe și TIC/GIS <ul style="list-style-type: none">- identificarea informațiilor folosind diferite motoare de căutare- analizarea unor areale cu anumite caracteristici geografice- stabilirea relațiilor cauză-efect cu ajutorul unor elemente din domeniul științelor- realizarea unor postere tematice folosind TIC
3.2. Formularea de soluții la probleme date din realitatea înconjurătoare utilizând elemente din matematică, științe și TIC/GIS <ul style="list-style-type: none">- identificarea unor probleme din realitatea înconjurătoare- delimitarea arealelor de manifestare a situațiilor-problemă- stabilirea cauzelor care au generat problemele identificate- formularea de soluții pentru rezolvarea de probleme din realitatea înconjurătoare utilizând mijloace informatice TIC/GIS și elemente din matematică și științe- realizarea unor materiale de prezentare prin utilizarea diferitelor aplicații informatice
3.3. Argumentarea diversității naturale, umane și culturale a realității geografice realizând corelații cu informațiile dobândite la alte discipline școlare <ul style="list-style-type: none">- explicarea diversității umane și culturale ca urmare a evoluției istorice- argumentarea specificului geografic al unor elemente naturale folosind informații din alte discipline școlare- argumentarea diversității naturale corelând informațiile geografice cu elemente din domeniul biologiei, fizicii și chimiei
3.4. Argumentarea importanței patrimoniului local și național în context european și mondial <ul style="list-style-type: none">- exprimarea unor opinii despre modalitățile de valorificare a patrimoniului local/național- dezbateri privind importanța patrimoniului cultural local/național- explicarea rolului factorului antropoc în protejarea patrimoniului local/național

4. Elaborarea unui demers investigativ din perspectiva educației permanente și pentru viața cotidiană

Clasa a VIII-a
4.1. Realizarea unui demers investigativ <ul style="list-style-type: none">- realizarea/aplicarea/interpretarea unor chestionare pe diferite teme geografice- selectarea informațiilor furnizate de un chestionar- clasificarea informațiilor culese- completarea unei fișe de observații cu date culese în urma unei aplicații de teren- realizarea unei lucrări independente pe baza unei bibliografii date
4.2. Analizarea elementelor, fenomenelor și proceselor din realitatea observată direct sau indirect <ul style="list-style-type: none">- identificarea de particularități ale unor elemente, fenomene și procese geografice pornind de la diferite texte sau imagini- caracterizarea în scris sau oral a unei/unui unități de relief/județ/oraș după un model dat- realizarea unui studiu monografic al localității natale
4.3. Compararea unor sisteme și structuri spațiale după un algoritm dat <ul style="list-style-type: none">- compararea a două unități de relief- compararea a două etaje climatice- compararea a două bazine hidrografice- compararea a două orașe/județe

Clasa a VIII-a

4.4. Identificarea soluțiilor de protecție a mediului geografic din orizontul local sau îndepărtat în contextul dezvoltării sustenabile

- observarea mediului geografic din orizontul local sau îndepărtat
- documentarea cu privire la problemele din mediul geografic
- colectarea informațiilor dintr-o varietate de surse: hărți, planuri, cărți, reviste, fotografii, înregistrări video, pe teren, TIC etc.
- descrierea relațiilor dintre om și mediu
- explicarea legăturilor între acțiunile umane și consecințele pentru dezvoltarea sustenabilă
- elaborarea unor chestionare privind dezvoltarea sustenabilă a localității natale
- elaborarea unui model de amenajare/organizare a spațiului unei zone/localități sau a unei rezervații naturale/parc natural
- prezentarea unui scenariu de proiect de dezvoltare sustenabilă în România

Conținuturi clasa a VIII-a

Geografia României

Domenii de conținut	Conținuturi *
Poziția geografică	<ul style="list-style-type: none"> • Poziția geografică. Elemente definitorii și consecințe. Statele vecine • România – țară carpatică, dunăreană, pontică și central europeană
Relieful României	<ul style="list-style-type: none"> • Relieful – caracteristici generale • Unitățile majore de relief: <ul style="list-style-type: none"> - Carpații și Depresiunea Colinară a Transilvaniei - Subcarpații - Podișul Getic și Podișul Mehedinți - Podișul Moldovei și Podișul Dobrogei - Câmpia de Vest și Dealurile de Vest - Câmpia Română - Delta Dunării și platforma continentală a Mării Negre • Aplicații practice/studii de caz: Interpretarea unor profile geografice, Relieful orizontului local/localității/județului natal, Identificarea unor fenomene și procese de risc din orizontul local (alunecări de teren, șiroire/torențialitate etc.) și stabilirea măsurilor de prevenire/combatere/diminuare, Cutremurele în România, Prezentarea regulilor de comportament în caz de cutremur, Rolul reliefului în amenajarea teritoriului
Clima, apele, vegetația, fauna și solurile	<ul style="list-style-type: none"> • Clima <ul style="list-style-type: none"> - Factorii genetici - Elementele climatice - Particularitățile climatice regionale (etaje și influențe climatice) • Apele <ul style="list-style-type: none"> - Dunărea - Râurile interioare - Lacurile și apele subterane - Marea Neagră • Vegetația, fauna și solurile • Aplicații practice: Reguli de comportament în cazul producerii unor fenomene climatice, hidrografice, biogeografice de risc
Populația, așezările omenești și organizarea administrativ-teritorială	<ul style="list-style-type: none"> • Populația – elemente și structuri demografice • Așezările omenești <ul style="list-style-type: none"> - Așezările rurale – evoluție și diferențieri teritoriale - Așezările urbane – evoluție și caracteristici actuale - Caracterizarea geografică a orașului București • Organizarea administrativ – teritorială • Aplicații practice/studii de caz: Interpretarea unor grafice și reprezentări cartografice privind populația României, Caracterizarea unor orașe mari (la alegere)
Activitățile economice	<ul style="list-style-type: none"> • Agricultura <ul style="list-style-type: none"> - Fondul funciar agricol – potențial și valorificare - Regiunile agricole – elemente specifice - Valorificarea produselor agricole – tradiție și modernitate • Resursele naturale și industria <ul style="list-style-type: none"> - Resursele naturale și valorificarea lor - Industria energetică și a energiei electrice - Industria construcțiilor de mașini • Serviciile <ul style="list-style-type: none"> - Căile de comunicație și transporturile - Comerțul - Turismul – potențial și valorificare economică • Aplicații practice/studii de caz: Activități economice în localitatea/județul natal, Valorificarea resurselor alternative de energie, Potențialul turistic al județului, Rolul căilor de comunicație în dezvoltarea economică

Domenii de conținut	Conținuturi*
Regiuni geografice și dezvoltarea regională	<ul style="list-style-type: none"> • Diferențieri regionale • Regiunile geografice pe baze naturale • Aplicații practice/studii de caz: Caracterizarea geografică a unei regiuni (la alegere)
Caracteristici ale mediului înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> • Calitatea mediului înconjurător în România. Evoluții recente • Resurse, populație și elemente ale dezvoltării sustenabile
România în Europa și în lume	<ul style="list-style-type: none"> • Valorile naturale și culturale ale României • România ca membru ONU, NATO și UE

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare propuse oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe.

Sugestii metodologice

Prezentul curriculum își propune să formeze competențe, valori și atitudini prin demersuri didactice care să coreleze explicit conținuturile învățării cu practica instruirii eficiente, ceea ce implică revalorificarea resurselor educaționale (metode, mijloace) legitimate de practică și utilizarea unor resurse moderne (TIC, GIS etc.).

Prin modul de abordare a întregului demers didactic reglementat prin programa școlară de *Geografie*, fiecare profesor trebuie să aibă capacitatea de construire a situațiilor și a activităților de învățare asociate competențelor specifice și conținuturilor, astfel încât să fie asigurată egalitatea de șanse a tuturor elevilor, dar și maximizarea posibilităților individuale de dezvoltare intelectuală și profesională. Astfel, este necesară concretizarea elementelor programei în activități de învățare adecvate, în urma parcurgerii cărora să existe un progres semnificativ, evaluabil. Un rol foarte important îi revine profesorului, care poate completa lista activităților de învățare din programa școlară, în funcție de specificul clasei. Ca elemente inovative se evidențiază aplicațiile practice și studiile de caz.

Pentru formarea competențelor generale și specifice, este important ca profesorul să-și orienteze demersul didactic spre realizarea unor tipuri de activități de învățare care să vizeze:

- utilizarea metodelor legitimate și validate în practica școlară, a metodelor aplicative și interactive care să asigure activizarea structurilor cognitive ale elevilor și transformarea lor în coparticipanți la propria instruire și educație;
- contribuția individuală a elevului (documentarea din diferite surse de informare, observarea directă sau indirectă, exercițiul personal, experimentul etc.);
- dezvoltarea capacității de comunicare în situații diferite și în forme diverse;
- dezvoltarea capacității de abordare integrată a problemelor specifice mediului natural și a celor referitoare la dimensiunea socială, economică și culturală a realității spațiale;
- exersarea lucrului individual și în echipă, a îndeplinirii unor roluri specifice și a cooperării în realizarea sarcinilor de lucru;
- realizarea unor proiecte rezultate din experiența cotidiană, a unor proiecte de identificare a soluțiilor și de rezolvare a unor situații-problemă;
- utilizarea metodelor, a mijloacelor și a instrumentelor TIC/GIS în activitatea didactică.

În legătura dintre competențele specifice, conținuturi și activitățile de învățare, atât în proiectarea unităților de învățare cât și a instruirii propriu-zise, accentul este pus pe realizarea competențelor, prin conținuturile propuse și activitățile de învățare (care sunt sugerate ca exemple).

Activitățile de învățare au un caracter orientativ, exemplele propuse prin programa școlară sunt formulate cu un anumit grad de generalitate. Pentru a permite o abordare flexibilă, acestea pot fi selectate în funcție de conținuturile parcurse și de competențele specifice vizate. Profesorul trebuie să aibă capacitatea de a utiliza, diversifica și particulariza activitățile de învățare în funcție de resursele de timp, umane și materiale.

În cadrul *Conținuturilor* din prezenta programă se vor selecta *Aplicațiile practice/Studiile de caz* în funcție de resursele de timp și de particularitățile psihologice și cognitive ale colectivelor de elevi. Cadrele didactice pot realiza și alte activități practice decât cele indicate, evidențiind, astfel, caracterul pragmatic al geografiei.

Principalele dimensiuni vizate prin disciplina *Geografie* sunt:

- dimensiunea spațială – prin relaționarea permanentă între elementele geografice ale planetei ca întreg și elementele corespunzătoare din orizontul local sau de la nivel regional, național;
- dimensiunea percepției intuitive a proceselor și fenomenelor geografice predominant observabile (direct sau indirect), care să aibă un aspect relevant pentru existența cotidiană a elevilor;
- dimensiunea interdisciplinară – prin posibilitățile geografiei de a conecta elementele naturale și umane, precum și elemente specifice geografiei cu cele specifice altor discipline;
- dimensiunea umană – prin specificul conținuturilor, cu finalități în plan social, politic și cultural;
- dimensiunea economică – prin prezentarea unor sisteme și particularități economice caracteristice;

- dimensiunea culturală – prin sensibilizarea la realizările majore ale umanității și ale poporului român;
- dimensiunea civică – prin înțelegerea și aprecierea diversității umane, prin toleranță și respect pentru diferitele sisteme de valori.

Prezenta programă pornește de la premisa că o competență specifică odată formată se va utiliza ulterior fără a mai fi menționată în programa clasei/claselor superioare.

Competențele specifice pentru clasele a V-a – a VIII-a sunt concepute gradual, evidențind un nivel de complexitate crescut de la an la an pentru fiecare dintre cele patru competențe generale. Această progresie este redată în tabelul următor.

Competențe generale	Competențe specifice			
	a V-a	a VI-a	a VII-a	a VIII-a
1. Prezentarea realității geografice utilizând mijloace și limbaje specifice	1.1. Utilizarea termenilor geografici în contexte diferite	1.1. Precizarea, în cuvinte proprii, a sensului termenilor geografici	1.1. Precizarea, în cuvinte proprii, a sensului termenilor geografici identificați în contexte diferite	1.1. Utilizarea limbajului specific în explicarea unor elemente, fenomene și structuri geografice
	1.2. Descrierea unor elemente, fenomene sau procese geografice observate direct sau indirect	1.2. Descrierea relațiilor dintre elementele și fenomenele geografice utilizând termeni specifici	1.2. Elaborarea unui text pe o temă geografică dată, utilizând termeni ofertați	1.2. Prezentarea structurată a informației geografice
2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice	2.1. Utilizarea tehnicilor de orientare pe hartă/teren	2.1. Poziționarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice	2.1. Localizarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice	2.1. Reprezentarea unor elemente geografice pe un suport cartografic dat
	2.2. Relaționarea scării de proporție cu realitatea geografică	2.2. Ordonarea spațială și/sau cronologică a elementelor, fenomenelor și proceselor geografice după criterii date	2.2. Interpretarea fenomenelor și proceselor geografice pe baza reprezentărilor grafice și cartografice	2.2. Explicarea fenomenelor și proceselor geografice utilizând reprezentări grafice și cartografice
	2.3. Citirea reprezentărilor grafice și cartografice simple	2.3. Utilizarea informațiilor oferite de suporturile cartografice, grafice și alte materiale vizuale în contexte/situații diferite	2.3. Corelarea elementelor și fenomenelor geografice date prin raportare la suporturi grafice și cartografice	2.3. Construirea de reprezentări grafice și cartografice pe baza datelor și/sau suporturilor oferite
3. Studiarea spațiului geografic realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare	3.1. Descrierea unor elemente, fenomene și procese geografice folosind noțiuni din matematică, științe și tehnologii	3.1. Utilizarea informațiilor cu caracter geografic cu ajutorul instrumentelor TIC/GIS și a elementelor din matematică și științe	3.1. Ierarhizarea elementelor cu caracter geografic cu ajutorul instrumentelor TIC/GIS și al elementelor din matematică și științe	3.1. Explicarea unor elemente, fenomene și procese geografice folosind noțiuni din matematică, științe și tehnologii (TIC/GIS)
	3.2. Precizarea legăturilor dintre realitatea geografică și fenomene din domeniul științe și tehnologii	3.2. Prezentarea caracteristicilor elementelor, fenomenelor și proceselor geografice prin utilizarea instrumentelor TIC/GIS	3.2. Realizarea proiectelor/studiilor de caz utilizând instrumente TIC/GIS	3.2. Formularea de soluții la probleme date din realitatea înconjurătoare utilizând elemente din matematică, științe și tehnologii (TIC/GIS)

	3.3. <i>Descrierea diversității naturale a realității geografice realizând corelații cu informațiile dobândite la alte discipline școlare</i>	3.3. <i>Prezentarea diversității naturale, umane și culturale realizând corelații cu informații dobândite la alte discipline școlare</i>	3.3. <i>Explicarea diversității naturale, umane și culturale a realității geografice realizând corelații interdisciplinare</i>	3.3. <i>Argumentarea diversității naturale, umane și culturale a realității geografice realizând corelații cu informațiile dobândite la alte discipline școlare</i>
		3.4. <i>Descrierea patrimoniului local, național, european și mondial utilizând diverse surse</i>	3.4. <i>Prezentarea patrimoniului mondial utilizând diverse surse</i>	3.4. <i>Argumentarea importanței patrimoniului local și național în context european și mondial</i>
4. Elaborarea unui demers investigativ din perspectiva educației permanente și pentru viața cotidiană	4.1. <i>Utilizarea metodelor simple de investigare (observare directă/indirectă, colectare de date)</i>	4.1. <i>Construirea unui demers investigativ sugerat/dirijat</i>	4.1. <i>Utilizarea unor metode de investigare (analiză, interpretare)</i>	4.1. <i>Realizarea unui demers investigativ</i>
	4.2. <i>Ordonarea elementelor geografice după anumite criterii</i>	4.2. <i>Caracterizarea elementelor, fenomenelor și proceselor după un algoritm dat</i>	4.2. <i>Ierarhizarea elementelor, fenomenelor și proceselor după caracteristicile geografice</i>	4.2. <i>Analizarea elementelor, fenomenelor și proceselor din realitatea observată direct sau indirect</i>
	4.3. <i>Aplicarea cunoștințelor și a abilităților dobândite în contexte noi/situații reale de viață</i>	4.3. <i>Compararea elementelor, fenomenelor și proceselor după caracteristicile geografice</i>	4.3. <i>Explicarea relațiilor între grupuri de elemente, fenomene și procese ale mediului geografic</i>	4.3. <i>Compararea unor sisteme și structuri spațiale după un algoritm dat</i>
			4.4. <i>Identificarea soluțiilor de protecție a mediului geografic</i>	4.4. <i>Identificarea soluțiilor de protecție a mediului geografic din orizontul local sau îndepărtat în contextul dezvoltării sustenabile</i>
TOTAL 4	11	12	13	13

Clasa a V-a – Terra - Elemente de geografie fizică

Programa pentru clasa a V-a, *Terra - Elemente de geografie fizică*, continuă și dezvoltă elementele introductive de științe parcurse la clasa a III –a și a-IV-a și de geografie parcurse în clasa a IV-a. O poziție educațională centrală o au competențele de comunicare, de utilizare a suporturilor cartografice, precum și de utilizare a unor elemente din alte discipline școlare în studierea realității spațiale (geografice).

În abordarea învățării geografiei la acest nivel se acordă o atenție deosebită formării unei terminologii și a unor cunoștințe elementare, bazate preponderent pe observarea directă sau indirectă a realității înconjurătoare, a proceselor și fenomenelor din orizontul apropiat sau mai îndepărtat. Formarea competenței de comunicare se dezvoltă în clasa a V-a și continuă pe parcursul claselor a VI-a și a VII-a prin diversificarea elementelor terminologice concrete la nivelul continentelor, al regiunilor și al țărilor.

Observarea realității înconjurătoare sub aspectele ei sesizabile direct sau într-o formă indirectă, prin imagini ale acesteia, reprezintă sursa principală de învățare oferită elevilor. În acest context, rolul profesorului este determinant în selectarea activităților de învățare care să conducă la realizarea competențelor asumate prin programă. Localizarea elementelor, fenomenelor și proceselor pe suporturi cartografice constituie elemente ale unei competențe generale a geografiei care pot fi aplicate în oricare situație de învățare, printr-o succesiune de activități ce presupun: înțelegerea semnelor convenționale, identificarea localizării, compararea localizării pe hartă cu cea din realitate, transformarea informației cartografice într-un mesaj oral sau scris. Pe baza acestora pot fi puse în evidență anumite caracteristici ale elementelor analizate. Este un demers preponderent exploratoriu, care își propune: observarea atentă a componentelor ce formează realitatea înconjurătoare (elemente, procese, fenomene, sisteme, structuri), înțelegerea și explicarea acestora, interpretarea unor hărți diferite și a unor grafice, aplicarea unor tehnici simple de investigare.

Clasa a VI-a – Terra - Elemente de geografie umană. Europa

Programa pentru clasa a VI-a, *Terra - Elemente de geografie umană. Europa*, își propune să continue elementele de bază din clasa a V-a, predominant de geografie fizică, cu elemente de geografie umană referitoare la planetă ca întreg și cu elemente de geografie a continentului european.

Influența elementelor esențiale ale acestei programe asupra organizării procesului de învățământ se manifestă și prin raportarea la dimensiunile și finalitățile educaționale ale geografiei.

Activitățile de învățare trebuie să urmărească:

- utilizarea metodelor aplicative și interactive și transformarea elevului în coparticipant la propria instruire, educație și formare;
- desfășurarea activităților de învățare bazate pe contribuția individuală a elevului (documentarea din diferite surse de informare, observarea directă sau indirectă, exercițiul, experimentul, investigarea etc.);
- dezvoltarea capacității de comunicare;
- exersarea lucrului în echipă, a cooperării și îndeplinirii unor sarcini și roluri specifice în grupuri de lucru;
- realizarea unor lucrări independente/studii de caz/proiecte;
- identificarea soluțiilor de rezolvare a unor situații-problemă.

Elementele informaționale și conținuturile trebuie să fie raportate permanent la un suport cartografic.

Caracterizarea geografică a unor state, cel puțin un stat din fiecare regiune geografică, se realizează după un algoritm dat de profesor, iar celelalte state pot face obiectul unor activități independente, ca de exemplu: investigații, proiecte, portofolii.

Clasa a VII-a – Geografia continentelor extraeuropene

Programa pentru clasa a VII-a, *Geografia continentelor extraeuropene*, abordează demersul didactic din perspectiva lărgirii ariei obiectuale de învățare.

Abordarea și formarea competențelor specifice pot fi urmărite prin toate conținuturile și activitățile de învățare din programa școlară, prin suporturi de instruire adecvate și variate, dar și prin caracterul inovativ și divers al situațiilor de învățare propuse de profesor.

Conținuturile, prin prezentarea generală a continentelor și particulară prin studiile de caz la alegere, surprind caracterul esențial, selectiv și specific al cunoștințelor referitoare la fiecare spațiu continental extraeuropean, fără o supraîncărcare informațională. Avându-se în vedere existența unui număr mare de surse de informare și o terminologie proprie fiecărui spațiu studiat, profesorul trebuie să aibă capacitatea

de a selecta și sintetiza informația, de a surprinde caracteristicile semnificative ale unor elemente/spații geografice. Conținuturile trebuie să fie raportate permanent la un suport cartografic.

Competențele specifice urmărite în clasele anterioare (a V-a – a VI-a), fără a fi reluate în mod explicit în această clasă (a VII-a), sunt presupuse și la acest nivel într-un mod implicit.

Activitățile de învățare propuse le continuă pe cele din clasele anterioare, nuanțând concretizarea lor și vizează:

- dezvoltarea receptivității și a interesului pentru abordarea rațională a problemelor specifice mediului înconjurător, în complexitatea și dinamica lor;
- realizarea unor lucrări independente/studii de caz/proiecte ce vizează luarea unor decizii, propuneri/strategii de rezolvare a problemelor din viața cotidiană, identificarea soluțiilor de rezolvare a unor situații-problemă.

Se recomandă ca studiile de caz să vizeze cel puțin câte un stat la alegere, din fiecare continent, analizat după un algoritm dat de profesor. Celelalte state pot face obiectul unor activități independente, ca de exemplu: investigații, proiecte, portofolii.

Clasa a VIII-a – Geografia României

Programa pentru clasa a VIII-a, *Geografia României*, oferă o prezentare echilibrată a componentelor geografice ale teritoriului național, contribuind în egală măsură la formarea la elevi a unor convingeri moral-civice, la dezvoltarea sentimentelor patriotice, precum și la lărgirea orizontului de cunoaștere.

Studierea *Geografiei României* în clasa a VIII-a permite elevilor să observe realitatea înconjurătoare, atât direct, cât și indirect și, totodată, să exerseze raționamentul geografic. Contextualizarea, punerea în relație a spațiului geografic studiat cu alte locuri din Europa și din alte continente, pot fi frecvent utilizate în cadrul activităților de învățare. Programa școlară pune accent pe caracterul practic-aplicativ al geografiei, evidențiat prin aplicațiile practice/studiile de caz propuse, care au scopul formării competențelor asumate.

Elevii pot fi îndrumați să reflecteze asupra activităților de învățare și să propună modalități de aplicare a acestora în situații noi de învățare.

Programa de clasa a VIII-a are o serie de elemente inovative evidente, cum ar fi:

- asumarea unor competențe specifice de un nivel adecvat acestei clase, mai înalt decât în clasele anterioare, cu un pronunțat caracter de „finalizare” a acestora pentru învățământul gimnazial;
- asigurarea unei dimensiuni constructive a procesului de învățare, prin antrenarea posibilităților de a oferi elevilor parcursuri și activități proprii.

Repere ale evaluării

Evaluarea rezultatelor învățării trebuie să ofere informații corecte și complete despre nivelul de formare și dezvoltare a competențelor specifice asumate ca sisteme integrate de cunoștințe însușite, abilități dobândite, atitudini consolidate.

Modul de formulare a competențelor specifice permite transpunerea acestora în cerințe de evaluare.

În construirea instrumentelor de evaluare pot fi utilizate toate tipurile de itemi, în raport cu specificul competențelor de evaluat, în structuri și proporții echilibrate.

Profesorul de geografie are în vedere faptul că formarea competențelor generale, respectiv a celor specifice, susține și determină calitatea rezultatelor care, la rândul lor, converg spre diferite tipuri de achiziții obținute, exprimate prin cunoștințe asimilate, capacitate de aplicare a acestora în actul de formare de priceperi și deprinderi, trăsături de personalitate, conduite și capacități intelectuale redată în raționamente, argumente și interpretări ale faptelor din natură și societate.

Între curriculum, activitatea de predare – învățare și evaluare se poate identifica o relație complexă, care explică și orientează procesul educațional, astfel încât:

- procesele evaluative să susțină și să stimuleze activitatea de predare - învățare, indiferent de scopurile evaluării;
- reglarea activității de predare-învățare pe baza rezultatelor școlare să se realizeze continuu și permanent.

Ca modalități de evaluare se recomandă:

- utilizarea tuturor metodelor de examinare a elevilor (orale, scrise, practice), plecându-se de la ideea că fiecare metodă posedă atât avantaje, cât și limite, ceea ce înseamnă că niciuna dintre

acestea nu trebuie favorizată în detrimentul celorlalte, deoarece această atitudine ar altera semnificativ modul de desfășurare a întregului proces evaluativ;

- promovarea modalităților alternative/complementare de evaluare (referatul, proiectul, portofoliul, investigația, autoevaluarea etc.) cu scopul de a face evaluarea mai agreabilă și mai adaptată subiecților care fac obiectul evaluării, fără eliminarea evaluărilor de tip tradițional;
- utilizarea metodelor, tehnicilor și a instrumentelor TIC/GIS.

Portofoliul elevilor poate cuprinde, în format electronic sau letric: lucrări scrise, teste (inițiale, secvențiale, sumative), eseuri, prezentarea unor itinerarii geografice, referate tematice (cu subiecte diverse), lucrări practice și aplicații pe teren, proiecte, prezentarea unor obiective/elemente geografice (fișe), analiza și interpretarea unor date geografice (geologice, litologice, climatologice, hidrologice, biologice, demografice etc.), a unor hărți, grafice, cartodiagrame.

Lista resurselor materiale adecvate pentru desfășurarea activităților de învățare propuse:

- manualul școlar;
- laptop, televizor, internet, imprimantă, cameră video, aparat/cameră foto, videoproiector, ecran proiecție, busolă, GPS, termometre, stație meteo electronică, tablă interactivă etc.;
- flipchart, markere;
- fotografii/imagini diverse, albume, diagrame pe diferite tematici;
- planșe geografice diverse;
- hărți de contur, hărți topografice, hărți tematice;
- hărți murale: Harta fizică și politică a Europei; Harta fizică și administrativă a României; hărți fizice și politice ale continentelor extraeuropene;
- softuri educaționale specifice geografiei și protecției mediului, platforme informatice;
- colecție de minerale și roci;
- lucrări de specialitate, reviste, dicționare de termeni geografici;
- atlase geografice.

Grup de lucru

Dan Steluța	Ministerul Educației Naționale
Mândruț Octavian	Institutul de Științe ale Educației
Pârvu Cristina	Centrul Național de Evaluare și Examinare
Alexandru Mihaela-Florina	Liceul Pedagogic „Spiru Haret”, Buzău
Datcu Paula Adriana	Colegiul Național Vocațional „Nicolae Titulescu”, Slatina
Dulamă Maria Eliza	Universitatea „Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca
Grigoraș Magdalena	Colegiul Tehnic „Mihai Băcescu”, Fălticeni
Homeghiu Aurora-Cătălina	Școala Gimnazială „Coresi”, Târgoviște
Mihăescu Mariana	Liceul Tehnologic „Constantin Brâncoveanu”, Târgoviște
Negrea Alexandra	Școala Gimnazială „Ștefan cel Mare”, Alexandria
Nistor Bogdan	Școala Gimnazială Nr. 4, Suceava
Pițig Nicoleta	Colegiul Național „Ioan Slavici”, Satu Mare
Porof Marcel	Colegiul Național „Nicu Gane”, Fălticeni
Puiu Eugen	Școala Gimnazială Nr. 133, București
Puțanu-Cuzub Marius-Daniel	Colegiul Național „Mihail Kogălniceanu”, Galați
Rașcu Mihaela-Ofelia	Școala Gimnazială „Pamfil Șeicaru”, Orșova
Rus Dumitru	Colegiul Național Pedagogic „Regina Maria”, Deva
Voicu Dumitru	Colegiul Economic „Transilvania”, Târgu-Mureș